

De administratieve lasten in België voor het jaar 2004

L. Janssen, Ch. Kegels, F. Verschueren

Februari 2006

Federaal Planbureau

Het Federaal Planbureau (FPB) is een instelling van openbaar nut.

Het FPB voert beleidsrelevant onderzoek uit op economisch, sociaal-economisch vlak en op het vlak van leefmilieu.

Hiertoe verzamelt en analyseert het FPB gegevens, onderzoekt het aanneembare toekomstscenario's, identificeert het alternatieven, beoordeelt het de gevolgen van beleidsbeslissingen en formuleert het voorstellen.

Het stelt zijn wetenschappelijke expertise onder meer ter beschikking van de regering, het Parlement, de sociale gesprekspartners, nationale en internationale instellingen.

Het FPB zorgt voor een ruime verspreiding van zijn werkzaamheden. De resultaten van zijn onderzoek worden ter kennis gebracht van de gemeenschap en dragen zo bij tot het democratisch debat.

Internet

URL: <http://www.plan.be>

E-mail: contact@plan.be

Publicaties

Terugkerende publicaties:

De economische vooruitzichten
De economische begroting
De "Short Term Update"

Planning Papers (de laatste nummers)

Het doel van de "Planning Papers" is de analyse- en onderzoekswerkzaamheden van het Federaal Planbureau te verspreiden.

- 98 *Markthervorming in netwerkindustrieën in België*
J. van der Linden - Mei 2005
- 99 *Overheidsparticipaties in de marktsector in België, 1997-2003*
H. Spinnewyn - Januari 2006

Working Papers (de laatste nummers)

- 18-05 *MoSES (Model of The Self-Employed pension Scheme) : une modélisation du régime de pensions des travailleurs indépendants*
B. Scholtus - December 2005
- 19-05 *Prijsregulering in België met een toepassing op de sectoren van OTC-geneesmiddelen en rusthuizen*
Ch. Huveneers, Ch. Kegels, P. Mistiaen, J. van der Linden, J. Verlinden - December 2005
- 1-06 *Les conséquences économiques du choc pétrolier sur l'économie belge*
H. Bogaert, F. Bossier, I. Bracke, L. Dobbelaere - Januari 2006

Overname wordt toegestaan, behalve voor handelsdoeleinden, mits bronvermelding.
Drukwerk: Federale Overheidsdienst Economie, KMO, Middenstand en Energie

Verantwoordelijke uitgever: Henri Bogaert
Wettelijk Depot: D/2006/7433/7

Dankwoord

Deze Planning Paper zou niet tot stand gekomen zijn zonder de medewerking van heel wat mensen. Voor deze mensen hier een woord van dank. De heer Jean-Pierre Georges en zijn team van het N.I.S. voor het actualiseren van de steekproef en de populatie, de informaticacel van het Federaal Planbureau voor het elektronisch beheer van de enquête en de internetsite, de leden van de Algemene Diensten van het Federaal Planbureau voor hun onmisbare logistieke steun bij de tot stand komen van de enquête, de jobstudenten voor de telefonische oproepen, Béatrice Duquet die altijd bereid is haar kennis en kunde op het vlak van lay-out ter beschikking te stellen en ten slotte alle ondernemingen en alle zelfstandigen die aan de enquête hebben deelgenomen.

Inhoudstafel

I	Samenvatting	1
II	Inleiding	5
III	Methodologie	7
	A. Kader van de enquête	7
	B. De beperkingen van het schatten via een enquête	7
	C. Draagwijdte van de enquête	9
	D. De vragenlijsten	9
	E. De steekproef	12
IV	Resultaten van het onderzoek bij de ondernemingen	13
	A. De kosten van de administratieve verplichtingen	13
	1. Omschrijving	13
	2. De resultaten	14
	B. De kwaliteit van de regelgeving	23
	1. Omschrijving	23
	2. De resultaten	24
	C. De kwaliteit van de contacten met de administratie	25
	1. Omschrijving	25
	2. De resultaten	26
	D. Mening over de vereenvoudiging en e-governmentprojecten en evaluatie van de vereenvoudigingsvoorstellen	27
	1. Omschrijving	27
	2. De resultaten	28
	E. Besluit	33

V	Resultaten van de enquête over de administratieve lasten bij de zelfstandigen	35
A.	De kosten van de administratieve verplichtingen	35
	1. Omschrijving	35
	2. Resultaten	36
B.	De kwaliteit van de regelgeving	43
	1. Omschrijving	43
	2. De resultaten	44
C.	De kwaliteit van de contacten met de administratie	45
	1. Omschrijving	45
	2. De resultaten	45
D.	Mening over vereenvoudiging en e-governmentprojecten en evaluatie van de vereenvoudigingsvoorstellen	46
	1. Omschrijving	46
	2. De resultaten	46
E.	Besluit	51
VI	Vergelijking van de resultaten uit de enquêtes van de jaren 2000, 2002 en 2004	55
A.	Inleiding	55
B.	Vergelijking van de resultaten: de ondernemingen	56
	1. De kosten van de administratieve verplichtingen	56
	2. De kwaliteit van de administratieve verplichtingen	60
C.	Vergelijking van de resultaten: de zelfstandigen	62
	1. De kosten van de administratieve verplichtingen	62
	2. De kwaliteit van de administratieve verplichtingen	65
D.	Conclusie	67
Bijlage 1:	Definitie van de administratieve lasten	69
Bijlage 2:	Schattingmethode	71
Bijlage 3:	Sensitiviteitsanalyse	73
Bijlage 4:	De vragenlijst gericht naar de ondernemingen over de administratieve lasten inzake fiscaliteit	75

Samenvatting

Op vraag van de ministerraad en in samenwerking met de Dienst voor Administratieve Vereenvoudiging heeft het Federaal Planbureau voor het jaar 2004 een raming gemaakt van de kosten die verband houden met de administratieve lasten die wegen op de ondernemingen en de zelfstandigen in België. De raming is gebaseerd op een nationale enquête bij een representatief aantal ondernemingen en zelfstandigen. De methodologie is dezelfde als die in de vorige enquêtes die peilden naar de administratieve lasten voor het jaar 2000 en 2002. Naast het kwantitatieve deel bevat de enquête ook een belangrijk kwalitatief luik, waarin de mening van de zelfstandigen en de ondernemingen over de problematiek van administratieve lasten aan bod komt.

De administratieve lasten die wegen op de ondernemingen in 2004 worden geraamd op 4,9 miljard euro of 1,7 % van het bbp. Voor de zelfstandigen worden zij geschat op 2,4 miljard euro of 0,8 % van het bbp. In vergelijking met de enquête van twee jaar geleden blijkt uit de resultaten voor 2004 dat de totale kosten van de administratieve lasten dalen, zowel voor de ondernemingen als voor de zelfstandigen, wat uitsluitend toe te schrijven is aan de verlaging van de interne kosten van die lasten. Als percentage van het bbp daalt het relatieve gewicht van de administratieve lasten die wegen op de ondernemingen en de zelfstandigen van 3,5 % in 2000 naar 3,4 % in 2002 en tot 2,6 % in 2004. Toch dient er aangestipt te worden dat het om een raming gaat die een grootteorde weergeeft en geen exact cijfer van het gewicht van de administratieve lasten, zoals de omvang van de betrouwbaarheidsintervallen van de resultaten illustreert.

Zowel voor de ondernemingen als de zelfstandigen wordt het grootste deel van de totale kosten gegenereerd door de fiscale regelgeving, met een toename van dit aandeel voor de ondernemingen tussen 2002 en 2004, na een afname tussen 2000 en 2002. Voor de zelfstandigen daalt het gewicht van elke enquête. Het gewicht van de administratieve lasten inzake tewerkstelling neemt toe bij de ondernemingen tussen 2002 en 2004, terwijl dit stabiel bleef over de periode 2000-2002. In absolute waarden liggen die twee domeinen evenwel aan de oorsprong van de daling van de administratieve lasten over de bestudeerde periode. De administratieve kosten inzake milieu tenslotte, genereren het kleinste deel van de totale kosten, zowel voor de ondernemingen als voor de zelfstandigen.

Voor de twee gemeenschappelijke domeinen vermelden ondernemingen en zelfstandigen dezelfde administratieve formaliteiten als het meest tijdrovend. Op fiscaal vlak beschouwt de meerderheid van de ondernemingen en de zelfstandigen de btw als de meest tijdrovendste bezigheid. De administratieve verplichtingen inzake personenbelasting, rechtspersonen- en vennootschapsbelasting komen op de tweede plaats. Inzake milieu nemen de verplichtingen die onder de gewestelijke milieubevoegdheden vallen het meeste tijd in beslag, gevolgd door de formaliteiten die onder de lokale bevoegdheden vallen. Tot slot

zijn bij de ondernemingen de formaliteiten rond lonen en bijdragen de verplichtingen die het meest tijd in beslag nemen voor de tewerkstellingsadministratie.

Zoals in de vorige enquêtes lijken de administratieve lasten zwaarder te wegen op kleine ondernemingen, ongeacht of het gewicht van de lasten gemeten wordt in percentage van de omzet of per werknemer. Maar met gemiddelde kosten per werknemer en per jaar die geschat worden op iets minder dan 6 000 euro, laten de kleine ondernemingen wel de grootste daling van het relatieve gewicht aan administratieve lasten optekenen. De gemiddelde kosten bij de zelfstandigen vertonen ook een dalende trend, maar blijven onder de gemiddelde kosten per werknemer bij kleine ondernemingen. Het verschil tussen beiden, convergeert echter in de loop der jaren.

Op regionaal niveau lijken de Waalse ondernemingen en Vlaamse zelfstandigen de hoogste gemiddelde administratieve kosten te ervaren. De gemiddelde kosten per werknemer zijn gedaald in de drie gewesten, maar het Vlaams Gewest kent proportioneel gezien de grootste daling. Enkel het Waals Gewest vertoont in 2004 gemiddelde kosten per werknemer die hoger liggen dan de gemiddelde kosten per werknemer in 2000. Eenzelfde dalende trend wordt waargenomen bij de gemiddelde kosten voor de zelfstandigen.

Naast het kwantitatieve luik, bevat de enquête ook een belangrijk kwalitatief luik waarmee de mening van de ondernemingen en de zelfstandigen over de problematiek van de administratieve lasten en over het vereenvoudigingsproces kan weergegeven worden.

In tegenstelling tot de berekende cijfers, komt uit de drie enquêtes naar voren dat de zelfstandigen en de ondernemingen voor de overgrote meerderheid eensgezind van mening zijn dat het gewicht van de administratieve lasten voor elk regelgevingsdomein (sterk) steeg tijdens de voorgaande twee jaar. Terwijl het aantal ondernemingen, die meenden dat dit van toepassing was op het fiscale luik, afnam van enquête tot enquête, behouden de zelfstandigen meer hun vroegere houding hierover.

Een vaststelling die in de drie enquêtes zowel bij de ondernemingen als bij de zelfstandigen naar voor komt, is dat men in het algemeen meer tevreden is over de kwaliteit van de contacten met de betrokken administratie dan over de regelgeving op zich. Voor alle regelgevingsdomeinen zijn de ondernemingen en de zelfstandigen relatief tevreden over de openbaarheid van de regelgeving. Ze hebben allebei het meest kritiek op het gebrek aan flexibiliteit van de regelgevingen, wat betekent dat de regelgeving niet in alle omstandigheden kan worden toegepast. Uitzondering hierop is de fiscale regelgeving voor de ondernemingen. De zelfstandigen onderstrepen ook de moeilijkheidsgraad van de fiscale reglementering. Voor de ondernemingen boekt de fiscaliteit constante verbeteringen zowel op het vlak van de kwaliteit van de regelgeving als op het vlak van de kwaliteit van de contacten met de bevoegde administratie. Over de volledige periode is er bij de zelfstandigen geen duidelijke trend waar te nemen in verband met de kwaliteit van de regelgeving. Maar van de ene enquête op de andere is er een algemene afnemende tevredenheid bij de zelfstandigen over hun contacten met de milieuadministratie, terwijl de tevredenheidsgraad over de contacten met de fiscale administratie stabiel blijft of groeit.

De kennis van de vereenvoudigingsdossiers, die ter beoordeling aan de ondernemingen en de zelfstandigen worden voorgelegd, is afhankelijk van de grootte van

de onderneming: kleine ondernemingen kennen de dossiers minder goed dan de grote ondernemingen. De zelfstandigen, en dan vooral diegenen uit de landbouwsector, kennen de dossiers minder goed dan de ondernemingen. Het meest bekende dossier bij de ondernemingen en de zelfstandigen is het veralgemeend gebruik van het ondernemingsnummer en de KBO, de Kruispuntbank van Ondernemingen. Voor de ondernemingen is Dimona daarnaast het meest bekende dossier, terwijl de landbouwers het meest vertrouwd zijn met Tax-on-web.

Dimona en het veralgemeend gebruik van het ondernemingsnummer en de KBO, zijn de meest gebruikte dossiers bij de ondernemingen, in het bijzonder bij de middelgrote en grote ondernemingen. De tevredenheidsgraad over beide vereenvoudigingen is algemeen hoog, ook al zijn de ondernemingen nog meer tevreden over de afschaffing van de visumplicht en papieren boekhouding en de vermindering van de publicatieverplichtingen en de vereenvoudiging van de oproep tot een algemene aandeelhoudersvergadering. De elektronische toepassingen met betrekking tot de fiscale regelgeving worden door de ondernemingen vaak als minder goed geëvalueerd dan de toepassingen inzake tewerkstelling. Dat blijkt uit een vergelijking van de zwakke tevredenheidsscore voor Tax-on-web met de hoge score voor Dimona.

Ook de zelfstandigen zijn zeer tevreden over het veralgemeend gebruik van het ondernemingsnummer en de KBO. De tevredenheidsgraad over de overige voorgestelde maatregelen is zeer specifiek per activiteitensector.

Tot slot zien we wat de vereenvoudigingsvoorstellen betreft die ter evaluatie werden voorgelegd, dat de ondernemingen prioritair het project steunen dat de statistieken vermindert en vereenvoudigt. De zelfstandigen hechten het meest belang aan het project voor de vereenvoudiging van vergunningsverplichtingen.

Inleiding

Op vraag van de ministerraad en in samenwerking met de Dienst voor Administratieve Vereenvoudiging heeft het Federaal Planbureau de kosten van de administratieve lasten die wegen op de ondernemingen en de zelfstandigen van België geschat voor het jaar 2004. Die schatting is uitgevoerd met behulp van een enquête bij een steekproef die representatief is voor de te bestuderen populatie. Deze techniek is dezelfde als bij de vorige enquêtes waarin de administratieve lasten voor 2000 en 2002 werden geëvalueerd. Naast het kwantitatieve luik bevat de enquête ook een belangrijk kwalitatief luik waarmee de mening van de ondernemingen en de zelfstandigen over de problematiek van de administratieve lasten kan weergegeven worden. Deze Planning Paper stelt de resultaten voor van de enquête die plaatsvond tussen 1 juni en 31 augustus 2005.

Het eerste deel herhaalt in het kort welke methodologie wordt gebruikt om de omvang van de administratieve lasten te ramen en gaat na wat de beperkingen van die werkwijze zijn. Een meer gedetailleerde beschrijving kunt u vinden in Planning Paper 92 over de administratieve lasten in België voor het jaar 2000¹.

In het tweede deel gaan we dieper in op de resultaten van de rondvraag over de administratieve lasten van de ondernemingen. Een eerste onderdeel is gewijd aan de analyse van de totale kosten van de administratieve lasten die op de ondernemingen wegen en van de twee onderliggende componenten: de interne en de externe kosten. Verder geven de ondernemingen ook hun mening over de evolutie van de administratieve lasten gedurende de afgelopen twee jaar. Een tweede onderdeel analyseert kwaliteitsindicatoren van de regelgeving op zich en het volgende onderdeel behandelt kwaliteitsindicatoren van de contacten met de administratie die verantwoordelijk is voor de toepassing van de regelgeving. In een laatste onderdeel wordt onderzocht hoe de ondernemingen het proces van administratieve vereenvoudiging ervaren. Er wordt gevraagd naar hun kennis, hun gebruik en hun tevredenheid omtrent dertien concrete projecten ter vereenvoudiging. Er wordt tevens een beoordeling gevraagd van acht voorstellen van administratieve vereenvoudiging.

In het derde deel van deze Paper worden de resultaten voorgesteld van de enquêtes gericht aan de zelfstandigen in België. Dat deel volgt dezelfde onderverdeling als het voorgaande deel over de ondernemingen.

Het vierde deel vergelijkt de resultaten van de drie opeenvolgende enquêtes die door het Federaal Planbureau werden georganiseerd. Na een korte inleiding wordt in een eerste onderdeel de vergelijking gemaakt van de resultaten 2000/2002/2004 voor de ondernemingen en een tweede onderdeel richt zich op de vergelijking van die resultaten voor de zelfstandigen.

1. Planning Paper 92 "De administratieve lasten in België voor het jaar 2000", kan men downloaden vanop de rubriek Publicaties van de website van het Federaal Planbureau (www.plan.be).

Methodologie

A. Kader van de enquête

Op vraag van de ministerraad en in samenwerking met de Dienst voor Administratieve Vereenvoudiging (DAV) voert het Federaal Planbureau om de twee jaar een raming uit van de kosten van de administratieve lasten die wegen op de ondernemingen en de zelfstandigen in België. Die raming is gebaseerd op een nationale enquête bij een representatief aantal ondernemingen en zelfstandigen. De eerste nationale enquête liep van 15 maart tot 1 juli 2001 en behandelde de administratieve lasten voor het jaar 2000. De tweede enquête, die plaatsvond tussen 1 juni en 31 augustus 2003, bestudeerde de administratieve lasten voor het jaar 2002. De derde enquête betreft de administratieve lasten voor het jaar 2004 en werd georganiseerd tussen 1 juni 2005 en 31 augustus 2005. Voor alle enquêtes is éénzelfde methodologie gebruikt en een gelijkwaardige steekproef van ondernemingen en zelfstandigen. De steekproef werd bij elke rondvraag geactualiseerd zodat deze representatief blijft voor de bevraagde populatie.

Een eerste belangrijke bemerking is dat de verkregen resultaten enkel betrekking hebben op de ondernemingen en de zelfstandigen en geen enkele indicatie geven over de administratieve lasten van de burgers. Bovendien omvat de enquête slechts drie categorieën van administratieve lasten voor de ondernemingen, namelijk tewerkstelling, milieu en fiscaliteit, en zijn er voor de zelfstandigen¹ slechts twee domeinen opgenomen: milieu en fiscaliteit. Deze domeinen vormen echter het leeuwendeel van de totale administratieve lasten die op ondernemingen en zelfstandigen wegen. Verder moet worden opgemerkt dat specifieke of eenmalige administratieve lasten, zoals bij de oprichting van een onderneming, hier niet in aanmerking worden genomen². Ten slotte kan op basis van de enquête niet met zekerheid worden bepaald welke overheid aan de oorsprong ligt van de administratieve lasten (federale, regionale, provinciale,...), zelfs niet indien een dergelijke vraag in de enquête wordt opgenomen.

B. De beperkingen van het schatten via een enquête

Een enquête bij een representatief aantal ondernemingen en zelfstandigen is de meest gebruikte methode om de totale kosten van de administratieve lasten te ramen. De resultaten van de enquête worden geëxtrapoleerd over het geheel van de economie. Die werkwijze kent zowel voordelen als nadelen (tabel 1).

1. Rekening houdend met het feit dat een zelfstandige in deze studie gedefinieerd wordt als een persoon zonder werknemers, werd hem geen vragenlijst over tewerkstelling toegestuurd.
2. Bijlage 1 geeft toelichting bij de precieze inhoud van de administratieve lasten voor elk behandeld regelgevingsdomein.

TABEL 1 - Voordelen en nadelen van het schatten via een enquête

Voordelen	Nadelen
Wie echt geïnteresseerd is, zal informatie verstrekken. Men beschikt over een voldoende grote antwoordtermijn om eventueel extra inlichtingen te kunnen inwinnen.	De verstrekte informatie is subjectief.
De statistische steekproefmethoden zijn goed gekend.	Het invullen van de vragenlijst is een bijkomende administratieve last.
De procedures kunnen worden gestandaardiseerd, wat de kosten van de terugkerende procedure vermindert.	Er kan een neiging zijn om de resultaten te overschatten omdat het voor de ondernemingen en zelfstandigen moeilijk is om een onderscheid te maken tussen administratieve lasten die opgelegd worden door de overheid en lasten die voortkomen uit het beheer van de onderneming.
De resultaten worden weergegeven met een betrouwbaarheidsinterval.	Marginale administratieve vereenvoudigingen worden niet snel gedetecteerd omdat ondernemingen en zelfstandigen hun mening slechts aanpassen wanneer er grote wijzigingen gebeuren.
Het gebruik van moderne communicatietechnieken is mogelijk. De kosten van dit soort enquêtes liggen beduidend lager dan van de meeste andere onderzoeksmethoden.	Er kunnen afwijkingen in de resultaten sluipen indien enkel die ondernemingen of zelfstandigen antwoorden die hun administratieve verplichtingen het efficiëntst vervullen of indien ondernemingen of zelfstandigen hun administratieve lasten overschatten om zo de druk op het proces van administratieve vereenvoudiging te vergroten.

Ter herinnering, de enquête omvat het geheel van administratieve lasten die op de ondernemingen en zelfstandigen wegen, ongeacht de instantie die de administratieve verplichtingen oplegt (Europese, federale, gewestelijke, maatschappelijke, provinciale of gemeentelijke).

Het is voor de ondernemingen en zelfstandigen vaak moeilijk een onderscheid te maken tussen de administratieve lasten die voortkomen uit een wettelijke administratieve verplichting en de lasten die voortkomen uit het dagelijks beheer van een onderneming. Zo is een accurate boekhouding noodzakelijk voor een goed bedrijfsbeheer, maar ook om te kunnen voldoen aan de fiscale verplichtingen. Het is echter niet duidelijk of de onderneming de kosten voor het voeren van een boekhouding al dan niet beschouwt als een administratieve last. Op dezelfde manier zou de afschaffing van alle administratieve uitgaven niet leiden tot het verdwijnen van alle administratieve kosten bij de ondernemingen en de zelfstandigen. Zij moeten immers, voor het management, bepaalde informatie over hun activiteiten blijven bijwerken. De aldus geraamde kosten van de administratieve lasten omvatten dus een vast deel waaraan de onderneming sowieso moet voldoen, ook zonder regelgeving.

Gelet op de hoger vermelde beperkingen, is de raming van de omvang van de administratieve lasten geen exacte becijfering, maar moet die eerder geïnterpreteerd worden als een grootteorde. Zo kan men via deze indicator te weten komen of de totale administratieve kosten dichterbij 2 % dan bij 5 % van het bbp liggen. Samengevat kunnen we dus stellen dat de verkregen resultaten, vooral die uit het kwantitatieve luik, met enige voorzichtigheid moeten worden geïnterpreteerd.

C. Draagwijdte van de enquête

De enquête is opgesteld voor een populatie van ondernemingen en zelfstandigen die actief waren in België in de loop van 2004, zoals ze voorkomen in het gegevensbestand van het Nationaal Instituut voor de Statistiek (N.I.S.).

De enquête omvat drie grote regelgevingsdomeinen: milieu, fiscaliteit en tewerkstelling.

Er werden hiervoor drie soorten vragenlijsten opgesteld:

- een vragenlijst over de administratieve lasten inzake fiscaliteit;
- een vragenlijst over de administratieve lasten inzake milieu;
- een vragenlijst over de administratieve lasten inzake tewerkstelling.

De ondernemingen uit de steekproef hebben één van de drie vragenlijsten ontvangen. De zelfstandigen uit de steekproef ontvingen ofwel de vragenlijst over fiscaliteit, ofwel de vragenlijst over milieu, aangezien een zelfstandige in deze studie per definitie geen werknemers heeft¹.

D. De vragenlijsten

Voor de drie behandelde regelgevingsdomeinen bestaat elke vragenlijst uit drie grote luiken. Ten eerste een kwantitatief luik op basis waarvan een monetaire schatting van de administratieve lasten kan worden gemaakt. Vervolgens een kwalitatief luik waarin de mening en de kennis van de ondernemingen en de zelfstandigen over de administratieve lasten aan bod komen en ten slotte een luik dat rechtstreeks gekoppeld is aan het lopende proces van administratieve vereenvoudiging en aan concrete vereenvoudigingsprojecten, alsook aan de wensen van de ondernemingen en zelfstandigen op dat vlak. Dit laatste luik werd geactualiseerd en vervolledigd sinds de vorige enquête. In samenwerking met de Dienst voor Administratieve Vereenvoudiging en de staatssecretaris voor Administratieve Vereenvoudiging werden bijkomende vragen ingevoerd over het gebruik van elektronische communicatie en over nieuwe maatregelen ter bevordering van de vereenvoudiging. Een voorbeeld van een vragenlijst is weergegeven in bijlage 4.

Het kwantitatief luik omvat een reeks vragen op basis waarvan uit de antwoorden de totale kosten van de administratieve verplichtingen kunnen worden berekend. Die totale kosten bestaan uit de som van de interne en de externe kosten. De interne kosten zijn de uren die door het personeel of de zelfstandige besteed worden aan het vervullen van de formaliteiten. Die uren worden gevaloriseerd aan de hand van de gemiddelde uurloonkosten, die uit de enquête resulteren. De externe kosten omvatten de uitgaven voor uitbesteding die nodig zijn om aan de administratieve verplichtingen te voldoen. De totale administratieve kosten van een onderneming of een zelfstandige bestaan uit de som van de interne en externe kosten. De totale kosten in elke vragenlijst worden vervolgens geëxtrapoleerd over de totale populatie van zelfstandigen en ondernemingen².

1. Elke onderneming of zelfstandige ontving slechts één vragenlijst om zo de druk van de administratieve lasten voor het invullen van de enquête te beperken.
2. De verschillende stappen worden toegelicht in bijlage 2.

Er werd de ondernemingen en de zelfstandigen ook gevraagd een indicatie te geven over de verdeling van de tijd die wordt besteed aan de administratieve lasten op het vlak van de regelgeving waarover men bevraagd wordt.

Voor de vragenlijst inzake fiscaliteit is de volgende opdeling mogelijk:

- provinciale en lokale belastingen;
- regionale belastingen;
- ersonen-, rechtspersonen- en vennootschapsbelastingen;
- btw;
- douane- en accijnsrechten;
- diverse andere belastingen.

Voor de enquête over de tewerkstelling is de onderverdeling als volgt:

- loon- en bijdragenadministratie;
- welzijn op het werk;
- arbeidstijd en overleg werknemers;
- statistieken;
- sociale uitkeringen en rechten.

De categorieën waarin de kosten inzake milieu opgedeeld kunnen worden, zijn:

- lokale bevoegdheden (ophaling afval, gemeentelijke milieureglementen,...);
- regionale bevoegdheden - milieu (milieuvergunningen, afvalverwerking, lucht- en waterverontreiniging, milieu(jaar)verslagen,...);
- regionale bevoegdheden - stedenbouw en ruimtelijke ordening (bouwvergunningen, monumenten en landschappen,...);
- federale bevoegdheden (productnormen, in-, uit- & doorvoer van afval, dierenwelzijn, ioniserende straling, radioactief afval,...).

Een volgende vraag aan de ondernemingen en zelfstandigen betrof hun mening over de evolutie van de administratieve lasten gedurende de voorbije twee jaar (2003 en 2004).

De kwaliteitsindicatoren werden gegroepeerd in twee grote categorieën: indicatoren voor de kwaliteit van de regelgeving op zich en indicatoren voor de kwaliteit van de contacten met de administraties die verantwoordelijk zijn voor de toepassing van de regelgeving. De vraagstelling is gelijkaardig voor de twee categorieën: de onderneming of de zelfstandige moet zijn mening geven over een aantal stellingen door een van de volgende mogelijkheden aan te kruisen: “volkomen eens”, “min of meer eens”, “eerder niet akkoord”, “helemaal niet akkoord” of “geen mening”.

Voor de kwaliteit van de regelgeving gaat het om de volgende stellingen:

- De regelgevingen worden u meegedeeld voordat ze zijn goedgekeurd.
- Ze zijn gemakkelijk te begrijpen.
- Hun doelstellingen zijn duidelijk.
- Ze zijn voldoende aangepast aan alle omstandigheden.
- Ze worden u tijdig genoeg meegedeeld opdat ze nageleefd kunnen worden.
- Ze vertonen een goede onderlinge samenhang.
- Ze gaan gepaard met adequate en duidelijke informatie.

Wat betreft de kwaliteit van de contacten met de administraties, gaat het om de volgende stellingen:

- Het is gemakkelijk te weten tot welke dienst men zich moet wenden.
- Het is gemakkelijk om in contact te treden met de bevoegde dienst.
- De administratie geeft nauwkeurige antwoorden.
- De administratieve beslissingen zijn duidelijk gemotiveerd.
- De administratie antwoordt binnen een voorziene termijn.
- De antwoorden zijn steeds dezelfde, ongeacht de contactpersoon.
- De verkregen antwoorden beantwoorden aan uw behoeften.

Het laatste luik focust op de manier waarop ondernemingen en zelfstandigen de vereenvoudiging van de administratieve procedures zelf ervaren. Het luik bestaat uit twee delen: het eerste deel peilt naar het gebruik en de kennis van lopende vereenvoudigingen en het tweede deel vraagt de mening van de ondernemers en zelfstandigen over vereenvoudigingsvoorstellen.

De mening van de ondernemingen en zelfstandigen werd gevraagd over dertien vereenvoudigingen en e-governmentprojecten van de federale en regionale overheden. Het gaat om volgende dertien projecten:

- afschaffing van de visumplicht en van de papieren boekhouding;
- vereenvoudiging van de bekendmakingsverplichtingen en van de oproep tot een algemene aandeelhoudersvergadering;
- mogelijkheid tot invoering van elektronische facturen;
- verhoging van de drempel voor de driemaandelijke btw-aangifte;
- veralgemeend gebruik van het ondernemingsnummer en invoering van de Kruispuntbank van Ondernemingen, de KBO;
- afschaffing van papieren attesten voor overheidsopdrachten;
- onmiddellijke aangifte van tewerkstelling (Dimona);
- multifunctionele aangifte sociale zekerheid (DMFA);
- elektronische aangifte sociale risico's (ASR);
- Tax-on-web;
- elektronische btw-aangifte (Edivat en Intervat);
- elektronische aangifte bedrijfsvoorheffingen;
- Integraal Milieujaarverslag (IMJV).

Voor elk van die projecten werd gevraagd naar de kennis terzake, het gebruik dat ervan gemaakt wordt en de tevredenheid erover.

Voor de volgende acht vereenvoudigingsvoorstellen is gepeild naar het belang dat de ondernemingen en zelfstandigen eraan hechten:

- vereenvoudiging van de vergunningsaanvragen;
- verdere uitbouw van de ondernemingsloketten voor administratieve formaliteiten;
- vermindering en vereenvoudiging van statistieken;
- verkorten van de archiveringstermijn en meer mogelijkheden tot elektronische archivering;
- invoering van de elektronische aangifte voor de vennootschapsbelasting;
- automatisering van de bekendmaking van overheidsopdrachten,
- invoering van vaste termijnen in de procedures;
- afschaffing van het automatisch opsturen van bewijsstukken.

Er waren twee antwoordmogelijkheden voorzien: papieren versie terugsturen in de voorgefrankeerde enveloppe, ofwel elektronisch via een hiervoor ontwikkelde website. 44 % van de ondernemingen en 31 % van de zelfstandigen kozen voor de elektronische weg.

E. De steekproef

Op basis van een steekproef die representatief is voor de populatie en die opgesteld werd door het N.I.S. ontvingen niet minder dan 2 683 ondernemingen via de post één van de drie vragenlijsten en kregen 3 286 zelfstandigen de vragenlijst over milieu of fiscaliteit.

De steekproef van de ondernemingen werd onderverdeeld in drie grootteklassen (klein, middelgroot en groot) en in twee activiteiten categorieën (industrie en diensten). De steekproef bij de zelfstandigen werd onderverdeeld in vier activiteiten categorieën (landbouw, industrie, bouw en diensten).

Zonder rekening te houden met de stratificatie, werd een steekproef opgesteld die representatief is voor de populatie van ondernemingen en zelfstandigen in de drie Belgische gewesten (Vlaams, Waals en Brussels Hoofdstedelijk Gewest).

Het antwoordpercentage op de enquête ligt lager dan bij de bevraging in 2003, maar toch hoger dan het responsniveau op de enquête over de administratieve lasten in 2000¹; 19,4 % van de ondernemingen en 12,3 % van de zelfstandigen hebben de vragenlijst ingevuld.

1. Het antwoordpercentage bedroeg in 2000 15,3 % voor de ondernemingen en 7,5 % voor de zelfstandigen, terwijl het in 2002 respectievelijk 23,3 % en 16,6 % bedroeg.

Resultaten van het onderzoek bij de ondernemingen

In dit deel worden de resultaten voorgesteld van de enquête die werd gehouden bij een representatieve steekproef van Belgische ondernemingen. Het betreft, enerzijds, een kwantitatief luik waarin de kosten van de administratieve lasten worden geraamd en, anderzijds, een kwalitatief luik waarin dieper wordt ingegaan op de meningen van de ondernemingen over de kwaliteit van de regelgeving en de kwaliteit van de contacten met de bevoegde administratie. Vervolgens worden de kennis, het gebruik en de tevredenheid omtrent een aantal administratieve vereenvoudigingen en e-governmentprojecten onderzocht. Ten slotte wordt de populariteit van een aantal voorstellen tot administratieve vereenvoudiging nagegaan.

A. De kosten van de administratieve verplichtingen

1. Omschrijving

De kosten van de administratieve lasten bij de ondernemingen worden hier gedefinieerd als de kosten van de procedures en de verplichtingen die wegen op de onderneming en die ze ofwel zelf vervullen ofwel aan een externe dienst uitbesteden om de regelgevingen inzake fiscaliteit, milieu en tewerkstelling na te leven. Die administratieve kosten worden uitgedrukt in euro en omvatten dus zowel de tijd als de middelen die de onderneming of de externe diensten nodig hebben om de regelgeving te begrijpen, de inlichtingen te verzamelen, te verwerken, voor te stellen of te bewaren, alsook om de nodige formulieren in te vullen. Zo omvatten ze bijvoorbeeld de administratie voor de belastingsaangifte, maar de betaling van de belastingen op zich mag niet gezien worden als een administratieve kost. De uitgaven voor de aankoop van machines of installaties om aan de regelgeving te voldoen, worden ook niet beschouwd als administratieve kosten.

De totale kosten van de administratieve lasten zijn samengesteld uit interne en externe kosten. De interne kosten zijn de uren die het personeel besteedt aan het vervullen van de administratieve formaliteiten. Die uren worden gevaloriseerd volgens de gemiddelde uurloonkosten die uit de enquête resulteren¹. De externe kosten omvatten de uitgaven voor een externe dienst die de nodige administratieve formaliteiten voor de onderneming in orde brengt.

1. De berekening gebeurt op basis van de eigen uurloonkosten per onderneming.

De totale kosten, voor elke enquête berekend als de som van de interne en de externe kosten, worden samengeteld om tot het totaal aan kosten van de administratieve lasten te komen voor de drie regelgevingen. Deze totale kosten worden dan ten slotte geëxtrapoleerd over de totale populatie van ondernemingen, rekening houdend met het aantal ondernemingen dat zich in elke klasse van de steekproef bevindt (zie bijlage 2 voor meer informatie over het relatieve belang van elke klasse).

De resultaten van de enquête worden ook voorgesteld volgens de grootte van de ondernemingen (klein, middelgroot en groot). Om die informatie juist te interpreteren, moet rekening worden gehouden met het totaal aantal ondernemingen per grootteorde: in 2004 hebben 170 412 ondernemingen 1 tot 9 werknemers (klein), 27 696 ondernemingen hebben tussen 10 en 249 werknemers (middelgroot) en 900 grote ondernemingen ten slotte hebben meer dan 249 werknemers.

2. De resultaten

a. De totale kosten

De administratieve lasten veroorzaakt door de regelgevingen inzake tewerkstelling, fiscaliteit en milieu die op de ondernemingen wogen gedurende het jaar 2004, worden geraamd op 4,91 miljard euro, hetzij 1,73 % van het bbp. Tabel 2 geeft de opdeling van dat bedrag in interne en externe kosten. Daarruit blijkt dat het aandeel van de interne kosten in de totale kosten hoger is dan dat van de externe kosten, respectievelijk 55 % en 45 % van de totale kosten.

TABEL 2 - Totale kosten van de administratieve verplichtingen voor de ondernemingen in 2004

Aantal ondernemingen	Soort kosten	In miljard euro	In % van het bbp
199 008	Totale kosten	4,91	1,73 %
	(betrouwbaarheidsinterval) ^a	(3,34-6,47)	(1,18 %-2,28 %)
	Interne kosten	2,70	0,95 %
	Externe kosten	2,21	0,78 %

a. De cijfers tussen haakjes geven het 90 %-betrouwbaarheidsinterval weer van de totale kosten voor de administratieve procedures. Dit betekent dat er 9 kansen op 10 zijn dat de werkelijke waarde van de kosten zich binnen het gegeven interval bevindt.

Gelet op het groot aantal kleine ondernemingen in de Belgische populatie van ondernemingen¹, weegt het grootste aandeel van de totale administratieve kosten op deze ondernemingen, namelijk 47 %. De middelgrote ondernemingen daarentegen dragen 43 % en de grote ondernemingen slechts 10 %.

Van deze 4,91 miljard euro aan totale kosten wordt 46,2 % gegenereerd door de administratieve lasten ten gevolge van de fiscale regelgeving, 42,7 % door de lasten gelinkt aan de arbeidsregelgeving en slechts 11,1 % van de totale geschatte kosten is afkomstig van de milieuregelgeving.

1. 86 % van de Belgische ondernemingen zijn "kleine ondernemingen", hier gedefinieerd als ondernemingen met 1 tot 9 werknemers.

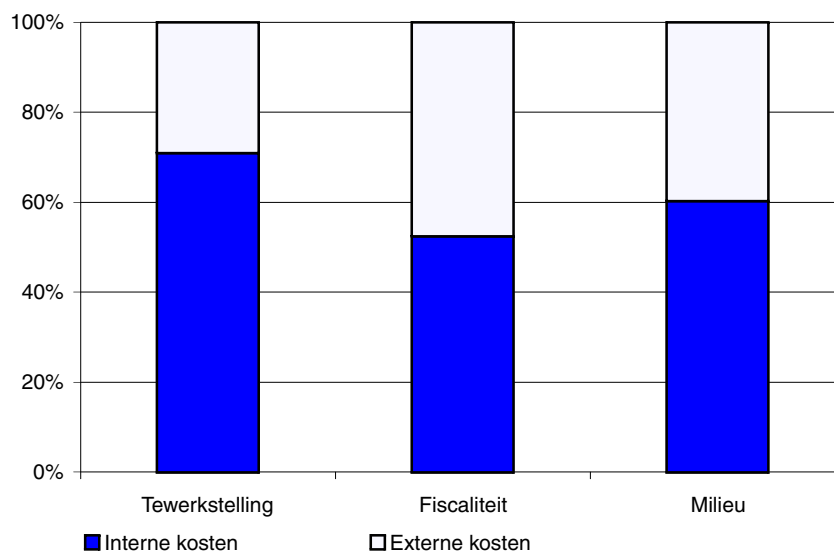
Uit tabel 3 blijkt dat bij de middelgrote en grote ondernemingen het aandeel van de interne kosten groter is dan dat van de externe kosten, terwijl bij de kleine ondernemingen het omgekeerde geldt.

TABEL 3 - Verdeling van de totale kosten volgens ondernemingsgrootte en aard van de kosten
(in miljard euro en als %)

Grootte	Totale kosten (in miljard euro)	In % van de totale lasten	Soort kosten	In miljard euro
Klein	2,31	47 %	Interne kosten	1,10
			Externe kosten	1,21
Middelgroot	2,11	43 %	Interne kosten	1,29
			Externe kosten	0,82
Groot	0,49	10 %	Interne kosten	0,31
			Externe kosten	0,18
Totaal	4,11	100 %	Interne kosten	2,70
			Externe kosten	2,21

Als we de totale kosten opsplitsen in interne en externe kosten per regelgevingsdomein en dit weergeven in een grafiek (figuur 1), zien we dat de interne kosten duidelijk een groter aandeel hebben in de totale kosten dan de externe kosten. Die vaststelling geldt voor de drie regelgevingsdomeinen. Ondernemers doen evenwel steeds meer een beroep op externe diensten (boekhouders, advocaten, consultants,...) om hen te helpen bij de administratieve procedures, vooral inzake fiscaliteit en milieu.

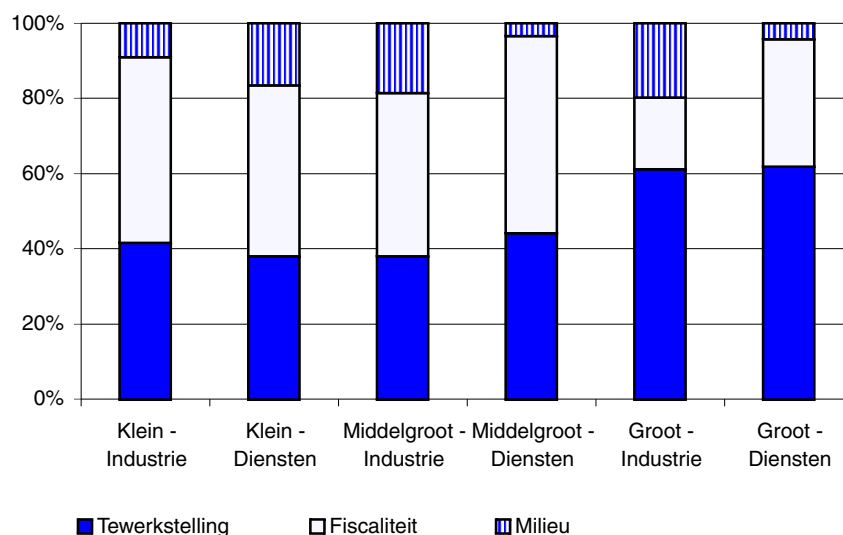
FIGUUR 1 - Verdeling van de interne en externe kosten per regelgeving

Figuur 2 toont het relatieve belang van elk regelgevingsdomein voor elke ondernemingsgrootte uit de steekproef. Terwijl de tewerkstellingsregelgeving het grootste aandeel vormt in de administratieve lasten voor de grote ondernemingen, ongeacht hun activiteit, is de fiscale regelgeving de belangrijkste bron van administratieve kosten voor alle andere klassen uit de steekproef. Dit komt natuurlijk doordat administratieve lasten inzake tewerkstelling afhankelijk zijn van

het aantal werknemers. Voor bijna alle klassen genereert de milieuregelgeving de minste administratieve lasten. Een uitzondering hierop zijn de grote ondernemingen uit de industriële sector, waar fiscaliteit het kleinste deel uitmaakt van de administratieve lasten.

FIGUUR 2 - Verdeling van de totale administratieve lasten volgens ondernemingsgrootte en per regelgeving

Tabel 4 toont hoe de ondernemingen de verdeling van tijd over de tewerkstellingsverplichtingen ervaren. Hieruit blijkt dat de meerderheid van de ondernemingen verklaart dat meer dan 25 % van hun tijd gaat naar loon- en bijdragenadministratie en dat 15 % zelfs denkt dat dit meer dan 75 % van de totale tijd voor de tewerkstellingsadministratie in beslag neemt. Ondernemingen vinden dus dat die categorie de meeste tijd vergt, gevolgd door de categorie arbeidstijd en overleg werknemers (17 % van de ondernemingen besteedt er meer dan 25 % van hun tijd aan en 29 % verklaart er tussen de 11 en 25 % van de tijd voor tewerkstellingsverplichtingen aan te wijden). De volgende tijdrovende verplichtingen in de rij zijn de sociale uitkeringen en rechten en ten slotte de statistieken.

TABEL 4 - Verdeling van de tijd over de tewerkstellingsverplichtingen (in % van de verkregen antwoorden¹)

	0 %	1 tot 10 %	11 tot 25 %	26 tot 50 %	51 tot 75 %	76 tot 100 %
Loon- en bijdrageadministratie	1	3	15	40	26	15
Welzijn op het werk	1	62	28	7	1	0
Arbeidstijd en overleg werknemers	3	51	29	15	2	0
Statistieken	5	81	12	2	0	0
Sociale uitkeringen en rechten	6	55	31	8	1	0

De tijdsverdeling over de fiscale verplichtingen (tabel 5) toont dat het overgrote deel van de ondernemingen (71 % van de verkregen antwoorden) verklaart meer dan 25 % van hun tijd te besteden aan formaliteiten in verband met de btw-aan-

1. Op deze vraag werden 144 antwoorden gegeven.

gifte. Dat is zonder twijfel de meest tijdrovende categorie van de lasten van fiscale origine. Tweede in de rij is de personen-, rechtspersonen- en vennootschapsbelasting, waarvan 57 % zegt er meer dan een kwart van hun tijd aan te besteden. Op de derde en vierde plaats komen de regionale, provinciale en lokale belastingen. Diverse belastingen en de douane- en accijnsrechten vervolledigen de rij, maar 56 % van de ondernemingen zegt zelfs geen tijd te besteden aan douane- en accijnsrechten, terwijl geen enkele onderneming meer dan 50 % van haar tijd besteedt aan formaliteiten in verband met diverse andere belastingen.

TABEL 5 - Verdeling van de tijd over de fiscale verplichtingen (in % van de verkregen antwoorden¹)

	0 %	1 tot 10 %	11 tot 25 %	26 tot 50 %	51 tot 75 %	76 tot 100 %
Provinciale en lokale belastingen	9	75	14	1	1	1
Regionale belastingen	7	74	16	3	0	1
Personen-, rechtspersonen en vennootschapsbelastingen	4	15	25	45	7	5
Btw-aangifte	7	7	15	52	13	6
Douane- en accijnsrechten	56	28	6	8	2	1
Diverse andere belastingen	28	59	11	2	0	0

Voor de milieuregelgeving ten slotte, toont tabel 6 hoe de ondernemingen de verdeling van de tijd over de milieuverplichtingen ervaren. 66 % van de ondernemingen zegt meer dan 25 % van hun tijd te besteden aan regionale, milieugerelateerde bevoegdheden en 44 % van de ondernemingen denkt dat meer dan een kwart van hun tijd gaat naar verplichtingen die voortvloeien uit lokale bevoegdheden. Regionale bevoegdheden in verband met stedenbouw en ruimtelijke ordening lijken minder tijdrovend te zijn; 23 % zegt er geen tijd aan te besteden en geen enkele firma denkt er meer dan driekwart van zijn tijd aan te wijden. De federale bevoegdheden ten slotte worden als minst tijdrovend ervaren; 48 % besteedt er absoluut geen tijd aan.

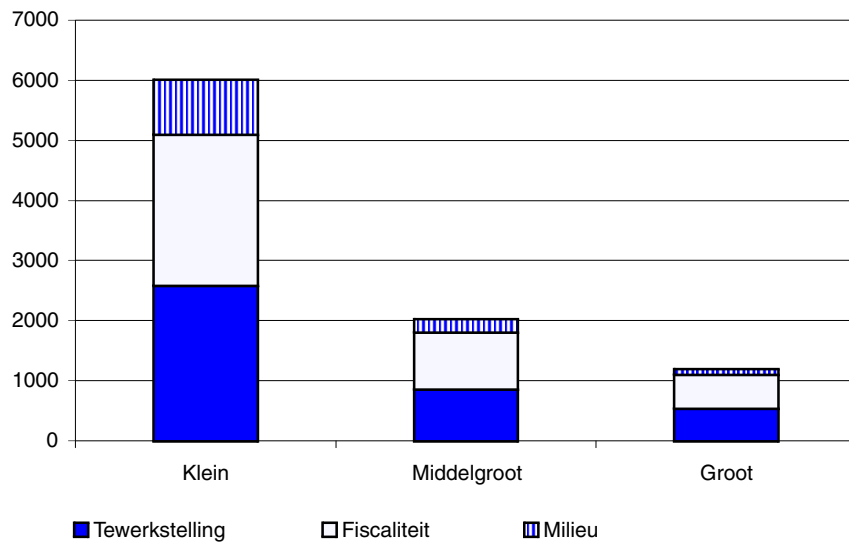
TABEL 6 - Verdeling van de tijd over de milieuverplichtingen (in % van de verkregen antwoorden²)

	0 %	1 tot 10 %	11 tot 25 %	26 tot 50 %	51 tot 75 %	76 tot 100 %
Lokale bevoegdheden	2	34	20	23	9	12
Regionale bevoegdheden - milieu	6	12	16	35	13	18
Regionale bevoegdheden - stedenbouw en ruimtelijke ordening	23	31	22	21	2	0
Federale bevoegdheden	48	36	6	7	2	1

Wanneer de gemiddelde totale kosten per werknemer bekeken wordt volgens ondernemingsgrootte en regelgeving, kunnen we uit figuur 3 duidelijk afleiden dat de administratieve lasten per werknemer het hoogst zijn voor een kleine onderneming (< 10 werknemers). Gegeven dat een deel van de administratieve lasten niet gekoppeld is aan het aantal werknemers en aangezien het aantal personen in dienst lager is voor de kleine ondernemingen dan voor de grote, lijkt het logisch dat de administratieve lasten per werknemer dalen met de grootte van de onderneming.

1. 177 antwoorden waren beschikbaar voor deze vraag.
2. Op deze vraag werd 125 maal geantwoord.

FIGUUR 3 - Gemiddelde totale kosten per werknemer (in euro) - volgens ondernemingstype en regelgeving

De resultaten zijn gebaseerd op het gemiddelde van de antwoorden uit de steekproef.

De fiscale regelgeving veroorzaakt de grootste administratieve lasten per werknemer, zowel bij de grote als bij de middelgrote ondernemingen. Bij de kleine ondernemingen daarentegen heeft de tewerkstellingsregelgeving het grootste aandeel in de gemiddelde totale kosten per werknemer.

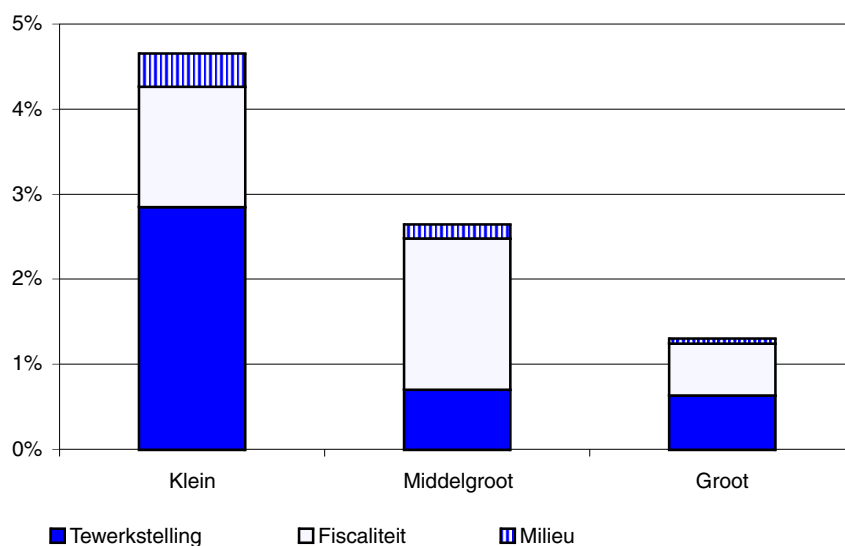
Het feit dat de kleine ondernemingen proportioneel meer te maken krijgen met administratieve lasten, wordt nog duidelijker indien we de administratieve kosten per werknemer berekenen per gewerkt uur in plaats van per jaar¹. De kosten van de administratieve lasten zoals ze in de enquête worden weergegeven, zorgen voor bijkomende uurloonkosten van 3,13 euro voor de kleine ondernemingen, van 1,05 euro voor de middelgrote ondernemingen en van 0,62 euro voor de grote ondernemingen.

De kleine ondernemingen hebben ook de hoogste administratieve lasten indien ze gemeten worden als een percentage van de omzet (figuur 4). Ook hier is er een grote kloof tussen de kleine ondernemingen en de ondernemingen die 10 werknemers of meer hebben, en dit zowel voor ondernemingen in de industriële sector als in de dienstensector.

Uitgedrukt in percentage van de omzet vormen de administratieve lasten in verband met tewerkstelling het grootste aandeel in de totale administratieve kosten van de kleine en de grote ondernemingen. Voor de middelgrote ondernemingen vertegenwoordigt de fiscale regelgeving het grootste aandeel van de totale administratieve kosten als percentage van de omzet.

1. Het gaat om een schatting die gebaseerd is op 1 920 gepresteerde uren per jaar en per werknemer.

FIGUUR 4 - Gemiddelde totale kosten (als % van de omzet) - volgens ondernemingstype en regelgeving

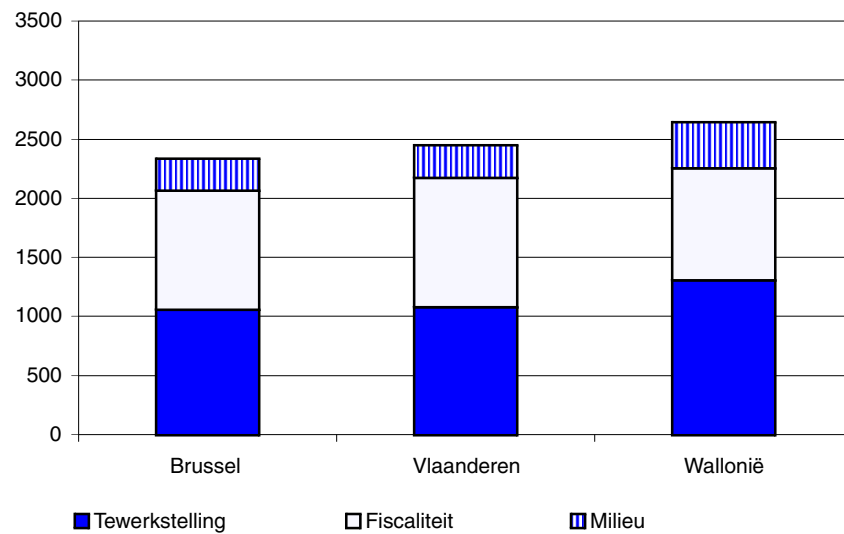
De resultaten zijn gebaseerd op het gemiddelde van de antwoorden uit de steekproef.

De antwoorden van de ondernemingen kunnen ook per gewest opgedeeld worden¹. De interpretatie van de resultaten dient echter met enige voorzichtigheid te gebeuren. De verdeling per gewest en per regelgevingsdomein geeft soms een vrij klein aantal respondenten.

Figuur 5 geeft de verdeling van de gemiddelde totale kosten per werknemer volgens de drie gewesten en per regelgevingsdomein. Hieruit blijkt dat de ondernemingen uit het Waalse gewest de hoogste gemiddelde kosten per werknemer hebben. In het Vlaamse Gewest maken de administratieve lasten afkomstig van de fiscale wetgeving het grootste deel uit van de gemiddelde kosten per werknemer. In het Waalse en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn het de administratieve lasten inzake tewerkstelling die de meeste kosten genereren. De administratieve kosten ten gevolge van de milieuregelgeving, ten slotte, hebben in alle drie de gewesten het kleinste aandeel in de totale kosten.

1. De opsplitsing van de ondernemingen per gewest gebeurt op basis van de vestigingsplaats van de maatschappelijke zetel. De meeste administratieve lasten worden immers ervaren waar de maatschappelijke zetel gevestigd is.

FIGUUR 5 - De gemiddelde totale kosten per werknemer (in euro) - volgens regelgevingsdomein en per gewest

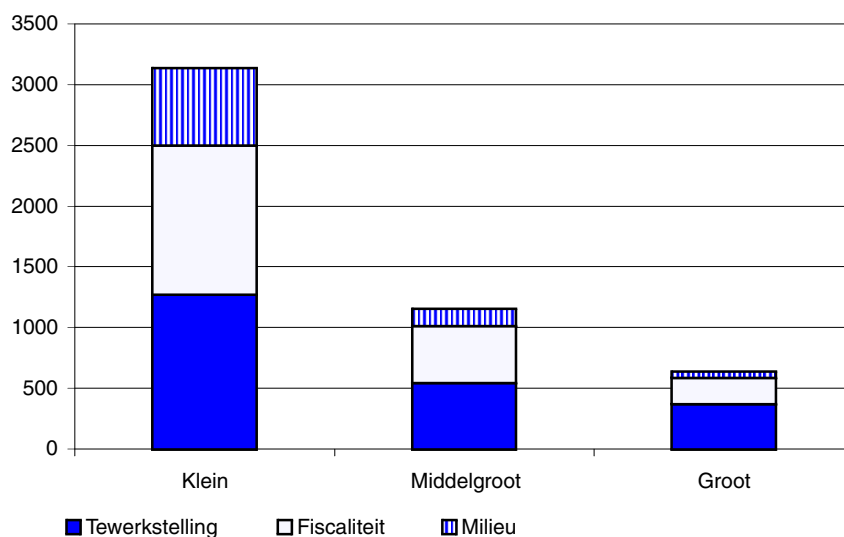

De resultaten zijn gebaseerd op het gemiddelde van de antwoorden uit de steekproef.

b. De interne kosten

De interne kosten stellen de loonkosten voor van het aantal uren dat binnen de onderneming wordt besteed aan het vervullen van de administratieve verplichtingen. Figuur 6 toont de geschatte interne kosten in euro volgens de verschillende regelgevingsdomeinen en de ondernemingsgrootte. De interne kosten per werknemer zijn duidelijk hoger voor de kleine ondernemingen in België. Veel administratieve lasten staan immers niet in verhouding tot het aantal werknemers, noch tot de activiteitsgraad, gemeten als jaarlijkse omzet.

De interne kosten per werknemer zijn het grootst voor de administratieve verplichtingen inzake tewerkstelling, ongeacht de grootte van de onderneming. Enkel voor de kleine ondernemingen zijn de interne lasten op vlak van de fiscale regelgeving ongeveer even duur.

FIGUUR 6 - De gemiddelde interne kosten per werknemer (in euro) - volgens ondernemingsgrootte en per regelgeving

De resultaten zijn gebaseerd op het gemiddelde van de antwoorden uit de steekproef.

c. De externe kosten

De externe kosten geven een raming van de jaarlijkse uitgaven die een onderneming besteedt aan externe diensten om hun administratieve verplichtingen na te komen. In tabel 7 worden de jaarlijkse externe kosten voor de verschillende grootteklassen van ondernemingen weergegeven in absolute waarde en als percentage van de omzet. In absolute waarde hebben de grote ondernemingen veruit de hoogste externe kosten, maar als de kosten bekeken worden als percentage van de omzet wegen zij merkkelijk zwaarder op de kleine ondernemingen.

TABEL 7 - Gemiddelde externe jaarlijkse uitgaven volgens ondernemingsgrootte (in absolute waarde en als percentage van de omzet)

	Kleine ondernemingen	Middelgrote ondernemingen	Grote ondernemingen
Externe kosten in euro	8 135	28 784	283 857
Externe kosten als % van de omzet	2,33 %	1,30 %	0,54 %
- Tewerkstelling	1,38 %	0,29 %	0,21 %
- Fiscaliteit	0,84 %	0,97 %	0,31 %
- Milieu	0,11 %	0,05 %	0,03 %

De resultaten zijn gebaseerd op het gemiddelde van de antwoorden uit de steekproef.

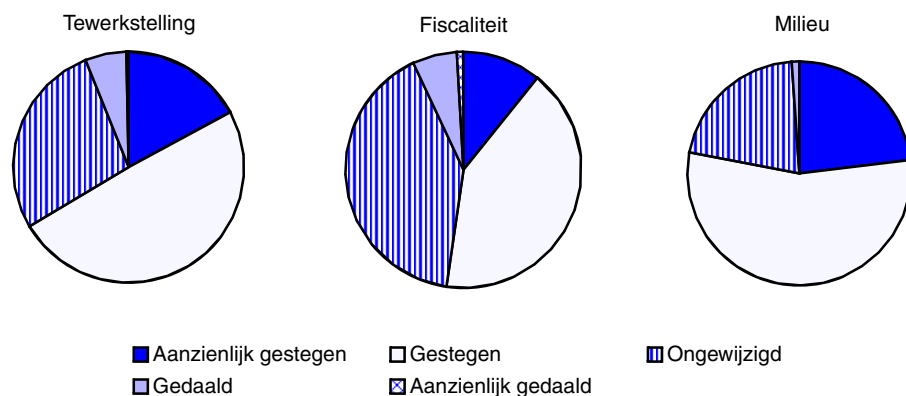
Er werd ook een opsplitsing gemaakt van de externe kosten als percentage van de omzet per regelgevingsdomein. Voor de middelgrote en grote ondernemingen heeft de fiscale regelgeving het grootste aandeel in de externe kosten als percentage van de omzet. Voor kleine ondernemingen vormt de tewerkstellingsregelgeving het grootste deel van de externe kosten als percentage van de omzet.

d. Evolutie van de totale kosten

In de enquête werd de ondernemingen ook naar hun mening gevraagd over de evolutie van de administratieve lasten gedurende de afgelopen twee jaar (2003 en 2004). De resultaten worden voorgesteld in figuur 7.

Onafhankelijk van de grootte, zijn heel weinig ondernemingen uit de steekproef van mening dat de administratieve kosten (aanzienlijk) gedaald zijn tijdens de voorbije twee jaar. Indien geen rekening gehouden wordt met de antwoordmogelijkheid "geen antwoord" zien we dat 6,2 % meent dat er een (aanzienlijke) daling is van de administratieve lasten ten gevolge van de tewerkstelling en 6,9 % denkt zo over de kosten ten gevolge van de fiscale regelgeving. Op het vlak van de milieuregelgeving zijn de resultaten zelfs nog zwakker: slechts 1 % van de ondernemingen geeft aan dat er een (aanzienlijke) daling is van de milieukosten.

FIGUUR 7 - Mening over het verloop van de administratieve kosten tijdens de afgelopen twee jaar - per regelgeving

Bij ongeveer twee derde (66 %) van de ondernemingen die geantwoord hebben, leeft het gevoel dat de administratieve lasten gegenereerd door de tewerkstelling aanzienlijk toegenomen zijn, terwijl 27,5 % zegt geen verandering te merken. De meeste ondernemingen (78 %) en vooral de grote ondernemingen (80 %) meenden de afgelopen twee jaar een (aanzienlijke) stijging van de kosten op het vlak van de milieuregelgeving te ondervinden. Die mening leeft ook bij de kleine ondernemingen, maar minder sterk (72 %). Men is echter niet altijd even eensgezind over het verloop van de administratieve lasten: zo meent 52 % dat er de voorbije twee jaar een stijging was op het vlak van de fiscale lasten, terwijl 41 % denkt dat de situatie ongewijzigd is gebleven.

De evolutie van de administratieve lasten zoals de ondernemingen ze ervaren, kan ook worden opgesplitst per gewest: Brussels Hoofdstedelijk Gewest, Vlaams Gewest en Waals Gewest (tabel 10).

TABEL 8 - Mening over het verloop van de administratieve kosten bij de ondernemingen gedurende de voorbije twee jaar - volgens regelgeving en per gewest

	Milieu			Tewerkstelling			Fiscaliteit		
	Brussel	Vlaanderen	Wallonië	Brussel	Vlaanderen	Wallonië	Brussel	Vlaanderen	Wallonië
Merkelijk gestegen	15 %	22 %	31 %	15 %	16 %	22 %	13 %	10 %	12 %
Gestegen	62 %	54 %	56 %	43 %	50 %	50 %	34 %	43 %	39 %
Ongewijzigd	23 %	23 %	11 %	42 %	26 %	23 %	42 %	41 %	40 %
Gedaald	0 %	<1 %	2 %	0 %	7 %	5 %	11 %	5 %	7 %
Aanzienlijk gedaald	0 %	0 %	0 %	0 %	<1 %	0 %	0 %	<1 %	2 %

Opmerking: er werd geen rekening gehouden met de antwoordmogelijkheid "geen antwoord" bij de berekening van deze percentages.

De resultaten zijn duidelijk niet homogeen verdeeld over de gewesten en ook niet per regelgeving. Op het vlak van de milieuregelgeving bijvoorbeeld meent 87 % van de Waalse ondernemingen dat de kosten (aanzienlijk) gestegen zijn, tegenover ongeveer 77 % in de andere gewesten.

In Wallonië zegt 72 % van de ondernemingen een (aanzienlijke) stijging te ervaren van de kosten gelinkt aan de tewerkstellingsregelgeving. In Vlaanderen en Brussel deelt respectievelijk slechts 66 % en 58 % die mening. Over een status quo in de evolutie van de administratieve lasten is men het ook niet eens: 42 % van de Brusselse ondernemingen merkt geen verandering op in de kosten inzake de tewerkstellingsregelgeving, terwijl dit in de andere gewesten bij ongeveer een kwart zo is. Tot slot zegt slechts 8 % van de Waalse en 5 % van de Vlaamse ondernemingen een (aanzienlijke) daling te hebben ondervonden van de administratieve tewerkstellingslasten, terwijl geen enkele Brusselse onderneming die mening deelt.

Op het vlak van de lasten ten gevolge de fiscale regelgeving, lijken er tussen de gewesten geen significante verschillen te zijn in het percentage antwoorden dat stelt dat de lasten (aanzienlijk) gestegen zijn; in elk gewest is ongeveer 50 % die mening toegedaan. De meningen dat de lasten gelijk zijn gebleven, zijn eveneens zeer billijk verdeeld, namelijk tussen 40 en 42 %. Een groter deel van de ondernemingen vindt dus dat de administratieve lasten in verband met fiscaliteit (aanzienlijk) gedaald zijn in vergelijking met de andere domeinen: 6 % van de ondernemingen in Vlaanderen, 9 % van de Waalse en 11 % van de Brusselse ondernemingen zijn die mening toegedaan.

B. De kwaliteit van de regelgeving

1. Omschrijving

De kwantitatieve evaluatie van de administratieve lasten is slechts één van de aspecten van het proces van administratieve vereenvoudiging. In dit onderzoek is het ook belangrijk de mening van de ondernemingen te kennen over de kwaliteit van de regelgeving op zich en over de kwaliteit van de contacten met de administratie die met de toepassing ervan belast is.

Daartoe werden in de enquête een aantal uitspraken over de kwaliteit van de regelgevingen inzake tewerkstelling, fiscaliteit en milieu voorgelegd aan de ondernemingen. De ondernemingen konden aanduiden of zij het "volkomen

eens”, “min of meer eens”, “eerder niet eens” of “volkomen oneens” waren met de stelling. “Geen mening” was ook een antwoordmogelijkheid.

Ter herinnering vermelden we hier de stellingen met betrekking tot de kwaliteit van de regelgeving:

- De regelgevingen worden u meegedeeld voordat ze zijn goedgekeurd.
- Ze zijn gemakkelijk te begrijpen.
- Hun doelstellingen zijn duidelijk.
- Ze zijn voldoende aangepast aan alle omstandigheden.
- Ze worden u tijdig genoeg meegedeeld opdat ze nageleefd kunnen worden.
- Ze vertonen een goede onderlinge samenhang.
- Ze gaan gepaard met adequate en duidelijke informatie.

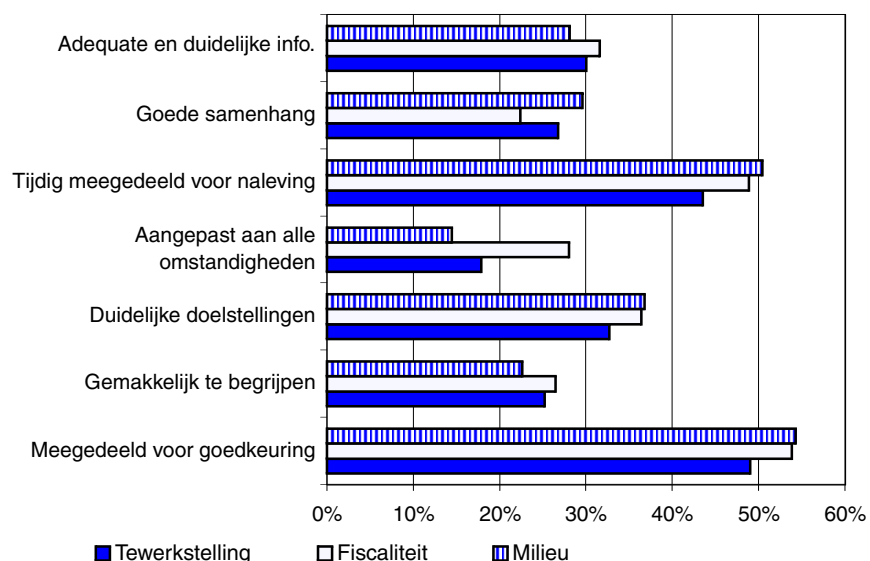
2. De resultaten

In figuur 8 worden de resultaten voorgesteld. De ondernemingen gaan het meest akkoord met de stellingen die betrekking hebben op de openbaarheid die aan de regelgevingen wordt gegeven. Concreet gaat het om de volgende stellingen: “de regelgevingen worden meegedeeld voordat ze zijn goedgekeurd” en “ze worden tijdig genoeg meegedeeld aan de onderneming zodat ze kunnen worden nageleefd”. In mindere mate gaan de ondernemingen ook akkoord met de uitspraak “de doelstellingen van de regelgevingen zijn duidelijk”.

De belangrijkste bevinding die uit de antwoorden naar voren komt, is het gebrek aan flexibiliteit van de regelgevingen inzake tewerkstelling en milieu, waardoor die niet aangepast zijn aan alle situaties. Men is redelijk tevreden over de kwaliteit van de fiscale regelgeving; met 28 % is de tevredenheid bijna dubbel zo groot als die over de milieuregelgeving.

Voor het overige uiten de ondernemingen ook veel kritiek op de begrijpelijkheid van de regelgevingen, op de samenhang ervan en op de verstrekte informatie. Die kritiek is algemeen voor alle regelgevingsdomeinen.

FIGUUR 8 - De kwaliteit van de regelgeving volgens domein
(als % van de ondernemingen dat (volledig) akkoord gaat met de stelling)

Opmerking: Er werd geen rekening gehouden met de antwoordmogelijkheid “geen mening” bij de berekening van deze percentages.

In absolute termen lijkt de milieuregelgeving op kwalitatief vlak iets beter te scoren dan de overige regelgevingen: dit domein kreeg voor vier van de zeven stellingen de hoogste score. Het wordt echter op de voet gevolgd door de fiscale regelgeving, die voor de drie stellingen waarover de ondernemingen het meest tevreden waren bijna even hoog scoort. Zo gaat bijvoorbeeld 54 % volledig akkoord met de stelling “meegedeeld voordat ze zijn goedgekeurd”. De tewerkstellingsregelgeving krijgt duidelijk iets slechtere punten op het vlak van bekendmaking.

De meningen over de kwaliteit van de regelgeving verschillen soms naargelang de grootte van de onderneming: zo gaat 32 % van de grote ondernemingen (volledig) akkoord met de stelling over de aanpasbaarheid van de fiscale regelgeving, terwijl slechts 10 % zo denkt over de milieuregelgeving en maar 5 % over de tewerkstellingsregelgeving. Er is een contrast te zien met de middelgrote ondernemingen, waar toch 26 % akkoord gaat met de stelling dat de arbeidsregelgeving aangepast is aan alle omstandigheden. Bovendien blijkt dat grote ondernemingen systematisch een lagere score geven als het gaat om de tewerkstellingsregelgeving.

De grote ondernemingen daarentegen gaan vaker akkoord met de drie stellingen over de bekendmaking van de regelgeving dan de kleine ondernemingen. De beste scores per grootteklasse werden opgetekend voor de stelling “worden u meegedeeld voor goedkeuring”; 62 % van de grote ondernemingen gaat (volledig) akkoord met die stelling op het vlak van de milieuregelgeving, 57 % van de middelgrote ondernemingen gaat (volledig) akkoord als de stelling toegepast is op fiscaliteit en 50 % van de kleine ondernemingen gaat (volledig) akkoord met de stelling voor beide domeinen.

C. De kwaliteit van de contacten met de administratie

1. Omschrijving

In het kader van het kwalitatieve luik in de enquête, werd de mening van de ondernemingen gevraagd over de kwaliteit van hun contacten met de administraties die belast zijn met de regelgevingen inzake tewerkstelling, fiscaliteit en milieu. Op basis hiervan werden ook hier een aantal stellingen geformuleerd. De ondernemingen konden het volgende aankruisen: “volkomen eens”, “min of meer eens”, “eerder niet akkoord” of “niet akkoord”. Ze konden ook de mogelijkheid “geen mening” aankruisen.

Ter herinnering, de volgende stellingen werden daaromtrent geformuleerd:

- Het is gemakkelijk te weten tot welke dienst men zich moet wenden.
- Het is gemakkelijk om in contact te treden met de bevoegde dienst.
- De administratie geeft nauwkeurige antwoorden.
- De administratieve beslissingen zijn duidelijk gemotiveerd.
- De administratie antwoordt binnen een voorziene termijn.
- De antwoorden zijn steeds dezelfde, ongeacht de contactpersoon.
- De verkregen antwoorden beantwoorden aan uw behoeften.

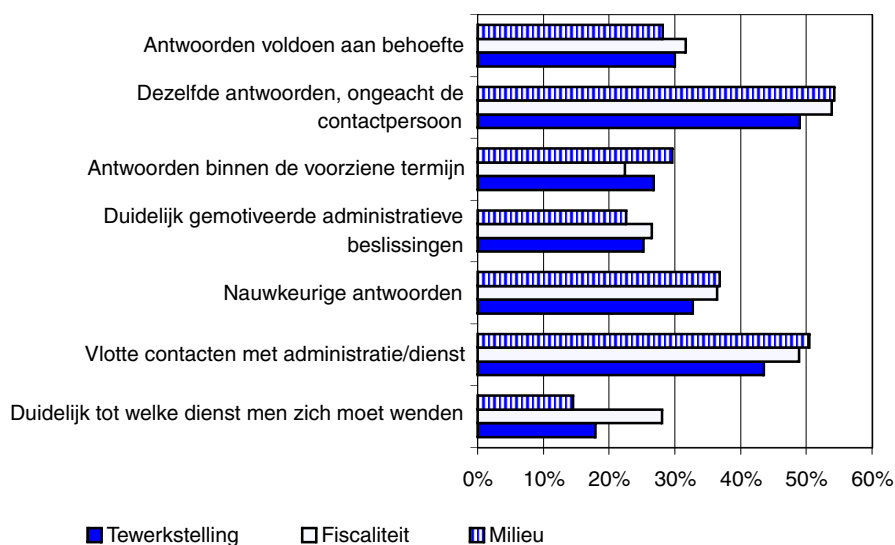
2. De resultaten

Ongeacht het regelgevingsdomein, zijn de ondernemingen algemeen meer tevreden over de contacten met de administratie dan over de regelgeving op zich (figuur 9). De meeste ondernemingen vinden dat de door de administratie verstrekte informatie binnen de voorziene termijn wordt gegeven, aan hun behoeften voldoet en nauwkeurig is. Er zijn vooral positieve reacties over de contacten met de administratie bevoegd voor de fiscale regelgeving.

De meeste ondernemingen zijn echter meer kritisch over de eenvormigheid van de antwoorden naargelang de contactpersoon, vooral wat betreft de tewerkstellingsregelgeving. In die regelgeving zijn de ondernemingen ook minder tevreden over de contacten met de betrokken diensten: het is minder duidelijk tot welke dienst ze zich moeten richten en het contact met de bevoegde dienst is niet altijd even vlot.

Algemeen zijn de grote ondernemingen meer tevreden over hun contacten met de administratie dan de kleine en middelgrote ondernemingen, vooral in de fiscale regelgeving (80 % van de grote ondernemingen zijn positief over het tijdig verstrekken van een antwoord).

FIGUUR 9 - De kwaliteit van de contacten met de bevoegde administratie per regelgevingsdomein
(als % van de ondernemingen dat (volledig) akkoord gaat met de stelling)

Opmerking: Er werd geen rekening gehouden met de antwoordmogelijkheid "geen mening" bij de berekening van deze percentages.

D. Mening over de vereenvoudiging en e-governmentprojecten en evaluatie van de vereenvoudigingsvoorstellen

1. Omschrijving

De Belgische overheid neemt maatregelen om de administratieve lasten binnen de ondernemingen te beperken en bereidt daaromtrent voorstellen voor. De mening van de ondernemingen over bepaalde administratieve vereenvoudigingen en e-governmentprojecten werd verkregen aan de hand van twee vragen. De eerste vraag handelt over de kennis, het gebruik en de tevredenheid van de ondernemingen omtrent dertien vereenvoudigingen en de toepassingsmogelijkheden van die maatregelen op de activiteiten van de ondernemingen. Bij de tweede vraag werd hun mening gevraagd over acht vereenvoudigingsvoorstellen.

Ter herinnering, de dertien vereenvoudigingen en e-governmentprojecten die aan de ondernemingen zijn voorgelegd, zijn de volgende:

- afschaffing van de visumplicht en van de papieren boekhouding;
- vereenvoudiging van de bekendmakingsverplichtingen en van de oproep tot een algemene aandeelhoudersvergadering;
- mogelijkheid tot invoering van elektronische facturen;
- verhoging van de drempel voor de driemaandelijke btw-aangifte;
- veralgemeend gebruik van het ondernemingsnummer en invoering van de Kruispuntbank van Ondernemingen, de KBO;
- afschaffing van papieren attesten voor overheidsopdrachten;
- onmiddellijke aangifte van tewerkstelling (Dimona);
- multifunctionele aangifte sociale zekerheid (DMFA);
- elektronische aangifte sociale risico's (ASR);
- Tax-on-web;
- elektronische btw-aangifte (Edivat en Intervat);
- elektronische aangifte bedrijfsvoorheffingen;
- Integraal Milieujaarverslag (IMJV).

Van de volgende acht vereenvoudigingsvoorstellen werd aan de ondernemingen gevraagd of men ze belangrijk vond:

- vereenvoudiging van de vergunningsaanvragen;
- verdere uitbouw van de ondernemingsloketten voor administratieve formaliteiten;
- vermindering en vereenvoudiging van statistieken;
- verkorten van de archiveringstermijn en meer mogelijkheden tot elektronische archivering;
- invoering van de elektronische aangifte voor de vennootschapsbelasting;
- automatisering van de bekendmaking van overheidsopdrachten;
- invoering van vaste termijnen in de procedures;
- afschaffing van het automatisch opsturen van bewijsstukken.

2. De resultaten¹

a. Mening over de vereenvoudigingen en e-governmentprojecten

Tabel 9 toont de resultaten voor de bekendheid van de projecten ter vereenvoudigingen bij de ondernemingen, volgens de grootte van de onderneming.

De kleine ondernemingen kennen de vereenvoudigingsprocedures systematisch minder goed dan de grotere ondernemingen, terwijl de grote ondernemingen doorgaans het best geïnformeerd zijn. Voor vier vereenvoudigingen behalen de middelgrote ondernemingen evenwel de beste score.

Twee vereenvoudigingen genieten duidelijk de grootste bekendheid bij de ondernemingen. Het gaat om de onmiddellijke aangifte van tewerkstelling (Dimona) en het veralgemeend gebruik van het ondernemingsnummer en van de KBO. Dimona behaalt de beste score binnen de kleine en middelgrote ondernemingen (respectievelijk 88 % en 98 %), terwijl het gebruik van het ondernemingsnummer het beste scoort binnen de grote ondernemingen (92 %). Die rangschikking is geen verrassing omdat beide maatregelen verplicht² en algemeen zijn.

TABEL 9 - % van de ondernemingen dat verklaart de vereenvoudiging te kennen - volgens ondernemingsgrootte

Vereenvoudiging of e-governmentproject	Klein	Middelgroot	Groot
Afschaffing visumplicht en papieren boekhouding	58	71	75
Vereenvoudiging bekendmakingsverplichtingen en oproep tot algemene aandeelhoudersvergadering	59	75	76
Mogelijkheid tot invoering elektronische facturen	71	91	87
Verhoging drempel voor de driemaandelijkse btw-aangifte	65	71	75
Veralgemeend gebruik ondernemingsnummer en invoering KBO	73	94	92
Afschaffing papieren attesten voor overheidsopdrachten	28	38	38
Onmiddellijke aangifte tewerkstelling (Dimona)	88	98	89
Multifunctionele aangifte sociale zekerheid (DMFA)	45	67	80
Elektronische aangifte sociale risico's (ASR)	18	41	59
Tax-on-web	53	75	89
Elektronische btw-aangifte (Edivat en Intervat)	65	85	83
Elektronische aangifte bedrijfsvoorheffingen*	50	59	61
Integraal Milieujaarsverslag (IMJV)	14	41	55

*: Een fout bij de benaming van het project in de Franstalige enquêtes belet een correcte interpretatie van de antwoorden van de Franstalige ondernemingen. Het weergegeven percentage heeft enkel betrekking op de Nederlandstalige ondernemingen.

Er dient ook te worden benadrukt dat de ondernemingen, en dan vooral de middelgrote en grote ondernemingen, wel degelijk op de hoogte zijn van de mogelijkheid tot invoering van elektronische facturen en van de elektronische btw-aangifte.

1. De percentages in de verschillende tabellen en grafieken houden geen rekening met de ontbrekende antwoorden of de antwoorden 'zonder mening'. Er dient ook te worden opgemerkt dat het aantal antwoorden vaak beperkt is, vooral dat van de kleine ondernemingen.
2. Behalve voor de tuinbouw en de horeca

Enkele andere vereenvoudigingen zijn duidelijk minder bekend bij de ondernemingen. Van de maatregel over het afschaffen van de papieren attesten voor overheidsopdrachten is het merendeel van de ondernemingen niet op de hoogte (minder dan 40 % heeft bevestigend geantwoord), ongeacht de ondernemingsgrootte. Bovendien verklaart minder dan één op vijf van de kleine ondernemingen op de hoogte te zijn van een uniek milieurapport zoals het Integraal Milieujaarverslag en van de elektronische aangifte voor sociale risico's. Die drie administratieve procedures zijn wel specifiek voor bepaalde activiteiten.

De onbekendheid van de multifunctionele aangifte sociale zekerheid zorgt voor problemen. Het gaat immers om een maatregel, die verplicht is voor alle ondernemingen, maar die slechts bekend is bij 80 % van de grote ondernemingen, 67 % van de middelgrote ondernemingen en 45 % van de kleine ondernemingen. Een mogelijke verklaring voor dat resultaat - hoewel het slechts gaat om een hypothese - zou zijn dat bepaalde ondernemingen, en dan vooral de kleine, niet op de hoogte zijn van de exacte draagwijdte van die maatregel omdat de afhandeling gebeurt door een externe dienst (bijvoorbeeld door uitbesteding aan een sociaal secretariaat).

De andere vereenvoudigingen, en vooral de elektronische toepassingen, krijgen een gemiddelde score, maar ze zijn niet verplicht en hebben evenmin een specifieke draagwijdte. Er zijn evenwel twee elektronische vereenvoudigingen die goed bekend zijn bij de middelgrote en grote ondernemingen (score hoger dan 75 %): Tax-on-web en de elektronische aangifte voor bedrijfsvoorheffingen.

Op regionaal vlak zijn er geen merkbare verschillen inzake de bekendheid van de vereenvoudigingen. Het succesvolle Dimona is bij alle ondernemingsklassen in de drie gewesten even goed bekend. De Brusselse en Waalse ondernemingen zijn het minst op de hoogte van een uniek milieurapport zoals het Integraal Milieujaarverslag (minder dan 27 % bevestigende antwoorden voor dit dossier), terwijl de afschaffing van papieren attesten voor overheidsopdrachten het minst bekend is bij de Vlaamse ondernemingen (33 %).

Tabel 10 toont hoeveel procent van de ondernemingen die de vereenvoudiging kennen, ook verklaart dat het op hen van toepassing is, opgedeeld per ondernemingsgrootte.

TABEL 10 - % van de ondernemingen dat de vereenvoudiging kent en verklaart dat ze op hen van toepassing is - volgens ondernemingsgrootte

Vereenvoudiging of e-governmentproject	Klein	Middelgroot	Groot
Afschaffing visumplicht en papieren boekhouding	70	77	80
Vereenvoudiging bekendmakingsverplichtingen en oproep tot algemene aandeelhoudersvergadering	66	69	60
Mogelijkheid tot invoering elektronische facturen	36	38	55
Verhoging drempel voor de driemaandelijke btw-aangifte	32	14	13
Veralgemeend gebruik ondernemingsnummer en invoering KBO	83	93	92
Afschaffing papieren attesten voor overheidsopdrachten	50	51	56
Onmiddellijke aangifte tewerkstelling (Dimona)	79	98	99
Multifunctionele aangifte sociale zekerheid (DMFA)	72	87	95

Vereenvoudiging of e-governmentproject	Klein	Middelgroot	Groot
Elektronische aangifte sociale risico's (ASR)	52	70	74
Tax-on-web	44	32	40
Elektronische btw-aangifte (Edivat en Intervat)	54	63	66
Elektronische aangifte bedrijfsvoorheffingen*	70	59	71
Integraal Milieujaarverslag (IMJV)	25	76	86

*: Een fout bij de benaming van het project in de Franstalige enquêtes belet een correcte interpretatie van al de antwoorden. Het weergegeven percentage heeft enkel betrekking op de Nederlandstalige ondernemingen.

De twee vereenvoudigingen met de grootste toepassingsmogelijkheden zijn Dimona en het veralgemeend gebruik van het ondernemingsnummer en de KBO. Nagenoeg alle middelgrote en grote ondernemingen antwoorden dat de eerste vereenvoudiging op hen betrekking heeft en dat percentage overschrijdt 90 % voor de tweede vereenvoudiging. De kleine ondernemingen hebben voor die twee vereenvoudigingen een lichtjes lagere score en dat geldt ook voor de multifunctionele aangifte van de sociale zekerheid, die door 72 % van de kleine ondernemingen als op hen van toepassing wordt erkend.

Twee vereenvoudigingen lijken daarentegen meer van toepassing op de kleine ondernemingen: het verhogen van de drempel voor de driemaandelijke btw-aangifte (32 %) en Tax-on-web (40 %). Het grootste verschil in toepasbaarheid wordt opgetekend voor het Integraal Milieujaarverslag: 86 % van de grote ondernemingen hebben aangekruist dat het voor hen van toepassing is, tegenover 25 % van de kleine ondernemingen. Ten slotte vindt meer dan één op twee ondernemingen dat de afschaffing van de papieren attesten voor overheidsopdrachten op haar van toepassing is, ongeacht de ondernemingsgrootte.

Tabel 11 toont het aandeel van de ondernemingen dat de vereenvoudiging kent en daadwerkelijk gebruikt, per ondernemingsgrootte.

TABEL 11 - % van de ondernemingen dat de vereenvoudiging kent en gebruikt - volgens ondernemingsgrootte

Vereenvoudiging of e-governmentproject	Klein	Middelgroot	Groot
Afschaffing visumplicht en papieren boekhouding	68	69	75
Vereenvoudiging bekendmakingsverplichtingen en oproep tot algemene aandeelhoudersvergadering	67	67	59
Mogelijkheid tot invoering elektronische facturen	17	14	17
Verhoging drempel voor de driemaandelijke btw-aangifte	32	12	15
Veralgemeend gebruik ondernemingsnummer en invoering KBO	77	88	85
Afschaffing papieren attesten voor overheidsopdrachten	33	45	46
Onmiddellijke aangifte tewerkstelling (Dimona)	78	93	96
Multifunctionele aangifte sociale zekerheid (DMFA)	65	65	90
Elektronische aangifte sociale risico's (ASR)	56	38	48
Tax-on-web	36	16	12
Elektronische btw-aangifte (Edivat en Intervat)	26	21	22
Elektronische aangifte bedrijfsvoorheffingen*	44	22	45
Integraal Milieujaarverslag (IMJV)	30	51	76

*: Een fout bij de benaming van het project in de Franstalige enquêtes belet een correcte interpretatie van al de antwoorden. Het weergegeven percentage heeft enkel betrekking op de Nederlandstalige ondernemingen.

Uit deze tabel blijkt dat de twee meest bekende voorstellen, Dimona en het veralgemeend gebruik van het ondernemingsnummer en de KBO, ook het meest gebruikt worden door de ondernemingen, vooral door de middelgrote en grote ondernemingen. De opgetekende percentages sluiten nauw aan bij die uit de vorige tabel, wat wijst op een gering verschil tussen de toepasselijkheid en het gebruik van die twee vereenvoudigingen. De multifunctionele aangifte van de sociale zekerheid wordt enkel intensief gebruikt door de grote ondernemingen (90 %) en minder door de andere ondernemingen. Bij de middelgrote ondernemingen wordt het grootste verschil opgetekend tussen de toepasbaarheid van de maatregel (87 %) en het daadwerkelijke gebruik ervan (65 %).

Gelet op de graad van toepassingsmogelijkheden, hebben de afschaffing van de visumplicht en de papieren boekhouding, de vereenvoudiging van de bekendmakingsverplichtingen en van de oproep tot een algemene aandeelhoudersvergadering veel succes bij de ondernemingen.

Drie elektronische vereenvoudigingen worden duidelijk minder gebruikt, ondanks de mogelijkheden voor toepassing: de elektronische btw-aangifte, de invoering van elektronische facturatie en Tax-on-Web, vooral door de middelgrote en grote ondernemingen.

Dimona wordt het vaakst gebruikt in elk gewest en door eenzelfde percentage ondernemingen. De Brusselse en Waalse ondernemingen gebruiken het minst Tax-on-web (respectievelijk 14 % en 8 %), terwijl de elektronische facturatie de laagste score heeft in Vlaanderen (13 %).

Tabel 12 geeft voor elke vereenvoudiging het aantal ondernemingen dat verklaart er tevreden over te zijn. De ondernemingen zijn over het algemeen wel tevreden over de administratieve maatregelen, maar de tevredenheid varieert naargelang de ondernemingsgrootte en de toepassing.

TABEL 12 - % van de ondernemingen dat de vereenvoudiging kent en verklaart tevreden te zijn - volgens ondernemingsgrootte

Vereenvoudiging of e-governmentproject	Klein	Middelgroot	Groot
Afschaffing visumplicht en papieren boekhouding	96	94	95
Vereenvoudiging bekendmakingsverplichtingen en oproep tot algemene aandeelhoudersvergadering	95	91	92
Mogelijkheid tot invoering elektronische facturen	78	70	72
Verhoging drempel voor de driemaandelijke btw-aangifte	89	79	76
Veralgemeend gebruik ondernemingsnummer en invoering KBO	89	86	82
Afschaffing papieren attesten voor overheidsopdrachten	89	76	71
Onmiddellijke aangifte tewerkstelling (Dimona)	72	85	88
Multifunctionele aangifte sociale zekerheid (DMFA)	74	78	81
Elektronische aangifte sociale risico's (ASR)	68	70	61
Tax-on-web	66	59	54
Elektronische btw-aangifte (Edivat en Intervat)	76	73	63
Elektronische aangifte bedrijfsvoorheffingen*	84	74	79
Integraal Milieujaarverslag (IMJV)	62	56	67

*: Een fout bij de benaming van het project in de Franstalige enquêtes belet een correcte interpretatie van dal e antwoorden. Het weergegeven percentage heeft enkel betrekking op de Nederlandstalige ondernemingen.

De afschaffing van de visumplicht en van de papieren boekhouding, de vereenvoudiging van de bekendmakingsverplichtingen en van de oproep tot een algemene aandeelhoudersvergadering zijn de twee vereenvoudigingen waarover de ondernemingen het meest tevreden zijn. De scores liggen telkens hoger dan 90 %, ongeacht de ondernemingsgrootte. Het veralgemeend gebruik van het ondernemingsnummer en de KBO is ook een maatregel waarover de ruime meerderheid van ondernemingen tevreden is. Dimona wordt evenzeer heel positief onthaald, hoewel de kleine ondernemingen wat minder enthousiasme aan de dag leggen voor deze maatregel.

Twee toepassingen zijn duidelijk minder succesvol: Tax-on-web en het Integraal Milieujaarverslag. Tax-on-web wordt het meest bekritiseerd door de grote ondernemingen (slechts 54 % is tevreden), terwijl de tweede toepassing het laagste scoort bij de middelgrote en kleine ondernemingen (respectievelijk 62 % en 56 %).

Voor acht van de dertien vereenvoudigingsdossiers, wordt de hoogste tevredenheid opgetekend bij de kleine ondernemingen. Algemeen genomen zijn de grote ondernemingen veel strenger dan de overige ondernemingen wat betreft de evaluatie van de elektronische fiscale maatregelen.

Op regionaal vlak zijn er enkele verschillen merkbaar. De Waalse ondernemingen tonen zich het meest ontevreden over de administratieve vereenvoudigingen, vooral over de elektronische aangifte van sociale risico's (39 %) en over Tax-on-web (48 %).

b. Evaluatie van de vereenvoudigingsvoorstellen

Tabel 13 toont het aandeel van de ondernemingen dat een aantal vereenvoudigingsvoorstellen als (heel) belangrijk inschat. De resultaten worden voorgesteld per ondernemingsgrootte.

TABEL 13 - % van de ondernemingen dat het vereenvoudigingsvoorstel (heel) belangrijk vindt - volgens ondernemingsgrootte

Voorstellen	Klein	Middelgroot	Groot
Vereenvoudiging van de vergunningsaanvragen	73	73	76
Verdere uitbouw van de administratieve opdrachten van de ondernemingsloketten	68	80	67
Vermindering en vereenvoudiging van de statistieken	77	96	93
Verkortings archiveringstermijnen en meer mogelijkheden tot elektronische archivering	70	84	88
Invoering elektronische aangifte voor de vennootschapsbelasting	66	62	51
Automatisering van de bekendmaking van overheidsopdrachten	49	48	50
Invoering van vaste termijnen in procedures	65	73	73
Afschaffing van het automatisch opsturen van alle bewijsstukken	69	67	75

De vermindering en de vereenvoudiging van de statistieken krijgt het meeste stemmen; meer dan 90 % van de middelgrote en grote ondernemingen en 77 % van de kleine ondernemingen vindt het voorstel (heel) belangrijk. De verkorting van de archiveringstermijn en meer mogelijkheid tot elektronische archivering staat op de tweede plaats qua belangrijkheid bij de grote en middelgrote ondernemingen, terwijl de vereenvoudiging van de vergunningsaanvragen de tweede beste score haalt bij de kleine ondernemingen.

Het voorstel "automatisering van de bekendmaking van overheidsopdrachten" wordt door alle grootteklassen als het minst belangrijke beschouwd.

E. Besluit

Uit de enquête, en dus de ramingen van de ondernemingen zelf, blijkt dat de administratieve lasten die wegen op de Belgische ondernemingen in 2004 oplopen tot 4,91 miljard euro of 1,7 % van het bbp. Het grootste deel daarvan is voor rekening van de kleine ondernemingen. De fiscale regelgeving genereert 46,2 % van die 4,91 miljard euro, de tewerkstellingsregelgeving 42,7 % en slechts 11,1 % van het geschatte totaal aan kosten is afkomstig van de milieuregelgeving. De omvang van de externe kosten is groter dan die van de interne kosten bij de kleine ondernemingen, terwijl het omgekeerde geldt voor de overige ondernemingsklassen.

De kleine ondernemingen hebben ook ruimschoots de hoogste gemiddelde kosten van de administratieve lasten per werknemer. Het hoofdbestanddeel zijn de kosten van administratieve verplichtingen inzake tewerkstelling. Bij de grote en middelgrote ondernemingen vloeien de gemiddelde kosten per werknemer voornamelijk voort uit de fiscale regelgeving.

Op het vlak van tewerkstelling spenderen de ondernemingen de meeste tijd aan de verplichtingen inzake lonen en bijdragen. De btw-verplichtingen vormen het grootste deel van de fiscale verplichtingen, onmiddellijk gevolgd door de personen-, rechtspersonen- en vennootschapsbelasting. Bij de milieuregelgeving zijn het de verplichtingen die voortvloeien uit regionale milieubevoegdheden waaraan de ondernemingen de meeste tijd besteden, gevolgd door de verplichtingen als gevolg van lokale bevoegdheden.

De ondernemingen van het Waalse Gewest stellen dat ze gemiddeld de hoogste kosten per werknemer hebben. In het Vlaamse Gewest zijn de administratieve kosten die verbonden zijn aan de fiscale wetgeving het hoogst, terwijl in het Waalse Gewest en in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest de administratieve kosten voor tewerkstelling de kroon spannen.

Ongeacht de activiteitensector en de ondernemingsgrootte, vindt de meerderheid van de ondernemingen dat de administratieve kosten de laatste twee jaar (fors) gestegen zijn. Die mening is echter minder uitgesproken op het fiscale domein, waarvan 41 % meent dat er een stagnatie is van de administratieve lasten.

Op kwalitatief vlak lijken de ondernemingen meer tevreden over de contacten met de administratie dan over kwaliteit van de regelgeving zelf.

De ondernemingen zijn vrij tevreden over openbaarheid van de regelgevingen. De voornaamste kritiek handelt over het feit dat de regelgevingen inzake tewerkstelling en milieu niet voldoende aangepast zijn aan alle omstandigheden. Die kritiek heeft in veel mindere mate betrekking op het fiscale domein. Wat betreft de contacten met de administratie, vindt de meerderheid van de ondernemingen dat de informatie binnen de voorziene termijn wordt verstrekt, dat ze beantwoordt aan de behoeften en dat de antwoorden nauwkeurig zijn. De beste scores van de kwaliteitsindicatoren hebben opnieuw betrekking op de contacten met de fiscale administratie. De ondernemingen staan evenwel meer kritisch tegenover

de eenvormigheid van de antwoorden naargelang de contactpersoon en het domein tewerkstelling wordt hier duidelijk met de vinger gewezen.

Kleine ondernemingen kennen de administratieve vereenvoudigingen systematisch minder goed dan grote ondernemingen. De onmiddellijke aangifte van tewerkstelling (Dimona) en het veralgemeend gebruik van het ondernemingsnummer en de KBO zijn het best bekend bij de ondernemingen, ongeacht de grootte. Het zijn ook de meest gebruikte vereenvoudigingen, vooral door de middelgrote en grote ondernemingen.

De multifunctionele aangifte van de sociale zekerheid is een maatregel die voor problemen zorgt: hij is verplicht en heeft een algemene draagwijdte, maar is klaarblijkelijk niet algemeen bekend, vooral niet bij de kleine ondernemingen. Slechts 65 % van de kleine en middelgrote ondernemingen die de maatregel kennen, gebruiken hem ook in de praktijk.

De elektronische toepassingen inzake fiscaliteit worden vaak minder goed bevonden dan die inzake tewerkstelling. Qua tevredenheid krijgt Tax-on-web dan ook een lage score. Dimona is daarentegen één van de toepassingen waarover de ondernemingen het meest tevreden zijn, hoewel de kleine ondernemingen er duidelijk minder tevreden over zijn dan de grote. Globaal genomen lijkt de tevredenheid niet in verhouding te staan tot de grootte. De Brusselse ondernemingen zijn algemeen het meest tevreden over de vereenvoudigingen die hen in de enquête werden voorgelegd.

Van de vereenvoudigingsvoorstellen die aan de ondernemingen werden voorgelegd, is de vermindering en vereenvoudiging van de statistieken het voorstel dat de meeste stemmen krijgt, voor alle ondernemingsgroottes. De automatisering van de bekendmaking van overheidsopdrachten daarentegen wordt door alle ondernemingsgroottes het minst belangrijk gevonden.

Resultaten van de enquête over de administratieve lasten bij de zelfstandigen

Op basis van de enquête die plaatsvond bij een representatief deel van de Belgische zelfstandigen wordt een raming gemaakt van hun administratieve lasten in 2004. Net als bij de ondernemingen is er een opsplitsing in een kwantitatief luik, waarin de kosten van de administratieve lasten aan bod komen en een kwalitatief luik, waarin de mening van de zelfstandigen over de kwaliteit van de regelgeving en de contacten met de bevoegde administratie besproken wordt. Vervolgens wordt een beeld geschetst van de kennis, het gebruik en de tevredenheid van de zelfstandigen omtrent dertien administratieve vereenvoudigingen en e-governmentprojecten, opgestart door de federale en regionale overheden. Tot slot wordt onderzocht hoe de zelfstandigen acht voorstellen inzake administratieve vereenvoudiging inschatten.

A. De kosten van de administratieve verplichtingen

1. Omschrijving

De kosten van de administratieve lasten bij de zelfstandigen kunnen worden opgedeeld in de tijd en de middelen die de zelfstandige zelf nodig heeft of die hij betaalt aan externe diensten om al zijn administratieve verplichtingen op het vlak van fiscale en milieuregelgevingen te vervullen. De kosten van administratieve lasten bij de zelfstandigen worden op dezelfde manier berekend en gedefinieerd als bij de ondernemingen, met dit verschil dat bij de ondernemingen drie regelgevingsdomeinen de last uitmaken (tewerkstelling, fiscaliteit en milieu) en bij de zelfstandigen slechts twee domeinen (fiscaliteit en milieu). Dit verschil is logisch aangezien een zelfstandige in dit onderzoek per definitie geen werknemers heeft en in principe ook geen administratieve verplichtingen inzake tewerkstelling moet nakomen.

2. Resultaten

a. De totale kosten

Tabel 14 geeft de resultaten van de raming van de totale kosten van de administratieve lasten inzake de fiscale en de milieuregelgeving voor het geheel van de zelfstandigen in België alsook de opsplitsing van de totale kosten in interne en externe kosten. De administratieve lasten voor de zelfstandigen in het jaar 2004 worden geraamd op 2,39 miljard euro, of 0,84 % van het bbp. Het grootste deel van die totale kosten gaat naar interne kosten (59 %) en in mindere mate (41 %) naar externe kosten, dit in tegenstelling tot de kleine ondernemingen.

TABEL 14 - Totale kosten van de administratieve verplichtingen voor de zelfstandigen in 2004

Aantal zelfstandigen	Soort kosten	In miljard euro	In % van het bbp
442 368	Totale kosten (betrouwbaarheidsinterval) ^a	2,37 (1,7 - 3,1)	0,84 % (0,6 % - 1,1 %)
	Interne kosten	1,39	0,49 %
	Externe kosten	0,98	0,35 %

- a. De cijfers tussen haakjes geven het 90 %-betrouwbaarheidsinterval weer van de totale kosten voor de administratieve formaliteiten. Dit betekent dat er 9 kansen op 10 zijn dat de werkelijke waarde van de kosten zich binnen het gegeven interval bevindt.

Gelet op het grote aantal zelfstandigen in België dat behoort tot de dienstensector¹, neemt deze sector ook het grootste deel van de totale kosten van de administratieve lasten voor zijn rekening (bijna 71 %). De zelfstandigen uit de bouwsector betalen 12,5 % van het totaal aan administratieve kosten en bijna 11 % is ten laste van de zelfstandige landbouwers. De zelfstandigen uit de industriële sector ten slotte dragen het kleinste deel van de totale administratieve lasten (5,6 %), wat niet verwonderlijk is, daar zij de kleinste groep zijn in de zelfstandigenpopulatie.

TABEL 15 - Verdeling van de totale kosten per sector en type kosten

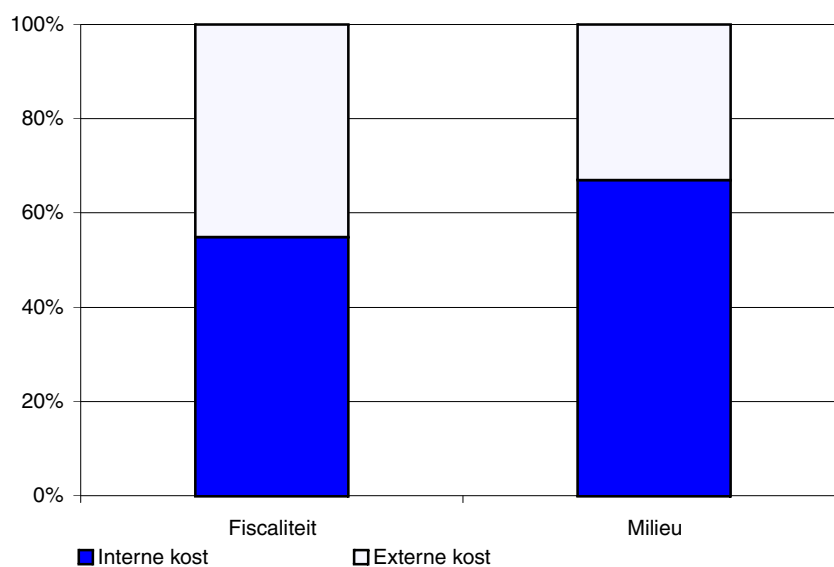
Sector	Totale kosten (in miljard euro)	In % van de totale lasten	Soort kosten	In miljard euro
Landbouw, visserij	0,26	10,87 %	Interne kosten	0,15
			Externe kosten	0,11
Industrie	0,13	5,60 %	Interne kosten	0,09
			Externe kosten	0,05
Bouwsector	0,30	12,54 %	Interne kosten	0,21
			Externe kosten	0,08
Diensten	1,68	70,99 %	Interne kosten	0,94
			Externe kosten	0,74

1. 73 % van de totale populatie bevindt zich in de dienstensector, 12 % in de landbouwsector en de bouw en de industrie stellen respectievelijk 10 % en 4 % van de zelfstandigen tewerk.

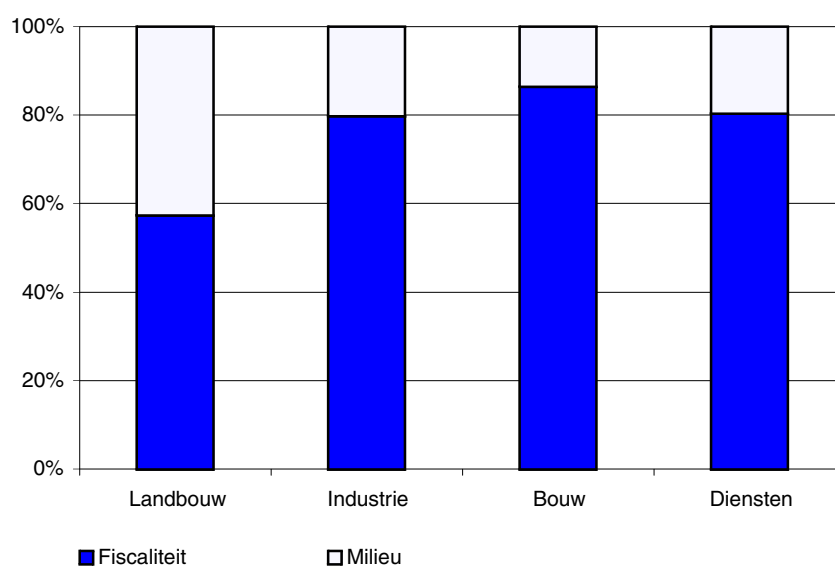
Van de totale 2,37 miljard euro aan geschatte administratieve kosten, wordt het grootste deel (78,5 %) gegenereerd door de fiscale regelgeving. De overige 21,5 % van die 2,37 miljard euro vindt zijn oorsprong in de milieuregelgeving.

Wanneer de interne en de externe kosten opgesplitst worden per regelgevingsdomein, zoals in figuur 10, zien we dat het aandeel van de interne kosten in de totale kosten merkkelijk groter is dan het aandeel van de externe kosten. Die vaststelling geldt voor beide domeinen, maar is meer uitgesproken voor de milieuregelgeving.

FIGUUR 10 - Verdeling van de interne en de externe kosten - volgens regelgeving

Figuur 11 toont het relatieve belang van de twee regelgevingsdomeinen voor elke activiteitensector van de zelfstandigen uit de steekproef. Hieruit blijkt duidelijk dat de administratieve lasten voor de fiscale regelgeving groter zijn dan de administratieve kosten die gegenereerd worden bij het naleven van de milieuregelgeving. Dat geldt voor alle sectoren. In de landbouw liggen de kosten van de administratieve lasten ten gevolge van de milieuregelgeving echter veel hoger dan in de andere sectoren: 42,7 % van de totale kosten uit de landbouwsector, tegenover 13,6 % voor de bouw, 19,7 % voor de diensten en 20,3 % voor de industrie.

FIGUUR 11 - Verdeling van de totale administratieve lasten - volgens regelgeving en per activiteitensector

Tabel 16 toont hoe volgens de zelfstandigen de verdeling is van de tijd over de fiscale verplichtingen. Hieruit blijkt dat, net als bij de ondernemingen, de meerderheid van de zelfstandigen de btw-aangifte als de meest tijdrovende verplichting ervaren: 68 % besteedt minstens een kwart van hun totale tijd voor het invullen van de fiscale verplichtingen aan de btw-aangifte en 28 % besteedt er zelfs meer dan de helft van zijn tijd aan. Het invullen van de personen-, rechtspersonen- en vennootschapsbelasting is de tweede meest tijdrovende verplichting: bij meer dan een derde vergt dit tussen 26 % en 50 % van hun tijd en 10 % zegt er zelfs nog meer tijd aan te besteden. De lokale, provinciale en regionale belastingen worden als minder tijdrovend ervaren. Meer dan 90 % van de zelfstandigen zegt over beide verplichtingsniveaus dat ze er slechts tussen 1 en 25 % van hun tijd aan wijden.

TABEL 16 - Verdeling van de tijd over de fiscale verplichtingen (als % van de verkregen antwoorden¹)

	0 %	1 tot 10 %	11 tot 25 %	26 tot 50 %	51 tot 75 %	76 tot 100 %
Provinciale en lokale belastingen	15	58	21	6	0	0
Regionale belastingen	12	50	29	9	0	0
Personen-, rechtspersonen- en vennootschapsbelastingen	10	19	25	37	8	2
Btw	1	10	21	40	17	11
Douane en accijnsrechten	69	26	4	1	0	0
Diverse andere belastingen	25	57	18	3	0	0

Als we de verdeling bekijken van de totale tijdsbesteding van de zelfstandigen over de administratieve lasten ten gevolge van de milieuregelgeving valt onmiddellijk op dat de zelfstandigen hier een meer homogene verdeling over de verschillende bestuursniveaus ervaren (tabel 17), dit in tegenstelling tot de ondernemingen (tabel 6). Maximaal 15 % van de zelfstandigen verklaart meer dan

1. Er waren 104 antwoorden beschikbaar voor deze vraag.

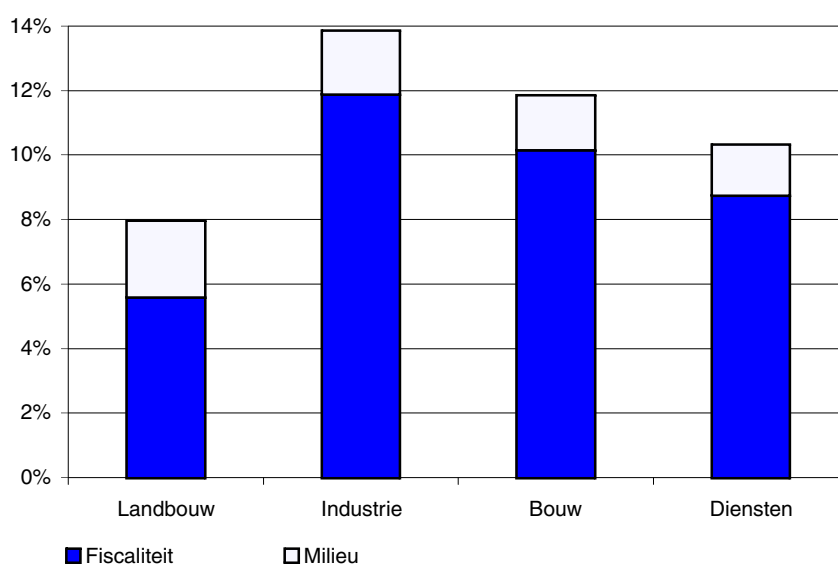
50 % van hun tijd te besteden aan één bepaalde verplichting. Volgens 67 % gaat er tussen 11 % en 50 % van hun tijd voor milieuverplichtingen naar regionale milieuverplichtingen, 60 % verklaart tussen 11 % en 50 % te spenderen aan lokale verplichtingen, terwijl 52 % en 50 % meent dat dit tijdspercentage besteed wordt respectievelijk aan federale bevoegdheden en regionale bevoegdheden met betrekking tot stedenbouw en ruimtelijke ordening.

TABEL 17 - Verdeling van de tijd over de milieuverplichtingen (als % van de verkregen antwoorden¹)

	0 %	1 tot 10 %	11 tot 25 %	26 tot 50 %	51 tot 75 %	76 tot 100 %
Lokale bevoegdheden	4	21	35	25	7	8
Regionale bevoegdheden - milieu	7	16	34	33	7	4
Regionale bevoegdheden - stedenbouw en ruimtelijke ordening	15	23	34	16	7	5
Federale bevoegdheden	24	17	37	15	1	6

De totale gemiddelde kosten uitgedrukt als percentage van de omzet zijn hoger voor de zelfstandigen dan voor de ondernemingen (figuur 4). Bekijken we de totale gemiddelde kosten van de zelfstandigen per activiteitssector (figuur 12), dan zien we dat de kosten in de industriële sector het hoogst zijn en dat ze voor het grootste deel afkomstig zijn van kosten gegenereerd door de fiscale lasten. Die vaststelling geldt ook voor de zelfstandigen uit de andere activiteitssectoren, hoewel bij de landbouwers de administratieve lasten inzake milieuregelgeving ook een aanzienlijk deel van de totale kosten in percent van de omzet bedragen. Deze laatsten hebben wel de laagste gemiddelde kosten, gemeten als het percentage van de omzet.

FIGUUR 12 - Gemiddelde totale kosten (als % van de omzet) - volgens regelgeving en per activiteitssector

De resultaten zijn gebaseerd op het gemiddelde van de verkregen antwoorden uit de steekproef.

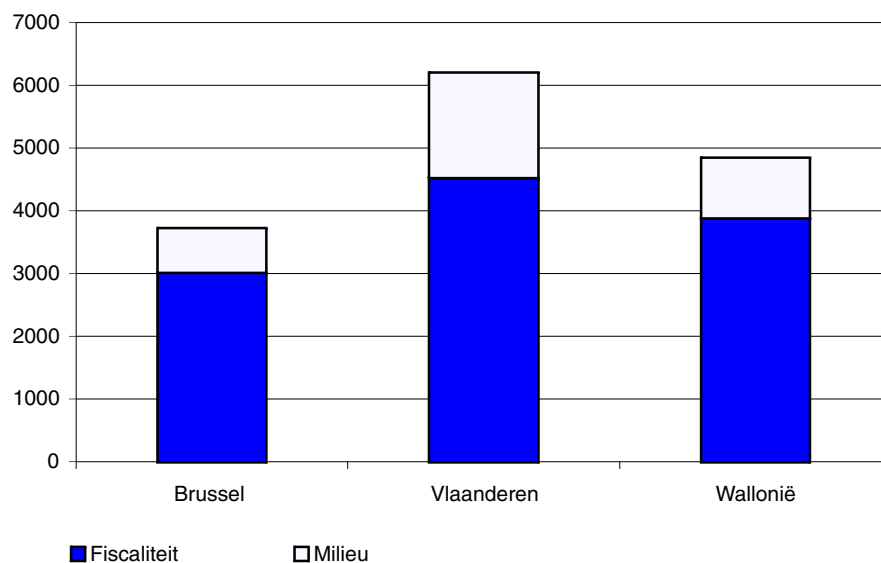
1. Voor deze vraag hadden we 156 antwoorden ter beschikking.

Voor de ondernemingen werd eerder al een gemiddelde kostprijs per werknemer berekend en voorgesteld in figuur 3. Uit de berekening blijkt dat bij een kleine onderneming de gemiddelde kosten per werknemer 6 012 euro bedragen. De gemiddelde kosten per werknemer bij een kleine onderneming stemmen overeen met de gemiddelde totale kosten bij de zelfstandigen aangezien de zelfstandigen geen werknemers hebben. De zelfstandigen uit de landbouw en de dienstensector kennen met respectievelijk 4 677 euro en 5 191 euro lagere totale gemiddelde kosten dan de kleine ondernemingen per werknemer, terwijl zelfstandigen uit de bouw en de industriële sector hogere totale gemiddelde kosten dragen (respectievelijk 6 669 euro en 7 071 euro).

De antwoorden van de zelfstandigen kunnen ook per gewest worden bestudeerd. Net zoals bij de ondernemingen moeten die resultaten met enige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden. Het is namelijk zo dat de verdeling per gewest en per regelgevingsdomein soms een vrij klein aantal antwoorden oplevert.

Figuur 13 geeft de verdeling van de gemiddelde totale kosten per gewest en per regelgevingsdomein. De zelfstandigen uit het Vlaamse Gewest dragen veruit de hoogste gemiddelde kosten, gevolgd door de Waalse zelfstandigen en de zelfstandigen uit Brussel, dit in tegenstelling tot de ondernemingen (figuur 5), waar de hoogste gemiddelde kosten per werknemer opgetekend worden door de Waalse ondernemingen.

FIGUUR 13 - Gemiddelde totale kosten (in euro) - volgens regelgeving en per gewest

De resultaten zijn gebaseerd op het gemiddelde van de verkregen antwoorden uit de steekproef.

In de drie gewesten worden de gemiddelde kosten voornamelijk veroorzaakt door de fiscale regelgeving. De lage gemiddelde kosten inzake milieuregelgeving in de Brusselse regio zijn gedeeltelijk te verklaren door het zeer geringe aantal zelfstandigen uit de landbouwsector in dit gewest.

b. De interne kosten

Zoals bij de ondernemingen, zijn de interne kosten de loonkosten voor het aantal uren dat de zelfstandige besteedt aan het voldoen van zijn administratieve verplichtingen. Tabel 18 geeft de geschatte gemiddelde interne uitgaven van de zelfstandigen gedurende één jaar. In absolute waarde zijn de gemiddelde interne kosten het hoogst voor de zelfstandigen uit de bouwsector, op de voet gevolgd door de zelfstandigen uit de industriële sector. Als de interne kosten bekeken worden in percentage van de omzet, zijn die het hoogst in de industriële sector en het laagst in de landbouwsector.

TABEL 18 - Gemiddelde interne kosten - volgens activiteitensector en regelgeving
(in absolute waarde en als % van de omzet)

	Landbouw	Industrie	Bouw	Diensten
Gemiddelde interne kosten - in euro	2 651	4 643	4 775	2 908
Gemiddelde interne kosten - als % van de omzet	5,16	9,06	8,65	6,51
- Fiscaliteit	3,58	7,59	7,5	5,27
- Milieu	1,58	1,47	1,12	1,23

De resultaten zijn gebaseerd op het gemiddelde van de verkregen antwoorden uit de steekproef.

Uit de verdeling van de interne kosten per regelgevingsdomein blijkt dat de fiscale regelgeving een groot aandeel heeft in de gemiddelde interne kosten, uitgedrukt in percentage van de omzet. Opvallend is wel dat voor de zelfstandigen uit de landbouwsector de milieuregelgeving een groter aandeel heeft in de gemiddelde totale kosten dan in de overige sectoren.

c. De externe kosten

Zoals reeds gezegd, geven de externe kosten een raming van de jaarlijkse uitgaven aan externe diensten die een zelfstandige inschakelt om aan zijn administratieve verplichtingen te kunnen voldoen. In tabel 19 worden de gemiddelde externe kosten weergegeven volgens de activiteitensector van de zelfstandigen en per regelgevingsdomein, zowel in absolute waarde als in percentage van de omzet. In percentage van de omzet en in absolute waarde dragen de zelfstandigen uit de industriële sector de hoogste externe kosten. Wanneer dieper ingegaan wordt op de verdeling van de externe kosten per regelgevingsdomein, blijkt dat de fiscale regelgeving het grootste aandeel heeft in de externe kosten, uitgedrukt in percentage van de omzet en dat geldt voor alle activiteitensectoren. De externe kosten als gevolg van de milieuregelgeving, in percentage van de omzet, overschrijden bij geen enkele sector 1 %.

TABEL 19 - Gemiddelde jaarlijkse externe uitgaven - volgens activiteitensector en regelgeving
(in absolute waarde en als % van de omzet)

	Landbouw	Industrie	Bouw	Diensten
Gemiddelde externe kosten - in euro	2 026	2 428	1 893	2 283
Gemiddelde externe kosten - als % van de omzet	2,79	4,80	3,21	3,81
- Fiscaliteit	2,00	4,29	2,61	3,47
- Milieu	0,79	0,52	0,60	0,34

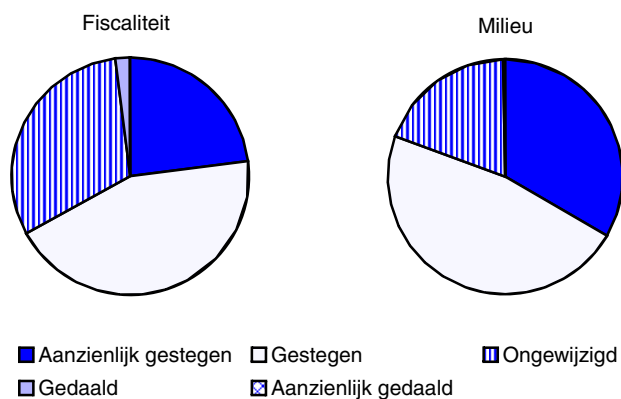
De resultaten zijn gebaseerd op het gemiddelde van de verkregen antwoorden uit de steekproef.

d. Evolutie van de totale kosten van de administratieve lasten

De zelfstandigen werden in de enquête ook gevraagd naar hun mening over de evolutie van de administratieve lasten tijdens de voorbije twee jaar (2003 en 2004).

Aan de hand van figuur 14 kunnen we besluiten dat slechts weinig zelfstandigen vinden dat de administratieve lasten (aanzienlijk) gedaald zijn in de afgelopen twee jaren. Voor de fiscale regelgeving is amper 2 % die mening toegedaan. De overgrote meerderheid (80 %) meent dat de administratieve lasten als gevolg van de milieuregelgeving (aanzienlijk) gestegen zijn en 67 % denkt zo over de fiscale lasten. Dit laatste cijfer is aanzienlijk hoger dan wat opgetekend werd bij de ondernemers voor hetzelfde domein (52 %). Wat de milieukosten betreft, liggen de resultaten voor de opties “(gevoelige) stijging” en “stagnatie van de kosten” bij de zelfstandigen en ondernemingen dicht bij elkaar.

FIGUUR 14 - Mening van de zelfstandigen over het verloop van de administratieve kosten tijdens de afgelopen twee jaar - per regelgevingsdomein

Wanneer de resultaten per activiteitensector bekeken worden, springen enkele zaken in het oog. Zo voelen de zelfstandigen uit de bouw- en de landbouwsector het meest een (aanzienlijke) stijging van de kosten, ongeacht het regelgevingsdomein. Een groter aantal zelfstandigen uit de industrie, daarentegen, ervaren dat de situatie ongewijzigd is gebleven, vooral op fiscaal vlak (40 % is die mening toegedaan).

Tabel 20 toont dat de evolutie van de administratieve kosten gedurende de jongste twee jaar verschilt van geweest tot geweest.

TABEL 20 - Mening van de zelfstandigen over het verloop van de administratieve kosten gedurende de voorbije twee jaar - volgens regelgeving en per gewest

	Milieu			Fiscaliteit		
	Brussel	Vlaanderen	Wallonië	Brussel	Vlaanderen	Wallonië
Gevoelig gestegen	27 %	28 %	43 %	20 %	20 %	30 %
Gestegen	64 %	46 %	49 %	46 %	43 %	44 %
Ongewijzigd	9 %	25 %	8 %	27 %	35 %	23 %
Gedaald	0 %	1 %	0 %	7 %	2 %	3 %
Aanzienlijk gedaald	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %

Opmerking: er werd geen rekening gehouden met de antwoordmogelijkheid "geen antwoord" bij de berekening van deze percentages.

Op het vlak van milieu ervaart meer dan 90 % van de zelfstandigen in Brussel en Wallonië een (gevoelige) toename van de administratieve lasten, tegenover 74 % in Vlaanderen. Een kwart van de Vlaamse zelfstandigen stelt dat het niveau van de lasten onveranderd gebleven is. Een gelijkaardig resultaat, maar minder uitgesproken, ziet men voor de fiscale reglementering: in Wallonië ervaren drie op vier zelfstandigen een (sterke) verhoging, terwijl dat in Vlaanderen 63 % is.

Het is eens te meer in Vlaanderen dat men het vaakst van oordeel is dat de lasten gestagneerd zijn (35 %). De mening van de Brusselse zelfstandigen moet zeer voorzichtig geïnterpreteerd worden, daar er heel weinig antwoorden beschikbaar zijn voor deze regio¹.

B. De kwaliteit van de regelgeving

1. Omschrijving

De kwaliteit van de regelgeving wordt op basis van dezelfde indicatoren geëvalueerd als die voor de ondernemingen. De zelfstandigen moesten dus een keuze maken gaande van "volledig akkoord" tot "volkomen oneens" voor de volgende stellingen:

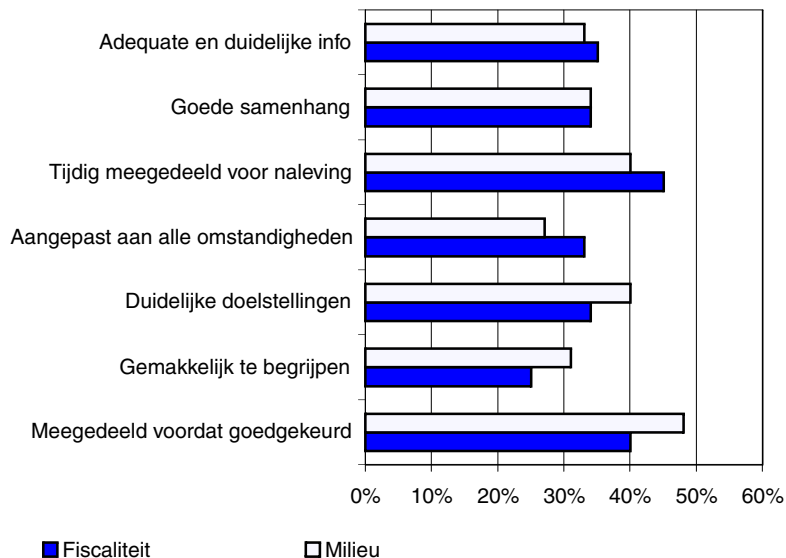
- De regelgevingen worden u meegedeeld voordat ze zijn goedgekeurd.
- Ze zijn gemakkelijk te begrijpen.
- Hun doelstellingen zijn duidelijk.
- Ze zijn voldoende aangepast aan alle omstandigheden.
- Ze worden u tijdig genoeg meegedeeld opdat ze nageleefd kunnen worden.
- Ze vertonen een goede onderlinge samenhang.
- Ze gaan gepaard met adequate en duidelijke informatie.

1. 11 antwoorden over de administratieve lasten op vlak van de milieuregelgeving en 15 antwoorden met betrekking tot de fiscale regelgeving

2. De resultaten

Zoals blijkt uit figuur 15 lijken de zelfstandigen naargelang van het regelgevingsdomein nogal van mening te verschillen over de kwaliteit ervan.

FIGUUR 15 - De kwaliteit van de regelgeving naargelang het domein
(als % van de zelfstandigen dat (volledig) akkoord gaat met de stelling)

Opmerking: Er werd geen rekening gehouden met de antwoordmogelijkheid "geen mening" bij de berekening van deze percentages.

Net als de ondernemingen zijn de zelfstandigen gunstig gestemd over de bekendmaking van de regelgeving. Wel gaan zij meer akkoord met de stelling dat ze op de hoogte gebracht worden voordat de regelgeving wordt goedgekeurd, als het om milieuregelgeving gaat. De mening dat de regelgeving tijdig wordt meegedeeld zodat ze nageleefd kan worden, geldt meer voor de fiscaliteit dan voor het milieu. De zelfstandigen wijzen uitdrukkelijk op het feit dat de fiscale regelgeving moeilijk te begrijpen is en dat de milieuregelgeving niet aangepast is aan alle omstandigheden.

Globaal genomen blijken de zelfstandigen meer kritiek te hebben dan de ondernemingen op de kwaliteit van de regelgeving op het vlak van de bekendmaking. Ten opzichte van de ondernemingen zijn ze het dan weer wel meer eens met de andere stellingen (vooral wat het milieu betreft).

De zelfstandigen uit de industrie en de bouwsector zijn over het algemeen meer tevreden over de milieuregelgeving, terwijl de dienstensector daar systematisch meer kritiek op heeft. Voor de fiscale regelgeving zijn de resultaten per sector evenwichtiger.

Op regionaal vlak geven de Vlaamse zelfstandigen, ongeacht het regelgevingsdomein, steeds een betere beoordeling van de kwaliteit van de regelgeving dan de Waalse zelfstandigen. De uitzondering hierop is de samenhang van de fiscale regelgeving, die de Waalse zelfstandigen beter vinden. De mening van de Brusselse zelfstandigen wordt niet besproken omdat het antwoordpercentage te laag ligt.

C. De kwaliteit van de contacten met de administratie

1. Omschrijving

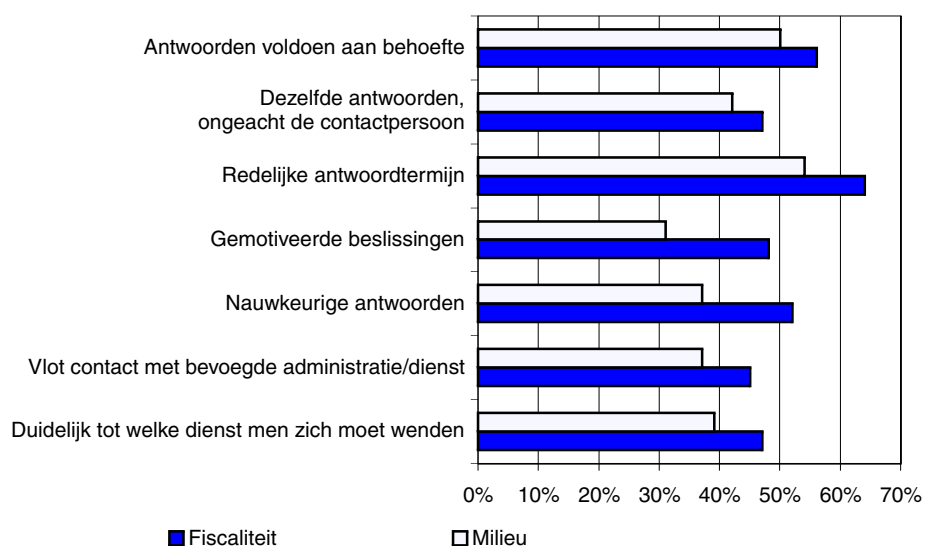
Zoals bij de ondernemingen werd ook aan de zelfstandigen hun mening gevraagd over de kwaliteit van het contact met de bevoegde administratie voor de fiscale en de milieuregelgeving. Concreet kunnen zij hun standpunt duidelijk maken door een vakje aan te kruisen gaande van “volledig akkoord” tot “volkomen oneens” voor de volgende stellingen:

- Het is gemakkelijk te weten tot welke dienst men zich moet wenden.
- Het is gemakkelijk om in contact te treden met de bevoegde dienst.
- De administratie geeft nauwkeurige antwoorden.
- De administratieve beslissingen zijn duidelijk gemotiveerd.
- De administratie antwoordt binnen een voorziene termijn.
- De antwoorden zijn steeds dezelfde, ongeacht de contactpersoon.
- De verkregen antwoorden beantwoorden aan uw behoeften.

2. De resultaten

Figuur 16 toont dat de zelfstandigen de kwaliteit van de contacten met de administratie systematisch beter vinden voor de fiscale regelgeving dan voor de milieuregelgeving. Het grootste verschil heeft betrekking op de motivering van de administratieve beslissingen en op de nauwkeurigheid van de antwoorden.

FIGUUR 16 - De kwaliteit van de contacten met de bevoegde administratie per regelgevingsdomein
(% van de zelfstandigen dat (volledig) akkoord gaat met de stelling)

Opmerking: Er werd geen rekening gehouden met de antwoordmogelijkheid “geen mening” bij de berekening van deze percentages.

Ongeacht het regelgevingsdomein, gaan de zelfstandigen het meest akkoord met het feit dat de administratie binnen een redelijke termijn antwoordt. Dat wordt op de voet gevolgd door de stelling dat de informatie afgestemd is op de behoeften. Minder tevreden zijn zij over de duidelijke motivering van de beslissingen (milieu) en de contacten met de betrokken diensten (fiscale regelgeving).

De zelfstandigen zijn blijkbaar iets strenger dan de ondernemingen in verband met de kwaliteit van het contact met de administratie, hoewel er een paar uitzonderingen zijn. Globaal genomen zijn zij net als de ondernemingen, iets meer tevreden over de kwaliteit van het contact met de administratie dan over de kwaliteit van de regelgeving.

De Vlaamse zelfstandigen zijn over het algemeen meer tevreden dan de Waalse over het contact met de administratie, vooral op het vlak van milieu. Voor het fiscale luik zijn de meningen echter verdeeld: de Vlaamse zelfstandigen zijn strenger over het vlotte contact met de bevoegde diensten, terwijl hun Waalse tegenhangers vinden dat het niet altijd duidelijk is tot welke dienst zij zich moeten wenden. Opnieuw is het Brussels Hoofdstedelijk Gewest onvoldoende vertegenwoordigd in de gegevens.

Uit de sectorale analyse kunnen geen duidelijke conclusies worden getrokken, behalve dat de zelfstandigen uit de dienstensector alweer het minst tevreden zijn over de kwaliteit van het contact met de milieuadministratie.

D. Mening over vereenvoudiging en e-governmentprojecten en evaluatie van de vereenvoudigingsvoorstellen

1. Omschrijving

Net zoals in de enquête bij de ondernemingen, wordt in de enquête bij de zelfstandigen gevraagd naar hun mening over dertien dossiers inzake vereenvoudiging en e-government en over acht voorstellen ter administratieve vereenvoudiging.

2. De resultaten¹

a. Mening over vereenvoudigingen en e-governmentprojecten

Tabel 21 geeft aan hoe goed de zelfstandigen de vereenvoudigingsdossiers kennen.

1. De percentages in de verschillende tabellen en figuren houden geen rekening met diegenen die niet of met "geen mening" geantwoord hebben. Wij herinneren er nogmaals aan dat het aantal antwoorden in sommige gevallen zeer beperkt is.

TABEL 21 - % van de zelfstandigen dat verklaart de vereenvoudiging te kennen - per activiteitensector

Vereenvoudiging of e-governmentproject	Totaal	Landbouw	Industrie	Bouw	Diensten
Afschaffing visumplicht en papieren boekhouding	40	31	41	45	45
Vereenvoudiging bekendmakingsverplichtingen en oproep tot algemene aandeelhoudersvergadering	36	26	47	32	40
Mogelijkheid tot invoering elektronische facturen	50	40	60	51	52
Verhoging drempel voor de driemaandelijke btw-aangifte	41	42	38	40	41
Veralgemeend gebruik ondernemingsnummer en invoering KBO	51	33	64	61	53
Afschaffing papieren attesten voor overheidsopdrachten	24	22	21	27	25
Onmiddellijke aangifte tewerkstelling (Dimona)	30	20	34	35	34
Multifunctionele aangifte sociale zekerheid (DMFA)	15	10	16	19	15
Elektronische aangifte sociale risico's (ASR)	9	9	9	10	8
Tax-on-web	47	32	50	56	56
Elektronische btw-aangifte (Edivat en Intervat)	52	46	56	61	50
Elektronische aangifte bedrijfsvoorheffingen*	31	26	39	33	30
Integraal Milieujaarverslag (IMJV)	12	14	15	3	12

*: Een fout inde benaming van het project in de Franstalige enquêtes belet een correcte interpretatie van de antwoorden van de Franstalige zelfstandigen. Het weergegeven percentage heeft enkel betrekking op de Nederlandstalige zelfstandigen.

De elektronische aangifte van de btw is het meest bekend bij de zelfstandigen, op de voet gevolgd door het veralgemeend gebruik van het ondernemingsnummer en de KBO.

Er is een verschil te merken in bekendheid van de projecten naargelang de activiteitensector waarin de zelfstandigen zich bevinden. Met respectievelijk 46 % en 61 % positieve antwoorden is de elektronische btw-aangifte de meest gekende vereenvoudiging bij de landbouwers en de zelfstandigen uit de bouwsector. Het dossier over het veralgemeend gebruik van het ondernemingsnummer en van de KBO scoort eveneens 61 % bij de zelfstandigen uit de bouwsector en zelfs 64 % bij de zelfstandigen uit de industrie, maar bij de landbouwers is het slechts door 33 % gekend. In de dienstensector is Tax-on-web koploper met 56 %.

Het is duidelijk dat de landbouwers de dossiers minder goed kennen. Voor de drie andere sectoren is de elektronische facturatie het enige bijkomende dossier naast de drie reeds vermelde dossiers- dat door meer dan de helft van de zelfstandigen gekend is.

In alle sectoren zijn de volgende dossiers maar bij weinig zelfstandigen bekend: de multifunctionele aangifte van de sociale zekerheid, een uniek milieuraapport zoals het Integraal Milieujaarverslag en de elektronische aangifte van de sociale risico's. Zo kent slechts 3 % van de zelfstandigen uit de bouwsector het Integraal Milieujaarverslag. Bovendien blijkt dat de zelfstandigen de fiscale maatregelen beter kennen dan de maatregelen inzake tewerkstelling, wat niet verwonderlijk is gelet op de definitie van een zelfstandige in deze analyse.

Een vergelijking met tabel 9 geeft aan dat bij de zelfstandigen de algemene kennis van de vereenvoudigingdossiers kleiner is dan bij de ondernemingen, met inbegrip van de kleine ondernemingen. Het feit dat een zelfstandige omschreven wordt als iemand die geen personeel in dienst heeft, kan ook verklaren waarom de zelfstandigen weinig weten over de bepalingen inzake tewerkstelling.

Tabel 22 geeft de resultaten voor de toepasbaarheid van de dossiers op de activiteiten van de zelfstandigen in totaal en per sector.

Het veralgemeend gebruik van het ondernemingsnummer en de invoering van de Kruispuntbank der Ondernemingen (KBO) is het dossier dat men, ongeacht de sector, als het meest toepasbare ervaart. Bij de landbouwers is de score echter tamelijk laag (57 %) en aangezien dit een verplichte maatregel is, wijst dit op een probleem met de toepassing ervan in de primaire sector.

70 % van de zelfstandigen vindt dat ze de elektronische btw-aangifte kunnen toepassen en 67 % is van mening dat Tax-on-web en de afschaffing van de visumplicht en van de papieren boekhouding op hen van toepassing is, hoewel dit percentage lager ligt in de landbouwsector voor de laatste vereenvoudiging.

Opgemerkt moet worden dat het aantal antwoorden soms zo laag ligt, dat een interpretatie niet mogelijk is.

TABEL 22 - % van de zelfstandigen dat de vereenvoudiging kent en verklaart dat het op hen van toepassing is - per activiteitensector

Vereenvoudiging of e-governmentproject	Totaal	Landbouw	Industrie	Bouw	Diensten
Afschaffing visumplicht en papieren boekhouding	67	39	78	71	75
Vereenvoudiging bekendmakingsverplichtingen en oproep tot algemene aandeelhoudersvergadering	44	24	50	36	59
Mogelijkheid tot invoering elektronische facturen	47	47	42	51	46
Verhoging drempel voor de driemaandelijke btw-aangifte	46	44	50	43	47
Veralgemeend gebruik ondernemingsnummer en invoering KBO	83	57	93	87	88
Afschaffing papieren attesten voor overheidsopdrachten	37	30	35	37	44
Onmiddellijke aangifte tewerkstelling (Dimona)	47	28	61	38	52
Multifunctionele aangifte sociale zekerheid (DMFA)	42	27	54	n.i.	50
Elektronische aangifte sociale risico's (ASR)	n.i.	n.i.	n.i.	n.i.	n.i.
Tax-on-web	67	58	75	67	65
Elektronische btw-aangifte (Edivat en Intervat)	70	52	81	84	69
Elektronische aangifte bedrijfsvoorheffingen*	41	19	60	54	37
Integraal Milieujarverslag (IMJV)	40	43	54	n.i.	9

n.i.: niet interpreteerbaar (minder dan 5 relevante antwoorden)

*: Een fout bij de benaming van het project in de Franstalige enquêtes belet een correcte interpretatie van de antwoorden van de Franstalige zelfstandigen. Het weergegeven percentage heeft enkel betrekking op de nederlandstalige zelfstandigen.

In vergelijking met de ondernemingen (zie tabel 10) zijn de verhoging van de drempel voor de driemaandelijke btw-aangifte, de invoering van elektronische facturatie, Tax-on-web en de elektronische btw-aangifte meer in overeenstemming met het zelfstandigenstatuut dan met dat van de kleine ondernemingen.

Tabel 23 geeft het percentage zelfstandigen dat het dossier kent en er effectief gebruik van maakt.

Zoals verwacht is het veralgemeend gebruik van het ondernemingsnummer en van de KBO het dossier dat het meest door de zelfstandigen gebruikt wordt. Slechts een kleine meerderheid van de landbouwers gebruikt het echter, wat nogmaals aantoont hoe gevoelig die maatregel in de primaire sector ligt. Gelet op het

toepassingspotentieel is de afschaffing van de visumplicht en van de papieren boekhouding een ander dossier dat door de zelfstandigen uit alle sectoren tamelijk veel wordt gebruikt .

TABEL 23 - % van de zelfstandigen dat het dossier kent en verklaart het te gebruiken - per activiteitssector

Vereenvoudiging of e-governmentproject	Totaal	Landbouw	Industrie	Bouw	Diensten
Afschaffing visumplicht en papieren boekhouding	54	32	66	55	60
Vereenvoudiging bekendmakingsverplichtingen en oproep tot algemene aandeelhoudersvergadering	42	18	45	29	60
Mogelijkheid tot invoering elektronische facturen	15	15	10	21	14
Verhoging drempel voor de driemaandelijke btw-aangifte	37	45	32	29	36
Veralgemeend gebruik ondernemingsnummer en invoering KBO	71	54	69	73	80
Afschaffing papieren attesten voor overheidsopdrachten	31	20	27	26	41
Onmiddellijke aangifte tewerkstelling (Dimona)	33	15	48	33	32
Multifunctionele aangifte sociale zekerheid (DMFA)	26	n.i	n.i.	n.i	25
Elektronische aangifte sociale risico's (ASR)	27	n.i.	n.i	n.i	22
Tax-on-web	33	22	43	34	31
Elektronische btw-aangifte (Edivat en Intervat)	24	15	22	37	22
Elektronische aangifte bedrijfsvoorheffingen*	15	0	7	33	22
Integraal Milieujaarverslag (IMJV)	37	38	50*	n.i.	n.i

n.i.: niet interpreteerbaar (minder dan 5 relevante antwoorden)

*: Een fout in de benaming van het project in de Franstalige enquêtes belet een correcte interpretatie van de antwoorden van de Franstalige zelfstandigen. Het weergegeven percentage heeft enkel betrekking op de Nederlandstalige zelfstandigen.

Zelfs al worden zij procentueel minder gebruikt, toch hebben bepaalde toepassingen naargelang de sector meer succes dan andere. Zo is de verhoging van de drempel voor de driemaandelijke btw-aangifte beter gekend bij de landbouwers. Twee derde van de zelfstandigen uit de industrie en 60 % van de zelfstandigen uit de dienstensector halen voordeel uit de afschaffing van de visumplicht en de papieren boekhouding. In de dienstensector wordt de vereenvoudiging van de bekendmakingsverplichtingen en van de simpelere oproep tot een algemene vergadering van aandeelhouders veel gebruikt. Het feit dat sommige zelfstandigen verklaren een maatregel te gebruiken die in theorie niet voor hen bestemd is, wijst ofwel op een probleem bij de samenstelling van de steekproef (sommige economische entiteiten met werknemers werden onterecht als zelfstandigen opgenomen), ofwel op een probleem met de kwaliteit van de antwoorden (bepaalde zelfstandigen hebben willekeurig op de vragenlijst geantwoord).

De zelfstandigen gebruiken Tax-on-web blijkbaar meer dan de ondernemingen (tabel 11). Over het algemeen maken Waalse ondernemingen meer gebruik van de administratieve vereenvoudigingsmaatregelen dan de Vlaamse.

Tabel 24 geeft de tevredenheidsscore die de zelfstandigen aan de administratieve vereenvoudigingsdossiers hebben toegekend.

Als we de zelfstandigen in totaal bekijken, zien we dat de vereenvoudigingen die het hoogst scoren qua tevredenheid, dezelfde zijn als bij de ondernemingen (tabel 12). Zelfstandigen zijn het meest tevreden over het veralgemeend gebruik van het ondernemingsnummer en van de KBO (87 %), gevolgd door de afschaffing van de

visumplicht en de papieren boekhouding en de vereenvoudiging van de publicatieverplichtingen en oproep tot algemene aandeelhoudersvergadering (85 %).

De graad van tevredenheid verschilt per dossier sterk naargelang de activiteitensector. Het veralgemeend gebruik van het ondernemingsnummer en van de KBO wordt door alle landbouwers en zelfstandigen uit de industrie volstrekt bevredigend genoemd, terwijl het aantal tevreden in de bouw- en dienstensector respectievelijk 80 % en 76 % bedraagt. In de bouwsector scoort de elektronische btw-aangifte het hoogst en wordt de verhoging van de drempel voor de driemaandelijke btw-aangifte de tweede plaats toegekend. De dienstensector daarentegen is over geen enkel project volledig tevreden.

De afschaffing van de papieren attesten voor overheidsopdrachten wordt het minst goed onthaald.

TABEL 24 - % van de zelfstandigen dat de vereenvoudiging kent en verklaart er tevreden over te zijn - per activiteitensector

Vereenvoudiging of e-governmentproject	Totaal	Landbouw	Industrie	Bouw	Diensten
Afschaffing visumplicht en papieren boekhouding	85	66	92	83	92
Vereenvoudiging bekendmakingsverplichtingen en oproep tot algemene aandeelhoudersvergadering	85	71	92	83	86
Mogelijkheid tot invoering elektronische facturen	70	65	80	85	60
Verhoging drempel voor de driemaandelijke btw-aangifte	82	80	83	93	78
Veralgemeend gebruik ondernemingsnummer en invoering KBO	87	100	100	80	76
Afschaffing papieren attesten voor overheidsopdrachten	57	45	n.i.	n.i.	57
Onmiddellijke aangifte tewerkstelling (Dimona)	78	66	80	n.i.	76
Multifunctionele aangifte sociale zekerheid (DMFA)	69	n.i.	80	n.i.	n.i.
Elektronische aangifte sociale risico's (ASR)	n.i.	n.i.	n.i.	n.i.	n.i.
Tax-on-web	65	50	80	77	56
Elektronische btw-aangifte (Edivat en Intervat)	78	73	90	100	60
Elektronische aangifte bedrijfsvoorheffingen*	75	n.i.	n.i.	n.i.	67
Integraal Milieujarverslag (IMJV)	n.i.	n.i.	n.i.	n.i.	n.i.

n.i.: niet interpreteerbaar (minder dan 5 relevante antwoorden)

*: Een fout inde benaming van het project in de Franstalige enquêtes belet een correcte interpretatie van de antwoorden van de Franstalige zelfstandigen. Het weergegeven percentage heeft enkel betrekking op de Nederlandstalige zelfstandigen.

Het lage antwoordpercentage, vaak over de elektronische toepassingen, maakt het niet mogelijk een evenwichtige evaluatie te maken over de kwaliteit van enkele maatregelen van administratieve vereenvoudiging. Ondanks dat, en zonder rekening te houden met de primaire sector, blijken de mogelijkheid tot invoering van elektronische facturen, Tax-on-web en de elektronische btw-aangifte meer gewaardeerd te worden in de industrie en de bouwsector dan in de dienstensector.

Op regionaal vlak zijn de verschillen miniem. De Waalse zelfstandigen zijn iets meer tevreden dan de Vlaamse over het veralgemeend gebruik van het ondernemingsnummer en de KBO en over de elektronische btw-aangifte. In Vlaanderen krijgt daarentegen de invoering van elektronische facturen de beste punten. Jammer genoeg kan de mening van de Brusselse zelfstandigen niet worden geïnterpreteerd door het lage responspercentage.

b. Evaluatie van de vereenvoudigingsvoorstellen

Tabel 25 geeft een kwalitatieve evaluatie van acht administratieve vereenvoudigingsvoorstellen door de zelfstandigen, per activiteitensector.

TABEL 25 - % zelfstandigen dat het vereenvoudigingsvoorstel zeer belangrijk vindt - per activiteitensector

Voorstellen	Totaal	Landbouw	Industrie	Bouw	Diensten
Vereenvoudiging van de vergunningsaanvragen	79	92	74	67	71
Verdere uitbouw van de administratieve opdrachten van de ondernemingsloketten	70	73	72	69	68
Vermindering en vereenvoudiging van de statistieken	66	69	64	58	69
Verkorting archiveringstermijnen en meer mogelijkheden tot elektronische archivering	63	47	70	61	75
Invoering elektronische aangifte voor de vennootschapsbelasting	58	48	65	54	65
Automatisering van de bekendmaking van overheidsopdrachten	46	42	42	43	58
Invoering van vaste termijnen in procedures	68	75	63	51	74
Afschaffing van het automatisch opsturen van alle bewijsstukken	67	65	72	55	74

De vereenvoudiging van de vergunningsverplichtingen wordt het meest belangrijk gevonden door alle zelfstandigen, maar wordt duidelijk het meest gewaardeerd door de landbouwers (92 %) en de zelfstandigen uit de industrie (74 %). De zelfstandigen uit de dienstensector geven het voorstel tot elektronische archivering en verkorting van de archiveringstermijnen de hoogste score (75 %), hoewel ze de voorstellen om vaste termijnen in procedures in te voeren en om het automatisch afschaffen van alle bewijsstukken bijna even belangrijk vinden. In de bouwsector geven de zelfstandigen de hoogste score aan de verdere uitbouw van de unieke ondernemingsloketten voor administratieve opdrachten (69 %).

Net als bij de ondernemingen (zie tabel 13) hechten de zelfstandigen- ongeacht hun activiteitensector- het minste belang aan het voorstel tot automatisering van de bekendmaking van de overheidsopdrachten (totaal zelfstandigen: 46 %), hoewel de zelfstandigen uit de dienstensector het belang ervan toch hoger inschatten dan de andere sectoren (58 %).

E. Besluit

Op basis van de enquêtes worden de totale kosten van de administratieve lasten die op de Belgische zelfstandigen wogen gedurende het jaar 2004 geraamd op 2,37 miljard euro of 0,84 % van het bbp. De fiscale regelgeving is verantwoordelijk voor 78,5 % van het geschatte bedrag en de administratieve milieukosten genereren de overige 21,5 % van dat bedrag. Het grootste deel hiervan is voor rekening van de zelfstandigen uit de dienstensector. De administratieve lasten ten gevolge van de fiscale regelgeving vormen het grootste deel van de gemiddelde kosten, ongeacht het gewest of de activiteitensector. De Vlaamse zelfstandigen menen de hoogste gemiddelde administratieve kosten te moeten dragen, gevolgd door de Waalse en ten slotte door de Brusselse zelfstandigen. Indien de totale gemiddelde kosten in absolute waarde (in duizend euro) bekeken worden, dan blijken de zelf-

standigen uit de industriesector de hoogste gemiddelde kosten te hebben en die uit de landbouwsector de laagste.

Net als de ondernemingen beschouwen de meeste zelfstandigen de btw als de meest tijdverslindende materie. De administratieve lasten in verband met de personen-, de rechtspersonen- en de vennootschapsbelasting komen op de tweede plaats. Op het vlak van milieu zijn de verplichtingen die onder de regionale bevoegdheden vallen het meest tijdrovend, gevolgd door de formaliteiten van lokale bevoegdheden, hoewel de opdeling wel minder scherp is dan bij de ondernemingen.

Ongeacht de activiteitensector, het gewest of het regelgevingsdomein, vindt de overgrote meerderheid van de zelfstandigen dat de administratieve lasten de voorbije twee jaar (sterk) gestegen zijn. Dit gevoel leeft duidelijk meer op het vlak van de milieukosten dan op het vlak van fiscaliteit.

De zelfstandigen zijn over het algemeen meer tevreden over de contacten met de administratie dan over de kwaliteit van de regelgeving, hoewel zij iets strenger zijn dan de ondernemingen. De zelfstandigen zijn vrij tevreden over de bekendmaking van de regelgeving. Hun voornaamste kritiek gaat naar de moeilijkheid om de fiscale regelgeving te begrijpen en naar het gebrek aan aanpassingsvermogen van de milieuregelgeving. De dienstensector is het meest kritisch over de milieuregelgeving.

Wat de contacten met de administratie betreft, zijn de zelfstandigen meer tevreden over de contacten met de fiscale administratie dan over die met de milieuadministratie. Zij zijn vooral heel tevreden over de informatie die de administratie geeft, wat naar hun mening ook binnen een redelijke termijn gebeurt. De voornaamste kritiek is dat de administratieve beslissingen op het vlak van milieu niet altijd duidelijk gemotiveerd zijn. Op het vlak van milieu schatten de Vlaamse zelfstandigen de kwaliteit van de administratie toch hoger in dan de Waalse. De sectorale analyse toont nog eens aan dat de zelfstandigen uit de dienstensector op het vlak van milieu het meest ontgoocheld zijn.

De zelfstandigen, en vooral de landbouwers, kennen de vereenvoudigingsdossiers minder goed dan de ondernemingen. Het veralgemeend gebruik van het ondernemingsnummer en de KBO wordt door de zelfstandigen het meest gebruikt, vooral in de dienstensector. De tweede meest gebruikte vereenvoudiging is de afschaffing van de visumplicht en de papieren boekhouding, maar die maatregel wordt wel minder gebruikt door de zelfstandige landbouwers. De elektronische btw-aangifte kent, behalve in de primaire sector, veel toepassingsmogelijkheden, maar wordt weinig gebruikt. De verhoging van de drempel voor de driemaandelijke btw-aangifte en Tax-on-web worden door de zelfstandigen (behalve de landbouwers), meer gebruikt dan door de ondernemingen.

Het veralgemeend gebruik van het ondernemingsnummer en de KBO wordt door alle landbouwers en zelfstandigen uit de industrie als bevredigend beschouwd en ook door een grote meerderheid van de zelfstandigen uit de bouw- en de dienstensector. De twee dossiers die van de ondernemingen een hoge waardering kregen (afschaffing van de visumplicht en de papieren boekhouding en vereenvoudiging van de bekendmakingsverplichtingen en de oproep tot de algemene vergadering van aandeelhouders), worden door de zelfstandigen zeer op prijs gesteld, behalve in de primaire sector. We zien ook sectorale verschillen in de beoordeling van de vereenvoudigingsdossiers. De mogelijkheid tot invoering van

elektronische facturen, Tax-on-web en de elektronische btw-aangifte worden meer gewaardeerd door de industrie en de bouwsector dan door de dienstensector.

Bij de evaluatie van de voorstellen tot administratieve vereenvoudiging, krijgt de vereenvoudiging van de vergunningsverplichtingen duidelijk de meeste stemmen, wat grotendeels komt door de hoge scores bij de zelfstandigen uit de landbouw en de industrie. Net als bij de ondernemingen wordt het voorstel tot automatisering van de bekendmaking van de overheidsopdrachten, het minst belangrijk gevonden door de zelfstandigen uit alle sectoren, hoewel de zelfstandigen uit de dienstensector er net iets meer belang aan hechten.

Vergelijking van de resultaten uit de enquêtes van de jaren 2000, 2002 en 2004

In dit deel wordt een vergelijking gemaakt van de resultaten uit de drie enquêtes die reeds door het Federaal Planbureau werden uitgevoerd. De eerste twee enquêtes onderzochten de administratieve lasten voor de jaren 2000 en 2002¹ en deze derde enquête peilt naar de administratieve lasten van het jaar 2004. De grootte van de betrouwbaarheidsintervallen noopt tot voorzichtigheid bij de interpretatie van de cijfers. Wat getoond wordt moet eerder beschouwd worden als tendensen dan als harde, naakte feiten.

Na een korte inleiding wordt er een onderdeel gewijd aan de vergelijking van de resultaten verkregen voor de ondernemingen, in een tweede onderdeel wordt deze vergelijking gemaakt voor de zelfstandigen.

A. Inleiding

De enquête van 2005 is identiek aan de voorgaande enquêtes, met uitzondering van het kwalitatieve luik. Dit luik werd telkens aangepast op basis van de recentste en lopende projecten ter bevordering van de administratieve vereenvoudiging. Enkel de vragen over hoe ondernemingen en zelfstandigen de evolutie van de administratieve lasten ervaren en over de kwaliteit van de regelgeving en van de contacten met hun bevoegde administraties komen in alle drie de enquêtes aan bod en kunnen aan een vergelijking onderworpen worden.

De techniek is voor de drie enquêtes gelijk gebleven: een vragenlijst wordt via de post verstuurd naar de ondernemingen en zelfstandigen uit de steekproef, geselecteerd door het N.I.S. Men kan antwoorden per post met de bijgevoegde, voorgefrankeerde briefomslag of elektronisch via de website (www.enquetes.be) die het Federaal Planbureau speciaal hiervoor heeft ontwikkeld. De website is enkel toegankelijk met een identificatie (login) en een paswoord die op de papieren versie van de enquête terug te vinden zijn.

Onderstaande tabel 26 geeft een overzicht van het responspercentage voor de drie uitgevoerde enquêtes. Aan de laatste rondvraag is minder gehoor gegeven dan aan de voorgaande, maar de respons was wel groter dan bij de eerste rondvraag. De tabel toont eveneens dat de ondernemingen en de zelfstandigen meer

1. Die resultaten werden gepubliceerd in Planning Paper 92 en Planning Paper 94, die men kan downloaden vanop de website van het Federaal Planbureau (www.plan.be), rubriek publicaties.

en meer gebruik maken van het internet om te antwoorden, getuige hiervan is de forse stijging van het percentage online geregistreerde antwoorden.

TABEL 26 - % van ondernemingen en zelfstandigen uit de steekproef dat de enquête beantwoord heeft

	2000	2002	2004
Ondernemingen	15,3	23,3	19,4
- elektronisch	17	24	44
Zelfstandigen	7,5	16,6	12,3
- elektronisch	15	13	31

De schatting van de administratieve lasten die wegen op de ondernemingen en de zelfstandigen is voor de drie enquêtes met dezelfde methode uitgevoerd. De gemiddelde kosten per stratum werden eerst geëxtrapoleerd over de huidige populatie en de uitkomst hiervan is opgeteld om tot de totale kosten van de administratieve lasten te komen. De gegevens van het N.I.S. tonen dat de populatie van ondernemingen in België sinds 2000 afneemt, terwijl de zelfstandigen na een terugval tussen 2000 en 2002 terug in aantal zijn toegenomen in 2004 (tabel 27). Een onderzoek naar de gevoeligheid van de resultaten waarin de gemiddelde kosten van de enquête 2004 geëxtrapoleerd werden over de populaties van 2000 en 2002 kan teruggevonden worden in bijlage 3.

TABEL 27 - Populatie van ondernemingen en zelfstandigen

	Populatie 2000	Populatie 2002	Populatie 2004
Ondernemingen	205 476	203 170	199 008
Zelfstandigen	459 744	403 578	442 368

Bron: Ramingen van het N.I.S. ten behoeve van de enquête over de administratieve lasten.

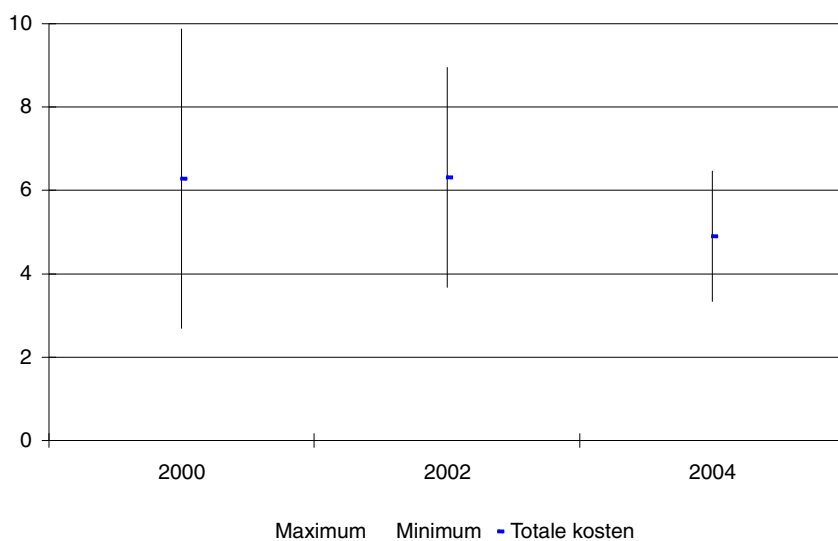
B. Vergelijking van de resultaten: de ondernemingen

1. De kosten van de administratieve verplichtingen

Uit figuur 17 blijkt dat de kosten van de administratieve lasten die op de ondernemingen wegen, na een lichte stijging tussen 2000 en 2002, met 22 % gedaald zijn in 2004 (t.o.v. 2002). Het 90 %-betrouwbaarheidsinterval van de schatting is ook geleidelijk kleiner geworden bij elke enquête. Dat wijst op een betere spreiding van de gegevens wat zich vertaalt in een grotere statistische betrouwbaarheid van de schatting.

Relatief gezien zijn de administratieve lasten berekend als een percentage van het nominale bbp van het overeenkomstige jaar, ook stevig gedaald met 0,68 procentpunt (tabel 28).

FIGUUR 17 - Raming van de kosten door de administratieve lasten die wegen op de ondernemingen, met bijhorend betrouwbaarheidsinterval (in miljard euro)

De daling van de totale kosten kan enkel worden verklaard door een fikse afname van de interne kosten, aangezien de externe kosten gestegen zijn tussen 2002 en 2004 (tabel 28).

TABEL 28 - Vergelijking van de totale kosten van de administratieve verplichtingen

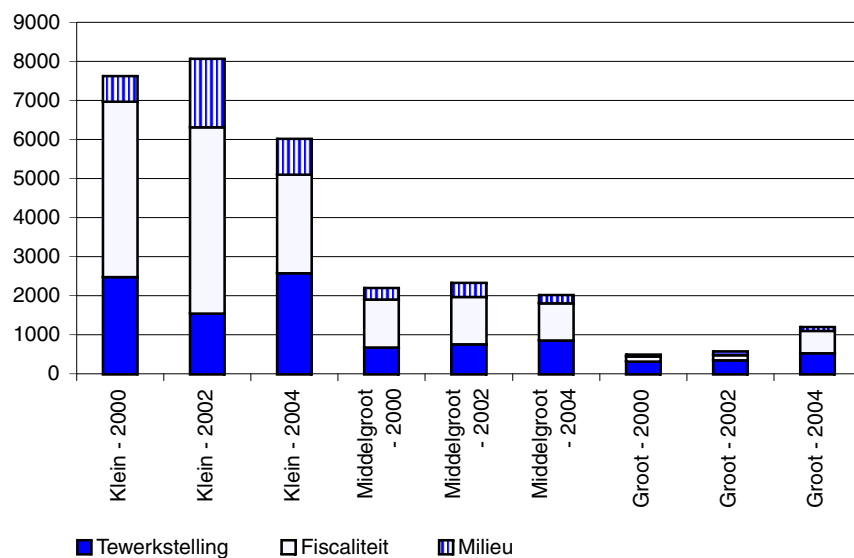
	2000	2002	2004
Totale kosten - in miljard euro	6,28	6,31	4,91
Totale kosten - in % van het bbp	2,55	2,41	1,73
- Interne kosten - in miljard euro	3,36	4,33	2,70
- Externe kosten - in miljard euro	2,92	1,98	2,21

De administratieve lasten die wegen op kleine ondernemingen zijn blijven dalen van 4,35 miljard euro of 69,3 % van het totaal in 2000 naar 3,37 miljard euro of 53,4 % van het totaal in 2002 tot 2,31 miljard euro of 47,0 % van de totale kosten in 2004. Bij de middelgrote ondernemingen daarentegen is er over de beschouwde periode een blijvende stijging van hun administratieve lasten met 1,67 miljard euro of 26,5 % van het totaal in 2000 naar 2,07 miljard euro of 32,8 % van het totaal in 2002 tot 2,11 miljard euro of 43,0 % van de totale kosten in 2004. De evolutie van de kosten van de administratieve lasten bij grote ondernemingen vertoont een grilliger patroon: na een stijging van 0,26 miljard euro (4,2 % van het totaal) in 2000 naar 0,87 miljard euro (13,9 % van het totaal) in 2002, verminderen de kosten in 2004 tot 0,49 miljard euro of 10,0 % van het totaal aan administratieve kosten.

Ongeacht de beschouwde enquête, genereert de fiscale regelgeving het grootste deel van de administratieve lasten. De lasten van deze regelgeving maken in 2000 51,2 % uit van de 6,28 miljard euro aan geschatte totale administratieve kosten, in 2002 zorgen ze voor 43,6 % van de 6,31 miljard euro aan geschatte kosten en in 2004 tenslotte is 46,2 % van de geschatte 4,91 miljard euro aan totale kosten veroorzaakt door de fiscale regelgeving. De arbeidsregelgeving zorgt voor 38,0 %

van de geschatte totale kosten in 2000, voor 37,8 % van deze kosten in 2002 en voor 42,7 % van de totale geschatte administratieve kosten in 2004. De milieuregelgeving is in elke enquête verantwoordelijk voor het kleinste aandeel in de geschatte totale kosten aan administratieve lasten: 10,8 % in 2000, 18,7 % in 2002 en 11,1 % in 2004. Bekijken we de cijfers in absolute waarden, dan zien we dat de vermindering van de kosten van de administratieve lasten tussen 2002 en 2004, voor 45 % toe te schrijven is aan een daling van de kosten voor administratieve milieulasten, voor 34 % aan van een vermindering in de kosten van administratieve fiscale lasten en de overige 21 % aan een daling van de kosten van de administratieve arbeidslasten.

FIGUUR 18 - Evolutie van de gemiddelde kosten per werknemer (in euro) - volgens ondernemingsgrootte en regelgevingsdomein - 2000-2002-2004

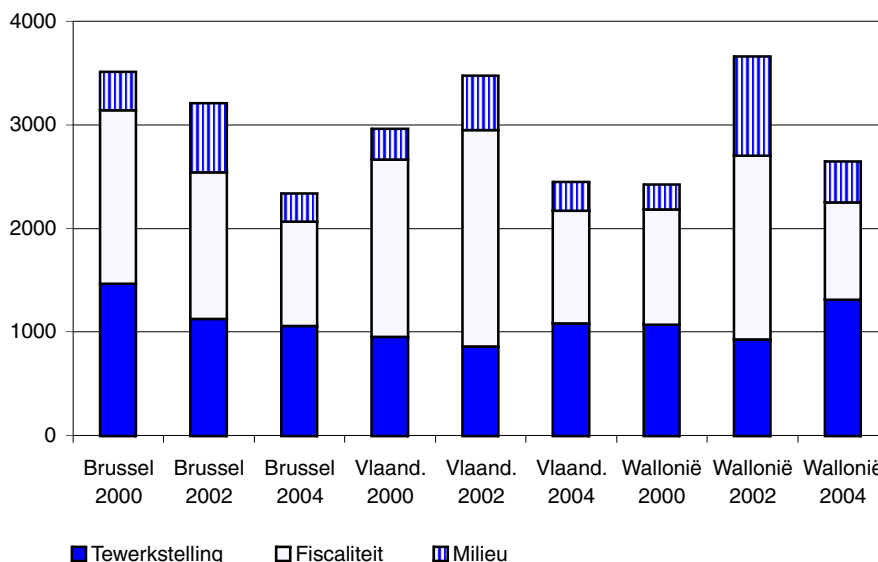
De vergelijking van de gemiddelde kosten per werknemer volgens ondernemingsgrootte (figuur 18), vestigt de aandacht op een aanzienlijke daling van de kosten per werknemer voor kleine ondernemingen. Die daling is hoofdzakelijk toe te schrijven aan een daling van de kosten van de fiscale administratieve lasten. Ook bij de middelgrote ondernemingen lijkt de afname van de fiscale kosten, samen met een afname van de milieukosten, te zorgen voor een daling van de gemiddelde kosten per werknemer. De grote ondernemingen ondervinden echter een verhoging van de gemiddelde administratieve kosten per werknemer, veroorzaakt door de fiscale regelgeving en in mindere mate door de tewerkstellingsregelgeving.

De kosten van de administratieve verplichtingen als percentage van de omzet, dalen voor elke ondernemingsgrootte over de beschouwde periode. Voor de kleine ondernemingen zijn de tewerkstellingskosten als percentage van de omzet toch gestegen tussen 2002 en 2004, terwijl bij de middelgrote en grote ondernemingen een soortgelijke stijging waarneembaar is op fiscaal vlak.

Op gewestelijk niveau zijn de gemiddelde kosten per werknemer gedaald in de drie gewesten, maar in Vlaanderen worden relatief gezien de sterkste dalingen opgetekend, gevolgd door het Waals gewest (figuur 19). De afname is in beide gewesten toe te schrijven aan een vermindering van de administratieve kosten

gelinkt aan de fiscale en de milieuregelgeving. De kosten voor tewerkstellingsverplichtingen stijgen zelfs nog in beide gewesten. Voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is er een daling van de kosten per werknemer te merken voor de drie behandelde domeinen.

FIGUUR 19 - Gemiddelde kosten per werknemer (in euro) - volgens gewest en regelgevingsdomein - vergelijking 2000-2002-2004

In tegenstelling tot de geschatte cijfers, is de mening van de ondernemingen over de evolutie van de administratieve lasten de laatste twee jaar niet veel veranderd in de opeenvolgende enquêtes. De meerderheid van de ondernemingen heeft nog steeds het gevoel dat de administratieve lasten (sterk) gestegen zijn. Die indruk is veel minder uitgesproken voor de administratieve lasten inzake fiscaliteit. Terwijl in 2000, 81 % van de ondernemingen een (sterke) stijging van de lasten inzake fiscale regelgeving ervaarde, deelt slechts 52 % van hen die mening in 2004. Dezelfde evolutie is zichtbaar, zij het minder uitgesproken, op het vlak van tewerkstelling: 77 % van de ondernemingen meenden dat de administratieve lasten in dit domein (gevoelig) stegen waren in 2000, maar in 2004 is slechts 66 % die mening toegedaan. De algemene opvatting over de administratieve lasten inzake milieu is dat ze vermeerderd zijn, vooral tussen 2002 en 2004. In 2002 meende nog 62 % van de ondernemingen dat de milieugerelateerde administratieve lasten (sterk) waren gestegen en 35 % van de ondernemingen vond dat de lasten hetzelfde waren gebleven. In 2004 bedragen die percentages respectievelijk 78 % en 21 %.

Het gevoel dat de kosten inzake fiscaliteit in 2004 (gevoelig) stijgen, nam sterk af en dit in elk gewest. In Brussel daarentegen meent men steeds meer dat er een stagnatie of een (sterke) daling van de lasten inzake tewerkstelling is, terwijl de Waalse ondernemingen nauwelijks hun mening van 2002 hebben herzien. Hoewel voor elk gewest een groter aantal ondernemingen menen dat de administratieve kosten inzake milieu (sterk) gestegen zijn, is die tendens vooral in Wallonië voelbaar; in Vlaanderen is die evolutie het minst sterk.

2. De kwaliteit van de administratieve verplichtingen

In 2004 zijn, net als in de vorige enquêtes, de ondernemingen meer tevreden over de kwaliteit van hun contacten met de administraties dan over de kwaliteit van de regelgevingen zelf, ongeacht het regelgevingsdomein. In de drie enquêtes komen de beste scores terug bij dezelfde stellingen. Na een kentering tussen 2000 en 2002, is er een algemene stijging van de percentages van de beste scores tussen 2002 en 2004.

Tabel 29 geeft een vergelijking van de percentages ondernemingen die (volledig) akkoord gaan met de verschillende stellingen die verschillende aspecten van de kwaliteit van de regelgeving behelzen, zowel voor de drie onderzochte domeinen als voor de drie uitgevoerde enquêtes.

De stellingen waarmee de ondernemingen het meest akkoord gaan, betreffen de bekendmaking van de regelgeving (die tijdig worden meegedeeld en vóór de goedkeuring). Hun voornaamste kritiek is dat de regelgeving niet aangepast is aan alle omstandigheden.

TABEL 29 - De kwaliteit van de regelgeving volgens domein
(als % van de ondernemingen dat (volledig) akkoord gaat met de stelling)

	Tewerkstelling			Fiscaliteit			Milieu		
	2000	2002	2004	2000	2002	2004	2000	2002	2004
Meegedeeld voor goedkeuring	43	49	49	47	41	54	53	39	54
Gemakkelijk te begrijpen	26	23	25	18	25	26	32	25	23
Duidelijke doelstellingen,	30	33	33	34	37	36	50	38	37
Aangepast aan alle omstandigheden	14	22	18	14	16	28	16	12	14
Tijdig meegedeeld voor naleving	38	43	43	47	49	49	47	41	50
Goede onderlinge samenhang	23	28	27	19	19	22	30	27	30
Adequate en duidelijke info	23	26	30	24	33	32	29	35	28

Wat de regelgevingsdomeinen betreft, lijken de doelstellingen van de milieuregelgevingen steeds minder duidelijk te zijn voor de ondernemingen: terwijl in 2000 één op twee ondernemingen (volledig) akkoord ging met de stelling dat de doelstellingen duidelijk waren, deelt in 2004 slechts 37 % die mening, een percentage dat vergelijkbaar is met de percentages voor de andere bestudeerde domeinen. Bovendien lijken de milieuregelgevingen steeds minder verstaanbaar te worden.

Ook al blijven de scores zwak (tussen 18 % en 32 %), toch lijken de regelgevingen inzake tewerkstelling en fiscaliteit steeds vaker vergezeld te gaan van adequate en duidelijke informatie en lijken ook gemakkelijker te begrijpen.

TABEL 30 - De kwaliteit van de contacten met de bevoegde administratie per regelgevingsdomein
(als % van de ondernemingen dat (volledig) akkoord gaat met de stelling)

	Tewerkstelling			Fiscaliteit			Milieu		
	2000	2002	2004	2000	2002	2004	2000	2002	2004
Duidelijk tot welke dienst men zich moet wenden	32	35	36	46	51	43	46	42	45
Vlot contact met de dienst	31	38	37	47	39	39	52	48	43
Nauwkeurige antwoorden	51	43	52	36	47	57	45	41	45
Duidelijk gemotiveerde beslissingen	37	41	42	35	41	44	43	39	39
Antwoord binnen de vooropgestelde termijn	54	55	59	49	56	68	52	50	57
Dezelfde antwoorden ongeacht de contactpersoon	33	36	28	29	31	33	39	31	38
De antwoorden voldoen aan de behoefte	55	50	56	51	58	62	57	50	55

In 2004 scoren de stellingen over de kwaliteit van de administratie (tabel 30) algemeen veel hoger dan in de vorige enquêtes. Dat is in het bijzonder het geval voor de kwaliteit van de contacten met de fiscale administratie, waarvan de meerderheid van de ondernemingen meent dat ze de antwoorden krijgen binnen de vooropgestelde termijn (68 % in 2004 tegenover 49 % in 2000), dat de informatie beantwoordt aan hun behoeften (62 % in 2004 tegenover 51 % in 2000) en dat ze een nauwkeurig antwoord krijgen (57 % in 2004 tegenover 26 % in 2000). Hoewel minder uitgesproken, kan dezelfde trend voor die drie stellingen ook waargenomen worden voor de contacten met de tewerkstellingsadministratie. Op het vlak van milieu is de verbetering van de scores minder duidelijk: in 2004 is er globaal gezien een verbetering ten opzichte van 2002, maar de scores zijn soms lager dan in 2000.

Over de volledige periode en voor de drie bestudeerde domeinen hebben de ondernemingen het meeste kritiek op de eenvormigheid van de antwoorden naargelang de contactpersoon. Voor tewerkstelling en fiscaliteit slaat de kritiek ook op de moeilijkheid om de bevoegde dienst te identificeren en om er vlot mee in contact te treden. Wat milieu betreft daarentegen, wijzen de ondernemingen de motivatie van de beslissingen van de administratie nog steeds aan als pijnpunt.

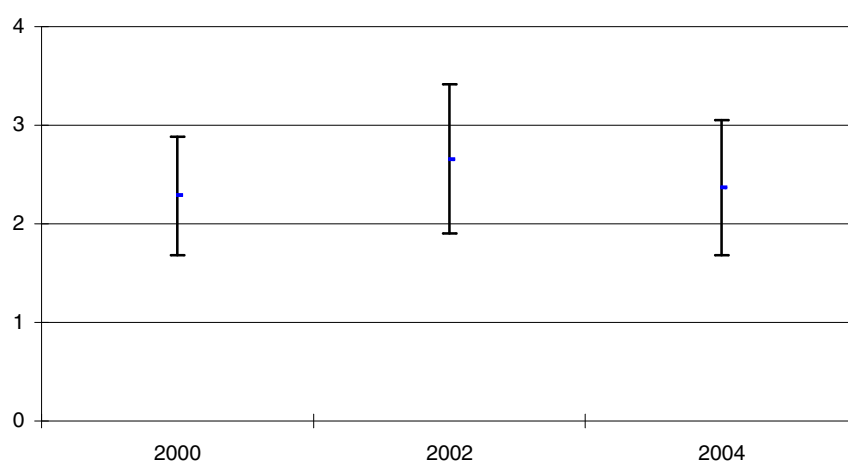
Gelet op de evolutie van de administratieve vereenvoudiging kunnen slechts vier vereenvoudigingsdossiers besproken worden, die zowel in 2003 als 2005 zijn voorgelegd aan de ondernemingen. Het gaan over de onmiddellijke aangifte van tewerkstelling (Dimona), de multifunctionele aangifte van de sociale zekerheid (DMFA), de elektronische btw-aangifte en de elektronische aangifte van bedrijfsvoorheffingen. De kennis van de projecten is algemeen gestegen met elke enquête, bij alle ondernemingsgroottes. Dat geldt ook voor het gebruik van de procedures, behalve voor de elektronische btw-aangifte, waar elke ondernemingsklasse minder gebruik van maakt 2004 ten opzichte van 2002. De tevredenheid bij de ondernemingen die de vereenvoudigingen gebruiken, kent ook een stijging, behalve voor de elektronische btw-aangifte bij de grote ondernemingen en de elektronische aangifte van bedrijfsvoorheffingen bij de middelgrote en grote ondernemingen.

C. Vergelijking van de resultaten: de zelfstandigen

1. De kosten van de administratieve verplichtingen

Figuur 20 toont de evolutie van de administratieve kosten voor zelfstandigen tussen 2000 en 2004. Na een sterke stijging met 16 % tussen 2000 en 2002, is er tussen 2002 en 2004 terug een daling met 11 %, waardoor de lasten het niveau van 2000 benaderen. De kosten liggen in 2004 net 3 % hoger dan in 2000.

FIGUUR 20 - Schatting van de totale kosten van de administratieve lasten die wegen op de zelfstandigen met bijhorend betrouwbaarheidsinterval (in miljard euro)

Een gelijkaardige evolutie is zichtbaar wanneer de totale kosten van de administratieve lasten voor de zelfstandigen uitgedrukt worden in percentage van het nominale bbp van het beschouwde jaar (tabel 31). Net als bij de ondernemingen is deze daling volledig toe te schrijven aan een forse vermindering van de interne kosten, want ook hier stijgen de externe kosten nog tussen 2002 en 2004, zoals geïllustreerd wordt in de volgende tabel.

TABEL 31 - Vergelijking van de totale kosten van de administratieve verplichtingen

	2000	2002	2004
Totale kosten - in miljard euro	2,29	2,66	2,37
Totale kosten - in % van het bbp	0,93	1,02	0,84
- Interne kosten - in miljard euro	1,46	1,82	1,39
- Externe kosten - in miljard euro	0,83	0,84	0,98

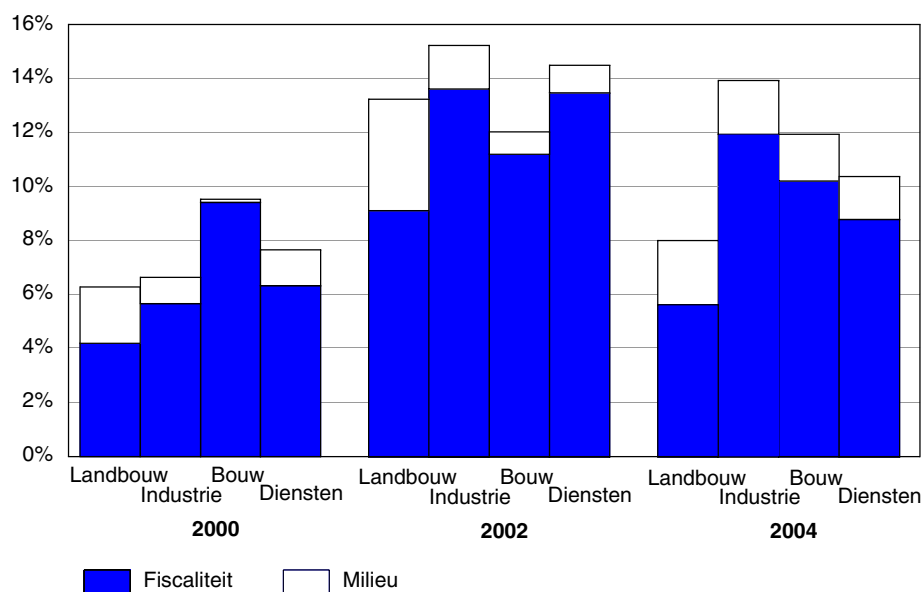
Het regelgevingsdomein dat in de drie enquêtes het grootste deel van de totale kosten van de administratieve lasten genereert, is de fiscaliteit, maar dit aandeel wordt kleiner met elke enquête. In 2000 komt nog 85,0 % van de geschatte totale kosten van de fiscaliteit, in 2002 is dit 80,2 % en in 2004 ten slotte nog 78,5 %. Het

aandeel van de milieuregelgeving in de generatie van de totale administratieve kosten stijgt daarentegen van enquête tot enquête. In absolute waarden wordt meer dan 90 % van de vermindering in de totale administratieve kosten tussen 2002 en 2004 veroorzaakt door een daling van de fiscale administratieve lasten.

Terwijl tussen 2000 en 2002 nog een algemene stijging opgetekend kon worden van de gemiddelde kosten per activiteitensector, zien we in 2004 een daling voor alle sectoren, van -21 % in de landbouw en de dienstensector, -7 % in de bouwsector en -4 % bij de industrie.

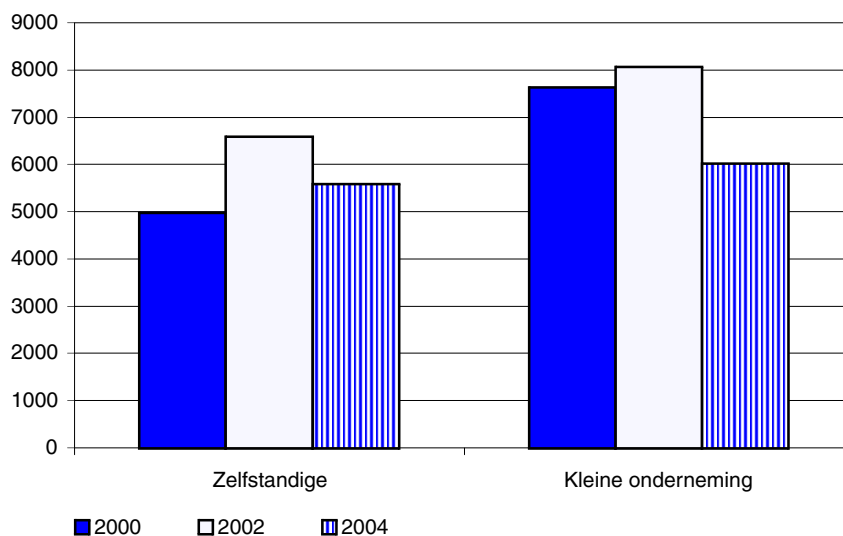
De gemiddelde administratieve kosten inzake fiscaliteit, uitgedrukt als percentage van de omzet, kenden de grootste daling in de industriële sector en in de dienstensector, terwijl ze in de bouwsector relatief stabiel bleven. Figuur 21 illustreert dat, ondanks een algemene daling van de gemiddelde kosten tussen 2002 en 2004, uitgedrukt als percentage van de omzet, de niveaus in 2004 nog altijd hoger liggen dan die van 2000. De grafiek toont ook dat de kosten op het vlak van milieuregelgeving in de bouwsector de sterkste continue groei kennen. Terwijl in 2000 de kosten van de administratieve lasten inzake milieu amper merkbaar waren, vertegenwoordigen ze in 2004 bijna 2 % van omzet van de zelfstandigen uit de bouwsector. De landbouw is de enige sector die een daling kent van de kosten van de administratieve lasten inzake milieu, uitgedrukt als percentage van de omzet. In de overige sectoren wordt een stijging opgetekend.

FIGUUR 21 - Evolutie van de gemiddelde kosten per sector en per regelgeving
(als % van de omzet)

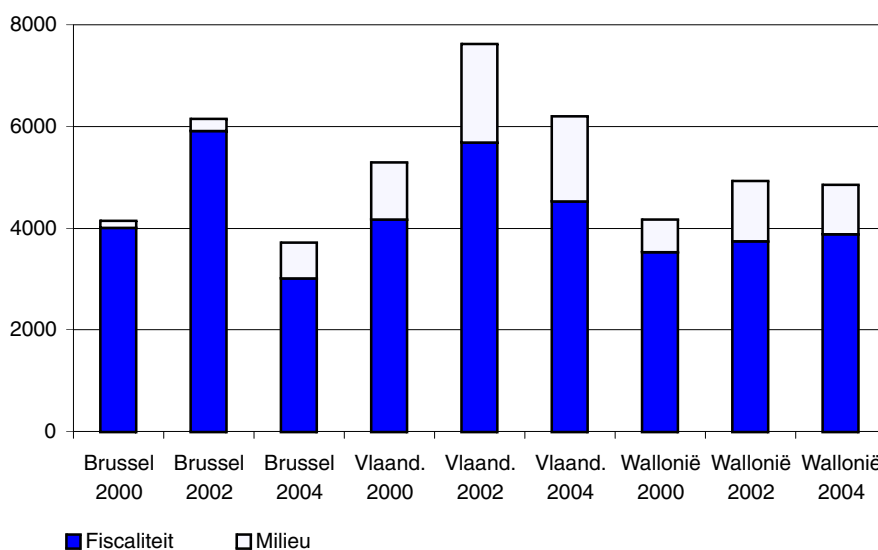
Figuur 22 toont de evolutie van de gemiddelde administratieve kosten bij de zelfstandigen en de gemiddelde administratieve kosten per werknemer bij kleine ondernemingen. Het verschil tussen beiden convergeert in de loop der jaren: van bijna 35 % in 2000 naar 18 % in 2002 tot 7 % in 2004.

FIGUUR 22 - Vergelijking en evolutie van de gemiddelde kosten voor de zelfstandige en de gemiddelde kosten per werknemer bij kleine ondernemingen (in euro)

Op gewestelijk niveau is er een algemene dalende trend van de gemiddelde administratieve kosten (figuur 23). De zelfstandigen uit het Vlaams Gewest hebben nog steeds de hoogste gemiddelde kosten, net als bij de voorgaande rondvragen. In tegenstelling tot Vlaanderen en Brussel liggen de gemiddelde administratieve kosten in Wallonië dicht bij die uit de vorige enquête. Bovendien is er een afname van het aandeel van de kosten ten gevolge van de milieuregelgeving. In Brussel springt de stijging van de milieukosten dan weer in het oog: het aandeel milieukosten in het geheel van administratieve lasten bedraagt 3 % in 2000, 4 % in 2002 en 19 % in 2004.

FIGUUR 23 - Evolutie van de gemiddelde kosten per gewest en per regelgeving (in euro)

De mening van de zelfstandigen over de evolutie van de administratieve lasten gedurende de voorbije twee jaar is dezelfde als bij de ondernemingen: een meerderheid meent dat de administratieve lasten (sterk) gestegen zijn in de loop van de voorbije twee jaar. Terwijl, wat het fiscale luik betreft, steeds minder ondernemingen die mening waren toegedaan in de opeenvolgende enquêtes, handhaafden de zelfstandigen meer hun vroegere houding. In 2004 geeft immers 67 % van de zelfstandigen aan dat de fiscale administratieve lasten (sterk) stegen, tegenover 69 % in 2002 en 79 % in 2000. Hun beoordeling over de evolutie van de administratieve lasten inzake milieu volgt dezelfde trend, zonder evenwel even positief te blijven. In 2004 vond 80 % van de zelfstandigen dat die lasten in de loop van de voorbije twee jaar (sterk) gestegen waren, tegenover 85 % in 2002 en slechts 71 % in 2000. Op dezelfde wijze meent 19 % van de zelfstandigen dat die lasten stagneerden, tegenover 15 % in 2002 en 28 % in 2000.

Op gewestelijk niveau zijn er minder Brusselse zelfstandigen die menen dat de fiscale lasten in 2004 (sterk) gestegen zijn. In de overige twee gewesten evolueren de meningen nauwelijks. Op het vlak van milieu duiken regionale verschillen op: terwijl minder Vlaamse zelfstandigen een (sterke) stijging van de administratieve kosten ervaarden, meenden ten opzichte van 2002 meer zelfstandigen uit de overige gewesten dat de milieulasten opnieuw stegen.

2. De kwaliteit van de administratieve verplichtingen

Net als de ondernemingen, zijn de zelfstandigen meer tevreden over de kwaliteit van de contacten met de administratie dan over de kwaliteit van de regelgeving in se, wat naar voren komt in alle drie de enquêtes. Zelfstandigen zijn in 2004 globaal meer of even tevreden dan in 2002 over de milieuregelgeving en zijn minder tevreden over de fiscale regelgeving, wat de omgekeerde evolutie geeft van tussen 2000 en 2002 (tabel 32).

TABEL 32 - De kwaliteit van de regelgeving volgens domein
(als % van de zelfstandigen dat (volledig) akkoord gaat met de stelling)

	Fiscaliteit			Milieu		
	2000	2002	2004	2000	2002	2004
Meegedeeld voor de goedkeuring	39	41	40	51	39	48
Gemakkelijk te begrijpen	22	27	25	33	28	31
Duidelijke doelstellingen,	28	39	34	44	39	40
Aangepast aan alle omstandigheden	23	31	33	24	20	27
Tijdig meegedeeld voor naleving	57	49	45	54	42	40
Goede onderlinge samenhang	29	33	34	32	27	34
Adequate en duidelijke info	34	36	35	40	33	33

Bekeken over de drie enquêtes en voor de twee bestudeerde regelgevingsdomeinen, blijken de zelfstandigen het meest tevreden te zijn over het feit dat ze op tijd op de hoogte gebracht worden van de regelgevingen zodat ze vlot nageleefd kunnen worden. Dat geldt niet in 2004 voor de milieuregelgeving, waar de hoogste score verkregen wordt voor de stelling 'ter kennis gegeven vóór de goedkeuring'. Er dient ook opgemerkt te worden dat de beste scores afnemen met elke enquête. Zo is het percentage zelfstandigen dat (volledig) akkoord gaat met het feit dat de

regelgeving op tijd ter kennis wordt gegeven, gedaald van 57 % in 2000 naar 45 % in 2004 voor fiscaliteit en van 54 % in 2000 naar 40 % in 2004 voor milieu. De bekendmaking van de regelgeving blijft dus de belangrijkste bron van tevredenheid voor de zelfstandigen, maar zij maakt zich minder en minder los van de overige beschouwde aspecten.

Inzake fiscaliteit hebben de zelfstandigen over de beschouwde periode het meest kritiek op de moeilijkheidsgraad van de regelgeving, op de voet gevolgd door het gebrek aan aanpassingsvermogen. Op milieuvlak zijn de zelfstandigen ook vooral ontevreden over het niet aangepast zijn aan alle situaties van de regelgeving. In 2004 komt de kritiek op de moeilijkheid om de regelgeving te begrijpen op de tweede plaats. In 2000 en 2002 was het gebrek aan onderlinge samenhang in de regelgevingen de tweede grote bron van ergernis.

Wat betreft de contacten met de administratie verschilt de mening van de zelfstandigen met het regelgevingsdomein (tabel 33). Uit de opeenvolgende enquêtes blijkt dat de zelfstandigen algemeen minderen minder tevreden zijn over de contacten met de milieuadministratie, terwijl de tevredenheidsgraad stabiel blijft of groeit over de contacten met de fiscale administratie. De enige uitzondering hierop heeft betrekking op de adequaatheid van de verstrekte informatie, die voor de milieuadministratie veel toereikender is in 2004 dan in 2002. In 2004 hebben de zelfstandigen, net als in de vorige enquêtes trouwens, vooral kritiek op het gebrek aan motivatie van de administratieve milieugerelateerde beslissingen. De graad van ontevredenheid hierover groeit: in 2000 vond 40 % dit aspect nog toereikend, terwijl in 2004 slechts 31 % die mening deelt.

TABEL 33 - De kwaliteit van de contacten met de bevoegde administratie per regelgevingsdomein
(als % van de zelfstandigen dat (volledig) akkoord gaat met de stelling)

	Fiscaliteit			Milieu		
	2000	2002	2004	2000	2002	2004
Duidelijk tot welke dienst men zich moet wenden	46	47	47	44	42	39
Vlotte contacten met de bevoegde dienst	46	48	45	41	41	37
Nauwkeurige antwoorden	46	51	52	47	40	37
Duidelijk gemotiveerde beslissingen	39	43	48	40	35	31
Antwoord binnen redelijke termijn	52	58	64	49	55	54
Dezelfde antwoorden ongeacht de contactpersoon	37	45	47	48	45	42
De antwoorden voldoen aan de behoefte	53	57	56	51	42	50

Op fiscaal vlak is men vooral tevreden dat de antwoorden gegeven worden binnen de vooropgestelde termijn. De percentages aan positieve antwoorden gaan duidelijk in stijgende lijn in de loop van de bestudeerde periode. De grootste bron van ontevredenheid verandert wel van enquête tot enquête: in 2000 behaalde de stelling over de eenvormigheid van de antwoorden bij verschillende ambtenaren het kleinste percentage; in 2002 gold dat voor de motivatie van de beslissingen. In 2004 is vlot contact opnemen met de bevoegde diensten de stelling die het laagste score laat optekenen bij de positieve antwoorden.

Net als bij de ondernemingen is ook bij de zelfstandigen in de laatste twee enquêtes gepeild naar de kennis, het gebruik en de tevredenheid van de vier zelfde vereenvoudigingsdossiers. De kennis over de dossiers betreffende arbeidsgerela-

teerde vereenvoudigingen kent een verbetering van 2002 op 2004. Zo is in 2002 slechts 15 % van de zelfstandigen bekend met Dimona, terwijl dit in 2004 al 30 % is. De kennis over de fiscaal gelinkte dossiers gaat echter lichtjes achteruit; in 2002 kent nog 54 % de elektronische btw-aangifte terwijl dit in 2004 is teruggelopen tot 52 %. Het percentage van de zelfstandigen dat de vier dossiers daadwerkelijk gebruikt, loopt terug van 2002 naar 2004 in alle sectoren, maar sterker voor de twee projecten met betrekking tot de fiscaliteit dan voor de twee gerelateerd aan de arbeidsregelgeving. De graad van tevredenheid bij de zelfstandigen kent daarentegen een heel andere evolutie: het percentage van tevreden zelfstandigen over de tewerkstellingsdossiers verminderd van 2002 op 2004, terwijl er bij de dossiers in verband met de fiscaliteit en stijging is van 2002 naar 2004.

D. Conclusie

De totale kosten van de administratieve lasten (in miljard euro) daalden tussen 2002 en 2004, na een eerdere lichte stijging tussen 2000 en 2002. Dat geldt zowel voor de ondernemingen (-22 %) als in minder mate voor de zelfstandigen (-11 %). Deze daling van de totale kosten is enkel toe te schrijven aan lagere interne kosten, omdat de externe kosten gestegen zijn over de beschouwde periode, zowel voor de ondernemingen als voor de zelfstandigen.

In percentage van het bbp, bleef het relatieve gewicht van de administratieve lasten die wegen op de ondernemingen dalen van 2,6 % in 2000 naar 2,4 % in 2002 tot 1,7 % in 2004, terwijl het aandeel bij de zelfstandigen eerst lichtjes toenam van 0,9 % in 2000 tot 1,0 % in 2002 en daarna afnam naar 0,8 % in 2004. Toch noopt de grootte van de betrouwbaarheidsintervallen, hoe klein ook, tot voorzichtigheid bij het aantonen van het precieze verloop van de evolutie van de totale kosten van administratieve lasten.

Zowel bij de ondernemingen als de zelfstandigen genereert de fiscale regelgeving het grootste deel van het totaal aan geschatte kosten van administratieve lasten. Voor de ondernemingen is er een stijging van dit aandeel tussen 2002 en 2004, na een eerdere daling tussen 2000 en 2002. Bij de zelfstandigen daalt het aandeel van de fiscale regelgeving van enquête op enquête. Het aandeel van de administratieve tewerkstellingslasten bij de ondernemingen kent ook een stijging tussen 2002 en 2004, nadat het tussen 2000 en 2002 eerder stabiel bleef. Toch zijn het in absolute waarden, die twee domeinen die aan de oorsprong liggen van de vermindering van het geschatte bedrag van de administratieve lasten die we opmerken in de hele bestudeerde periode. De administratieve lasten veroorzaakt door de milieuregelgeving tenslotte, genereren zowel bij de ondernemingen als bij de zelfstandigen, het kleinste aandeel in de geschatte totale kosten.

Uit een vergelijking van de resultaten van de laatste twee enquêtes, blijkt dat de kosten per werknemer sterk dalen voor de kleine ondernemingen, wat vooral toe te schrijven is aan de verlaging van de fiscale administratieve lasten. Een veel minder sterke daling wordt opgetekend bij de middelgrote ondernemingen en de grote ondernemingen kennen zelfs een stijging van de gemiddelde kosten per werknemer. De gemiddelde kosten voor de zelfstandigen kennen een dalende trend in de geobserveerde periode en blijven lager dan de gemiddelde kosten per werknemer bij kleine ondernemingen. Het verschil tussen beiden lijkt echter af te nemen met de loop der jaren.

Op gewestelijk niveau zijn de gemiddelde kosten per werknemer gedaald in de drie gewesten, maar het Vlaams Gewest laat proportioneel gezien de grootste daling optekenen. Enkel het Waals Gewest kent in 2004 gemiddelde kosten per werknemer die nog hoger liggen dan de gemiddelde kosten per werknemer in 2000. Dezelfde dalende trend wordt waargenomen voor de gemiddelde kosten bij de zelfstandigen. In 2004 laten de Vlaamse zelfstandigen, net zoals in de vorige enquêtes, de hoogste gemiddelde kosten optekenen.

In 2004 menen net als in 2002 en 2000, zowel de meeste zelfstandigen als de ondernemingen dat de administratieve lasten in de loop van de voorbije twee jaar gestegen zijn. Die mening is echter minder uitgesproken voor de fiscale administratieve lasten en in mindere mate, voor lasten inzake tewerkstelling. De milieulasten laten zelfs een hoger percentage optekenen in de laatste enquête dan wat de ondernemingen vroeger ervaarden.

In de drie enquêtes zijn de ondernemingen en de zelfstandigen veel meer tevreden over de kwaliteit van de contacten met de betrokken administratie dan over de kwaliteit van de regelgevingen zelf. Volgens de ondernemingen boekt de fiscaliteit voortdurend verbeteringen zowel op het vlak van de kwaliteit van de regelgevingen als op het vlak van de contacten van de administratie. Over de volledige periode kan er bij de zelfstandigen geen duidelijke trend waargenomen worden over de kwaliteit van de regelgevingen. Van enquête op enquête is er echter een algemene dalende tevredenheid bij de zelfstandigen over hun contacten met de milieuadministratie. De graad van tevredenheid over de contacten met de fiscale administratie blijft stabiel of stijgt.

Bijlage 1: Definitie van de administratieve lasten

Elke enquête is vergezeld van een toelichtingsnota waarin voor de ondernemingen en de zelfstandigen een duidelijke omschrijving wordt gegeven van de administratieve lasten. Deze bijlage omvat de definitie van de administratieve lasten voor elk beschouwd regelgevingsdomein, zoals ze bij de enquête gevoegd is.

Met de administratieve lasten in het kader van de fiscale regelgeving worden de administratieve verplichtingen bedoeld die betrekking hebben op de fiscale situatie van de onderneming, namelijk:

- Btw (aangiften, listings ...),
- Vennootschapsbelasting (aangiften, afschrijvingstabellen, aanvraag voor fiscale aftrek voor investeringen,...),
- Personenbelasting voor de zelfstandigen (aangiften, bijlagen,...), voorafbetalingen,
- Onroerende voorheffing, en roerende voorheffing op dividenden en obligatieleningen (aangiften, zegelrecht, licenties, vergunningen, patenten,...),
- Belasting op kapitaalbreng,
- Douanerechten en accijnzen,
- Gemeente- en regionale belastingen (heffing op drijfkracht,...).

De administratieve kosten zijn de kosten verbonden aan de procedures en verplichtingen die van overheidswege wegen op de ondernemingen en die ze ofwel zelf vervullen ofwel uitbesteden aan externe diensten om de fiscale regelgeving na te leven. Ze omvatten zowel de tijd als de middelen die het personeel zelf of de externe experts nodig hebben om de regelgeving te begrijpen, de inlichtingen te verzamelen, te verwerken, voor te stellen of te bewaren en om de vereiste formulieren voor de administratie in te vullen. Het betalen van heffingen en belastingen op zich mag dus niet beschouwd worden als een administratieve kost die voortvloeit uit de toepassing van de fiscale regelgeving. De impact van alle fiscale regelgevingen die wegen op de ondernemingen moet worden onderzocht, ongeacht hun oorsprong (lokale, provinciale, gewestelijke, nationale of internationale instantie).

Onder milieuregelgeving vallen de administratieve verplichtingen en formaliteiten (vergunningen, licenties, milieuverslagen, aangifte-, meldings-, etikettering- en rapporteringsverplichtingen) over:

- Uitstoot/lozing, straling, ionisatie en geluidshinder,
- Waterverbruik of -winning, water- en luchtvervuiling, kwaliteitsnormen voor lucht,
- Het in handel brengen van gevaarlijke stoffen, het gebruik van meststoffen,
- Afvalverwerking, bodemsanering,

- Milieuproductnormen en kwaliteitsnormen, regelgevingen inzake producten en productieprocessen, milieukeuren,
- milieuvergunningen en ruimtelijke ordening en stedenbouw, milieueffectenrapportage,
- Milieuheffingen en belastingen op milieu.

De administratieve kosten inzake milieu komen van de procedures en formaliteiten die de onderneming ofwel zelf voor haar rekening neemt, ofwel uitbesteedt aan externe diensten om de milieuregelgeving te kunnen naleven. Ze omvatten de tijd en middelen die het personeel of de externe experts nodig hebben om de regelgeving te begrijpen, de informatie te verzamelen, te behandelen, voor te stellen of te bewaren en om de formulieren in te vullen die de administratie vereist.

De administratieve kosten omvatten dus niet de belastingen en taksen die effectief betaald zijn, de uitgaven in kapitaal of de betalingen voor machines, uitrusting en overige productiefactoren, opgelopen bij de productie- of verkoopactiviteiten van de onderneming of zelfstandige opdat ze in orde zou zijn met de milieuregelgeving. De impact van alle milieuregelgevingen die wegen op de onderneming, dient geëvalueerd te worden, wat hun herkomst ook is (lokaal, provinciaal, regionaal, nationaal of internationaal).

Onder administratieve lasten ten gevolge van de arbeidsregelgeving worden de administratieve verplichtingen verstaan die betrekking hebben op:

- Aanwerving en het ontslag van loontrekkenden,
- Sociale documenten, verplichtingen in verband met arbeidsvoorwaarden,
- Aangiftes inzake sociale bijdragen en sociale risico's gedekt door de sociale zekerheid,
- Verplichte melding van statistische gegevens inzake tewerkstelling.

De administratieve lasten komen enkel overeen met de procedures en formaliteiten die de relaties met de overheden bepalen. De onderneming neemt die procedures en formaliteiten ofwel zelf voor haar rekening ofwel doet ze een beroep op een externe dienst om de regelgeving inzake tewerkstelling na te leven. Ze omvatten de tijd en de middelen die het personeel of de externe experts nodig hebben om de regelgeving te begrijpen, de informatie te verzamelen, te behandelen, voor te stellen of te bewaren en om de formulieren in te vullen die de administratie vereist. De effectieve betaling van de loonsvoorheffing en de sociale zekerheidsbijdragen mogen dus niet in aanmerking worden genomen. De impact van alle regelgevingen inzake tewerkstelling die op de onderneming wegen dient geëvalueerd te worden, wat hun herkomst ook is (lokaal, provinciaal, regionaal, nationaal of internationaal).

Bijlage 2: Schattingsmethode

De totale kosten van de administratieve lasten zijn alle middelen, uitgedrukt in euro, die de ondernemingen en de zelfstandigen besteden opdat ze kunnen voldoen aan de administratieve vereisten inzake fiscaliteit, milieu en tewerkstelling (dit laatste enkel voor de ondernemingen). Concreet zijn die totale kosten de som van de interne en externe kosten voor de bestudeerde domeinen van regelgeving.

De interne kosten zijn de arbeidskosten van het aantal uren die binnen het bedrijf of door de zelfstandige besteedt worden aan het invullen van formulieren. De externe kosten omvatten de uitgaven gedurende één jaar aan externe diensten nodig om de regelgeving na te komen.

De berekening van de totale kost voor de totale populatie van ondernemingen en zelfstandigen gebeurt in verschillende stappen. Eerst worden de interne en de externe kosten per domein van regelgeving en per klasse opgeteld. Vervolgens worden de totale kosten per klasse voor de verschillende domeinen opgeteld (de som van drie domeinen bij de ondernemingen en de som van twee domeinen bij de zelfstandigen). Dit totaal aan kosten per klasse worden dan gebruikt voor de extrapolatie naar de totale populatie van ondernemingen en zelfstandigen. Hierbij wordt rekening gehouden met het aantal ondernemingen of zelfstandigen in elke klasse volgens de onderstaande tabellen.

In deze studie bestaan “de ondernemingen” uit alle ondernemingen en zelfstandigen vanaf dat ze één werknemer in dienst hebben. De stratificatie van de ondernemingen gebeurt hier volgens ondernemingsgrootte en sector.

TABEL 34 - Aantal ondernemingen in België in december 2004

Ondernemingstype	Klasse	Aantal ondernemingen
Verwerkende nijverheid, 1-9 werknemers	S ₁₁	14 437
Verwerkende nijverheid, 10-249 werknemers	S ₂₁	6 459
Verwerkende nijverheid, > 249 werknemers	S ₃₁	357
Diensten, 1-9 werknemers	S ₁₂	155 975
Diensten, 10-249 werknemers	S ₂₂	21 237
Diensten, > 249 werknemers	S ₃₂	543
Totaal		199 008

Bron: Nationaal Instituut voor Statistiek (N.I.S.).

De "zelfstandigen" omvatten enkel de zelfstandigen zonder personeel en diegene die zelfstandig zijn in hoofdberoep. Deze populatie wordt onderverdeeld volgens de NACE-BEL code.

TABEL 35 - Aantal zelfstandigen volgens NACE-code¹ in België in december 2004

Type zelfstandige	Klasse	Aantal zelfstandigen
Landbouw & visserij - NACE groep A, B en C	S ₉₁	55 052
Industrie - NACE groep D, E	S ₉₂	18 772
Bouwnijverheid - NACE groep F	S ₉₃	44 542
Diensten - NACE groep G, H, I, J, K, M, N en O	S ₉₄	324 002
Totaal		442 368

Bron: Nationaal Instituut voor Statistiek.

Het globaal antwoordpercentage op de enquêtes is 19,4 % voor de ondernemingen en 12,3 % voor de zelfstandigen. De resultaten van de enquête zijn statistisch significant zoals blijkt uit tabel 36 die de resultaten met hun 90 %-betrouwbaarheidsinterval weergeeft.

TABEL 36 - Schatting van de totale kost en het betrouwbaarheidsinterval per klasse (in euro)

Klasse	Totale kosten	90 %-Betrouwbaarheidsinterval
Ondernemingen:		
Industrie - klein	328 928 088	180 339 690 - 477 516 487
Industrie - middelgroot	450 447 104	339 499 921 - 561 394 286
Industrie - groot	172 051 002	119 363 256 - 224 738 747
Diensten - klein	1 977 336 524	1 374 515 959 - 2 580 157 089
Diensten - middelgroot	1 659 682 916	1 119 636 004 - 2 199 729 828
Diensten - groot	317 602 999	206 206 853 - 428 999 144
Totaal	4 906 048 632	3 339 561 682 - 6 472 535 582
Zelfstandigen:		
Landbouw	257 503 181	177 417 380 - 337 588 982
Industrie	132 740 294	87 353 313 - 178 127 274
Bouw	297 034 300	210 734 608 - 383 333 993
Diensten	1 682 021 445	1 208 495 718 - 2 155 547 172
Totaal	2 369 299 220	1 684 001 018 - 3 054 597 422

1. A= landbouw, jacht en bosbouw, B= visserij, C= winning van delfstoffen, D= industrie, E= productie en distributie van elektriciteit, gas en water, F= bouwnijverheid, G= groot- en kleinhandel, reparatie van auto's en huishoudelijke artikelen, H= hotels en restaurants, I= vervoer, opslag en communicatie, J= financiële instellingen, K= onroerende goederen, verhuur en diensten aan bedrijven, M= onderwijs, N= gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening, O= gemeenschapsvoorzieningen, sociaal-culturele en persoonlijke diensten.

Bijlage 3: Sensitiviteitsanalyse

De onderstaande tabellen geven de totale kosten van de administratieve lasten in 2004 indien het aantal ondernemingen en zelfstandigen ongewijzigd zou zijn eerst met de populatie in 2000, daarna met de populatie in 2002.

Over de beschouwde periode is het aantal ondernemingen blijven dalen, namelijk van 205 467 eenheden in 2000 tot 199 008 eenheden in 2004, wat een daling van 3 % betekent. De totale kosten van 2004 die werden geëxtrapoleerd naar de populaties van 2000 en 2002 zouden dus hoger moeten zijn dan die berekend met de populatie van 2004. Dit is het geval voor de raming met de populatie van 2002 (tabel 38), maar niet met de populatie uit 2000 (tabel 37). Dit komt omdat hier een structureffect van de populatie in de berekening een belangrijke rol speelt. In 2000 kunnen er slechts 551 bedrijven als grote ondernemingen gerangschikt worden, alle sectoren meegerekend, terwijl het in 2004 gaat om 900 ondernemingen. Dit betekent een toename van 63 % grote ondernemingen. Voor grote ondernemingen zijn de gemiddelde kosten van de administratieve lasten echter heel wat hoger dan die van de kleine en middelgrote ondernemingen. In de vergelijking is het structureffect dus groter dan het effect van de evolutie van de globale populatie en zijn de totale kosten van de administratieve lasten in 2004 hoger dan in 2000, ondanks het feit dat het totaal aantal ondernemingen in 2004 kleiner is dan in 2000.

TABEL 37 - Sensitiviteitsanalyse: gemiddelde totale kosten in 2004 geëxtrapoleerd naar de populatie van 2000

Klasse	Totale kosten 2004	Gemiddelde totale kosten 2004 x Populatie 2000
Ondernemingen:		
Industrie - klein	328 928 088	370 804 505
Industrie - middelgroot	450 447 104	475 204 608
Industrie - groot	172 051 002	122 893 573
Diensten - klein	1 977 336 524	2 043 917 524
Diensten - middelgroot	1 659 682 916	1 609 901 025
Diensten - groot	317 602 999	173 131 653
Totaal	4 906 048 632	4 795 852 887
Zelfstandigen:		
Landbouw	257 503 181	289 188 252
Industrie	132 740 294	164 207 069
Bouw	297 034 300	314 679 506
Diensten	1 682 021 445	1 700 222 466
Totaal	2 369 299 220	2 468 297 293

De evolutie van het aantal zelfstandigen verloopt onregelmatiger dan die van de ondernemingen. In 2000 waren 459 744 zelfstandigen actief in België. Daarna is dit aantal gedaald tot 403 578 in 2002 (-12 %) waarna er in 2004 weer een stijging was tot 442 368 (+9,6 %). Als we de hele periode beschouwen, is het aantal actieve zelfstandigen in België met bijna 4 % gedaald. Enkel het aantal zelfstandigen in de landbouwsector kent een continue afname van 61 826 in 2000 tot 55 052 in 2004. In tegenstelling tot de ondernemingen heeft de structuur van de populatie hier geen dominerend effect op de resultaten van de ramingen. De totale kosten die werden berekend op basis van de populatie van 2000 zijn 4 % hoger dan die op basis van de populatie van 2004, terwijl de totale kosten op basis van de populatie van 2002 9 % lager liggen dan het resultaat dat gebaseerd is op de populatie van 2004.

TABEL 38 - Sensitiviteitsanalyse: gemiddelde totale kosten in 2004 geëxtrapoleerd naar de populatie van 2002

Klasse	Totale kosten 2004	Gemiddelde totale kosten 2004 x Populatie 2002
Ondernemingen:		
Industrie - klein	328 928 088	349 547 325
Industrie - middelgroot	450 447 104	462 093 592
Industrie - groot	172 051 002	172 532 937
Diensten - klein	1 977 336 524	2 013 682 245
Diensten - middelgroot	1 659 682 916	1 675 313 023
Diensten - groot	317 602 999	330 470 892
Totaal	4 906 048 632	5 003 640 013
Zelfstandigen:		
Landbouw	257 503 181	266 025 502
Industrie	132 740 294	127 366 193
Bouw	297 034 300	285 257 493
Diensten	1 682 021 445	1 484 302 083
Totaal	2 369 299 220	2 162 951 270

Bijlage 4: De vragenlijst gericht naar de ondernemingen over de administratieve lasten inzake fiscaliteit

Nationale enquête over de kosten bij de toepassing van de fiscale regelgeving

Via deze enquête willen we een evaluatie maken van de administratieve lasten die op de Belgische ondernemingen en de zelfstandigen wogen **gedurende het jaar 2004**.

De resultaten van deze enquête zullen gebruikt worden om het proces van administratieve vereenvoudiging in ons land te versnellen. Administratieve vereenvoudiging is immers een belangrijke prioriteit voor de federale en regionale regeringen van ons land. Daarom richten wij deze enquête rechtstreeks tot u, zodat u kan aangeven welk effect u al gemerkt heeft van doorgevoerde vereenvoudigingen, en waar uw voornaamste bekommernissen inzake vereenvoudiging liggen. Deze enquête geeft u dus de kans om het beleid inzake administratieve vereenvoudiging bij te sturen waar nodig.

Aangezien slechts een gering aantal ondernemingen gevraagd werd deel te nemen aan deze enquête, zijn uw antwoorden van zeer groot belang voor de geldigheid van de resultaten.

U heeft de **keuze** om te antwoorden:

- ofwel elektronisch via het volgende adres:
<http://www.enquetes.be/entfis/nl>
In dit geval moet u de gebruikersnaam en het paswoord ingeven dat u hieronder vindt:

<http://www.enquetes.be/entfis/nl>

Gebruikersnaam

Paswoord

- ofwel via de post met de hierbij gevoegde enveloppe (port betaald door bestemming).

Bedankt dat u de tijd neemt om deze vragenlijst te beantwoorden. In de meeste gevallen zal het invullen ervan op de elektronische manier ongeveer 20 minuten duren en via de enquête op papier ongeveer 30 minuten. De uiterste datum waarop de enquête ons moet bereiken is, **31 augustus 2005**. Uw antwoorden worden **strikt vertrouwelijk** behandeld en zullen **enkel gebruikt worden in het kader van deze enquête**.

Met dank voor uw medewerking.

«URL»	
Gebruikersnaam	«LoginName»
Paswoord	«PassWord»

HOE DEZE ENQUETE INVULLEN?

Deze enquête gaat over de kosten die de toepassing van de **fiscale regelgeving** voor uw onderneming meebrengt.

1. Wat wordt bedoeld met de administratieve lasten in het kader van de fiscale regelgeving?

Met de administratieve lasten in het kader van fiscale regelgeving bedoelen wij de administratieve verplichtingen die betrekking hebben op de fiscale situatie van de onderneming, namelijk

- de BTW (aangifte, listings,...),
- de vennootschapsbelasting (aangifte, afschrijvingstabellen, aanvraag voor investeringsaftrek,...),
- de personenbelasting voor de zelfstandigen (aangifte, bijlagen,...), de voorafbetalingen,
- de onroerende voorheffing en de roerende voorheffing op dividenden en obligatieleningen (aangifte, zegelrecht, licenties, vergunningen, patenten,...),
- de belasting op kapitaalbreng,
- de douanerechten en de accijnzen,
- de gemeente- en regionale belastingen (belasting op drijfkracht, ...).

2. Welke administratieve kosten moeten in rekening gebracht worden?

De administratieve kosten zijn de kosten verbonden aan de procedures en formaliteiten waarmee uw onderneming zichzelf of een externe dienst belast om de fiscale regelgeving na te leven. Ze omvatten zowel de tijd als de middelen die het personeel of de externe experts nodig hebben om de regelgevingen te begrijpen, de inlichtingen te verzamelen, te verwerken, voor te stellen of te bewaren alsook voor het invullen van de formulieren die de administratie vereist.

De betaling van de belastingen mag dus niet gezien worden als een administratieve kost voor de toepassing van de fiscale wetgeving.

Wij vragen u de impact te evalueren die alle fiscale regelgevingen samen op uw onderneming hebben, ongeacht de oorsprong ervan (lokaal, provinciaal, regionaal, nationaal of internationaal).

3. Wie moet deze vragenlijst invullen?

Indien uw onderneming deel uitmaakt van een groep, een holding of meer dan één instelling in België omvat, beantwoord de vragen dan met het oog op de totaliteit van de groep, de holding of de instellingen. In het geval dat uw onderneming deel uitmaakt van een internationale groep of ook instellingen of fabrieken in andere landen bezit, antwoord dan alleen voor de administratieve lasten in België.

«URL»	
Gebrowsersnaam	«LoginName»
Paswoord	«PassWord»

DEEL A: IDENTIFICATIEFICHE VAN DE ONDERNEMING

De hierna gevraagde gegevens zijn vereist voor de correcte verwerking van uw antwoord.

A1. **Wat is de voornaamste activiteitssector van de onderneming?**

- Industrie (NACE-BEL afdeling15-37)
- Andere sector

A2. **Hoeveel personen zijn er in dienst in december van het jaar 2004?**

Totaal

A3. **Wat is de omzet, exclusief BTW, van het jongste werkjaar (jaar 2004)?**
(bedrag in euro opgeven)

Omzet

«URL»

Gebruikersnaam

«LoginName»

Paswoord

«PassWord»

DEEL B: ADMINISTRATIEVE LASTEN VERBONDEN AAN FISCALE REGELGEVINGEN VOOR HET JAAR 2004

- B1. **Hoeveel uren hebben het personeel en de directie van uw onderneming gemiddeld per maand nodig om te voldoen aan de administratie rond fiscale regelgevingen?**

(Evalueer zo juist mogelijk het gemiddelde in uren per maand, rekening houdend met zeer drukke en zeer kalme maanden.)

Gemiddeld aantal uren per maand

- B2. **Wat is de maandelijkse kost van deze uren die het personeel en de directie wijden aan het nakomen van de regelgeving op gebied van fiscaliteit?**

Maandelijkse kost

- B3. **Hoeveel betaalt uw onderneming gemiddeld per maand aan externe diensten om de fiscale regelgeving na te komen?**

(Geef een zo nauwkeurig mogelijke raming van de gemiddelde maandelijkse uitgaven. Breng in uw raming alle uitgaven in voor het gebruik van diensten die geen deel uitmaken van de onderneming zoals die van boekhouders, advocaten of consultants, aankoop van informatieve publicaties rond het onderwerp, nodig om de regelgeving na te leven.)

Gemiddelde maandelijkse uitgaven

- B4. **Hoe groot is volgens u het aandeel (vereiste tijdsbesteding) voor het naleven en uitvoeren van de administratieve lasten m.b.t. fiscaliteit?**

	% van totaal
Provinciale en lokale belastingen (belastingen op bedrijfsoppervlakte, belastingen op drijfkracht, gemeentelijke belastingen, ...)	<input type="text"/> %
Regionale belastingen (onroerende voorheffing, milieuheffingen, afvalheffingen, heffingen op grondwaterwinning, ...)	<input type="text"/> %
Personen-, rechtspersonen- en vennootschapsbelastingen	<input type="text"/> %
BTW	<input type="text"/> %
Douane en Accijnsrechten	<input type="text"/> %
Diverse andere belastingen (belasting op inverkeersstelling, eurovignet, zegelrechten, registratierechten, enz...)	<input type="text"/> %
Totaal	100%

«URL»

Gebruikersnaam «LoginName»

Paswoord «PassWord»

- C3. **Hoe belangrijk zijn de volgende vereenvoudigingsvoorstellen volgens u om de administratieve lasten voor uw onderneming verder te doen dalen?**
(slechts 1 vakje per regel aankruisen)

	Helemaal niet belangrijk	Weinig belangrijk	Eerder belangrijk	Zeer belangrijk	Geen mening
1. Vereenvoudigen vergunningsverplichtingen	☐	☐	☐	☐	☐
2. Verdere uitbouw van de unieke ondernemingsloketten naar alle administratieve formaliteiten	☐	☐	☐	☐	☐
3. Verminderen en vereenvoudigen van statistieken	☐	☐	☐	☐	☐
4. Verkorten van de archiveringstermijnen en meer mogelijkheden tot elektronische archivering	☐	☐	☐	☐	☐
5. Invoeren van de elektronische aangifte voor de vennootschapsbelasting	☐	☐	☐	☐	☐
6. Automatisering van de bekendmaking van overheidsopdrachten	☐	☐	☐	☐	☐
7. Invoering van vaste termijnen in de procedures	☐	☐	☐	☐	☐
8. Afschaffing van het automatisch opsturen van bewijsstukken	☐	☐	☐	☐	☐

- C4. **Als we de fiscale regelgevingen beschouwen, bent u het eens met de volgende uitspraken?** (slechts 1 vakje per regel aankruisen)

	Volkomen eens	Min of meer eens	Eerder niet oneens	Volkomen oneens	Geen mening
Ze worden u meegedeeld voordat ze worden goedgekeurd.	☐	☐	☐	☐	☐
Ze zijn gemakkelijk te begrijpen.	☐	☐	☐	☐	☐
Hun doelstellingen zijn duidelijk.	☐	☐	☐	☐	☐
Ze zijn voldoende aangepast aan alle omstandigheden.	☐	☐	☐	☐	☐
Ze worden u tijdig genoeg meegedeeld opdat ze kunnen nageleefd worden.	☐	☐	☐	☐	☐
Ze vertonen een goede onderlinge samenhang.	☐	☐	☐	☐	☐
Ze gaan gepaard met adequate en duidelijke informatie.	☐	☐	☐	☐	☐

- C5. **Wat uw contacten met de Administratie over de regelgevingen inzake fiscaliteit betreft, bent u het eens met volgende uitspraken?** (slechts 1 vakje per regel aankruisen)

	Volkomen eens	Min of meer eens	Eerder niet oneens	Volkomen oneens	Geen mening
Het is gemakkelijk te weten tot welke dienst men zich moet wenden.	☐	☐	☐	☐	☐
Het is gemakkelijk om in contact te treden met de bevoegde diensten.	☐	☐	☐	☐	☐
De Administratie geeft nauwkeurige antwoorden.	☐	☐	☐	☐	☐
De administratieve beslissingen zijn duidelijk gemotiveerd.	☐	☐	☐	☐	☐
De Administratie antwoordt binnen de vooropgestelde termijn.	☐	☐	☐	☐	☐
De antwoorden zijn steeds dezelfde, wie er ook gecontacteerd wordt.	☐	☐	☐	☐	☐
De verkregen antwoorden beantwoorden aan uw behoeften.	☐	☐	☐	☐	☐

«URL»

Gebrowsersnaam

«LoginName»

Paswoord

«PassWord»

Basisinlichtingen (facultatief)
STRIKT VERTROUWELIJK

Gelieve de coördinaten van de persoon die de vragenlijst heeft ingevuld te vermelden.

Naam van de persoon:

Functie van de persoon:

Telefoonnummer:

Faxnummer:

E-mail adres:

Wenst u een exemplaar van het syntheseverslag dat van dit project gemaakt zal worden?

Ja

Nee

Tot hier de vragenlijst.

Dank u voor de medewerking!

Voor alle inlichtingen in verband met deze enquête, gelieve u te wenden tot:

Enquête over de administratieve lasten 2004

Federaal Planbureau

Kunstlaan 47-49

1000 Brussel

Marleen Keytsman

☎ 02-507.74.26

E-mail:enquetes@plan.be